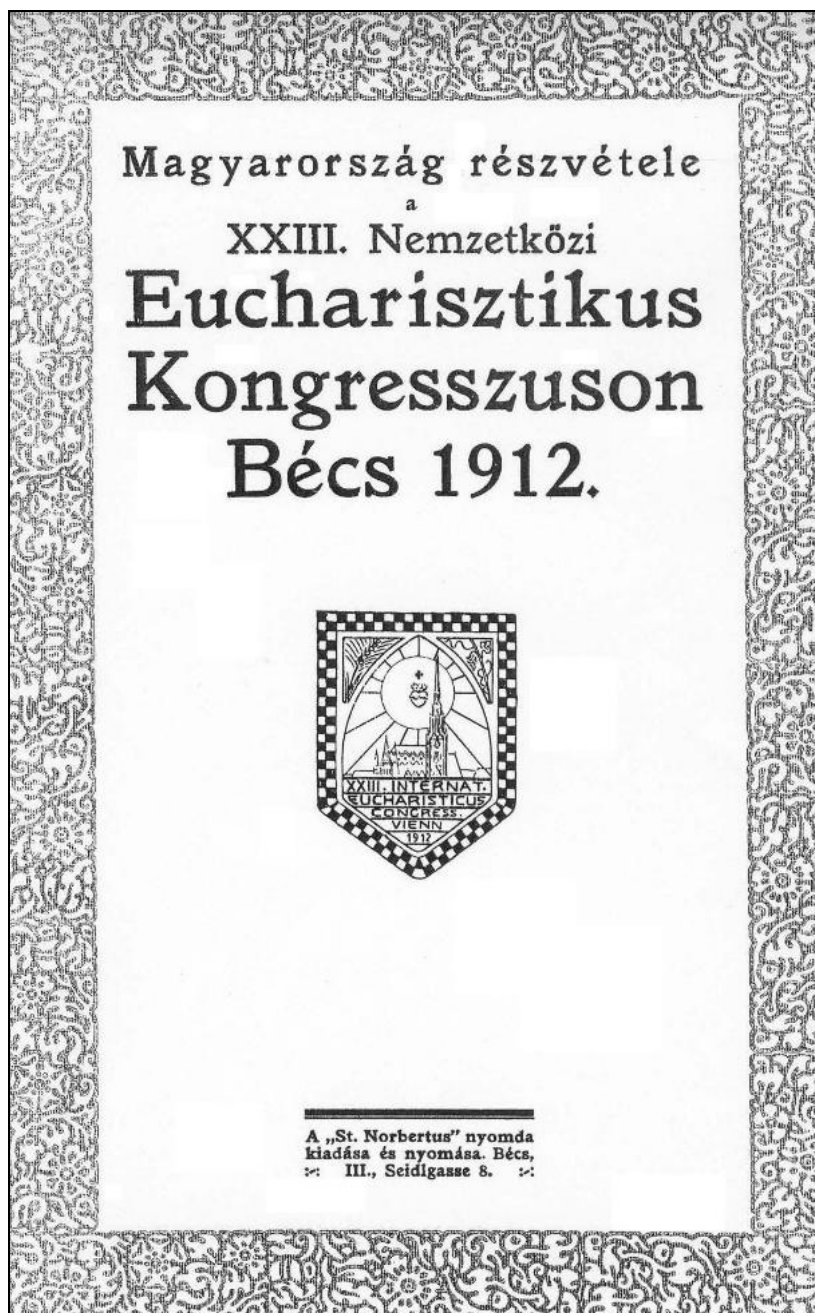


# Magyarország részvétele a XXIII. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson Bécs, 1912

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)  
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért  
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.



## Impresszum

### Magyarország részvétele a XXIII. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson – Bécs 1912

N. 6508/1912

Imprimatur.

Cassoviae, 6. Dec. 1912.

L.S.

Augustinus, m. p.

Episcopus

Praeses Comitatus Hungarici.

---

#### A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a Bécsben, 1913-ban, a „St. Norbertus” nyomda kiadásában megjelent kiadvány elektronikus változata.

A könyvet Munka Margit vitte számítógépbe.

## Tartalomjegyzék

Impresszum .....	2
Tartalomjegyzék .....	3
Magyarország részvétele a XXIII. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson.....	4
1912. évi szeptember 12. értekezlet.....	13
Dr. Csernoch János kalocsai érsek megnyitó beszéde .....	13
Az Eucharisztia története Magyarországon .....	16
Az Oltáriszentség tiszteletének előmozdítása a papok és a hívek részéről.....	27
Intelligencia s az Oltáriszentség.....	30
1912. évi szeptember 13. értekezlet.....	37
Az eucharisztikus irodalom – különös tekintettel a szentbeszédekre .....	38
A papi eucharisztia-társulat (Associatio sacerdotum adoratorum) .....	42
A gyakori áldozásról .....	46
1912. évi szeptember 14. értekezlet.....	51
Az Oltáregyesületek közelebbi és távolabbi feladatai Az Oltáregyesületek nem pusztán nőegyletek A választmány, a terjesztőnök és a nőtagok szerepe az Oltáregyesületekben ..	51
Az Oltáregyesületek viszonya a többi hitbuzgalmi társulathoz; a naponkinti szentséglátogatás társulata; az eucharisztikus Gyermekszövetség .....	57
Oltáregyesületek szervezése, egymáshoz való viszonya, országos szövetsége.....	60
Az oltáriszentség a hitnek és szeretetnek titka.....	68
„Imaóra” a bécsi eucharisztikus kongresszus alatt .....	72

## Magyarország részvétele a XXIII. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson

Magyarország népei körében attól az első pillanattól fogva, hogy a XXIII. nemzetközi eucharisztikus kongresszus helyének megállapításáról tudomást szereztek, a legélénkebb mozgalom indult meg a minél tömegesebb részvétel iránt. A magyar katolikusoknál minden alkalommal élénk visszhangot keltett a legfőbb felsőbb Oltáriszentség nevével összehívott kongresszusok híre: de mindeddig csak távoli imáikkal kísérhették e világesemény lefolyását, mert a messzeség gátló akadályta tartotta vissza a nagyobb tömegeket. Más években csak a kiválasztottak képviselete ment el, hogy tanúságot tegyen azoknak a katolikusoknak törhetetlen ragaszkodásáról, akik kilenc század minden vihara közt is hűségesen kitartottak az Egyház szentelt épülete mellett.

Az ősi hagyományok minden ragyogó képe megelevenedett akkor, amikor megtudtuk, hogy nemcsak egyesek, hanem ezrek és ezrek zárandokolhatnak oda, ahol a katolikus világ hithűségének hatalmas megnyilatkozására gyűlnek össze az öt világrész népei. Közvetlen közelünkben fog lejátszódni ez a nagy esemény: tehát úgy kell ott fellépnünk, hogy mindenkit meggyőzhessünk a szent korona fogalmában rejlő örök gondolat erősségéről.

1912. május 18-án Izabella főhercegnő Ő császári és királyi Fensége elnöklete alatt, József főherceg, Klotild, Augusztina és Erzsébet főhercegnéasszonyok Ő császári és királyi Fenségeik magas jelenlétében, a magas klérus és a társadalom vezető egyéniségeinek legteljesebb részvételével a középponti katolikus körben tartotta első ülését a bizottság, mely Magyarországon a mozgalom vezetését és fejlesztését tűzte maga elé.

A fenséges Fővédnököt Eszterházy Miklós herceg üdvözölte a következő beszéddel:

Az emberi lélek legsajátosabb vonása az erkölcsi tökély felé való törekvés. Ez a vágy hajtja előre úgy az egyes embert, valamint a tömegeket is minden időnkön és minden népeken át.

Ennek a nagy célnak a szolgálatában úgy a történelem, mint a jelen kor tanúsága szerint a legkülönbözőbb eszmék harcolnak egymással és tülekednek a legkülönbözőbb filozófiák; de ha ezeknek a földi harcoknak nagy színjátékát közelről megnézzük, azt látjuk, hogy amit igaznak tartottak 100 évvel ezelőtt, azt képtelenségnek deklarálják ma s ami szerintük igazság ma, arról mások kimutatják holnap, hogy valótlanosság.

Egy eszme van csak, amelyik nincs alávetve az idők hatalmának s a múltó vélemények változó harcának, hanem mindezek felett szüntelenül és állandóan soha nem halványuló fényben ragyog, az az Oltáriszentség s aki az erkölcsi tökélyt hívó lélekkel keresi az azt meg is találja, ha szívét alázatos lélekkel a legfelsőbb felsőbb Oltáriszentség felé fordítja.

Az Oltáriszentség erejében még nem csalódott soha senki.

Ezt az egyetemes nagy érzést, ezt a korokon és nemzeteken változatlan ragyogással uralkodó egyetlen igaz eszmét készülnek ünnepelni az egész művelt világ összes hívő lelkei fenséges szolidaritásban a Wienben megtartandó eucharisztikus kongresszuson, melynek legfőbb védője Őfelsége a király, s amelyen való tömeges részvételre nyomatékosan hívott fel bennünket Őszentsége a pápa.

Szent István birodalmának katolikusai ezen a kongresszuson lelkes szívvel vesznek részt, s lelkesedésünket fokozza az, hogy császári és királyi Fenséged a mi pártfogó vezérünk.

Fogadja ezért az egész magyar katolikus világ köszönetét s kérem, hogy az eucharisztikus kongresszus magyarországi előkészítő bizottságának ülését megnyitni kegyeskedjék.

Az üdvözlőbeszédet az egész közönség állva hallgatta végig és utána lelkesen ünnepelte a főhercegnéasszonyt, aki az üdvözlés után beszédben méltatta a kongresszus jelentőségét. Nagy lelkesedéssel fogadott szavait szintén állva hallgatták végig:

Valóban nagy örömmel vállaltam Ő császári és apostoli királyi felsége kegyes intézkedéséből a fővédőséget azon hölgybizottság fölött, mely hivatva van közreműködni azon munkában, mely viszont előkészíti Magyarországnak méltó részvételét a Wienben tartandó internacionális eucharisztikus kongresszuson.

Az előkészítésnek e munkája, melyet mindannyian a legnagyobb lelkesedéssel fogunk teljesíteni, a legmagasztosabb célnak szolgál. Egy nagyszerű közös imádságnak tekintsük e kongresszust, melyre népek és nemzetek sereglenek össze, hogy imádatukkal körülvegyék az Urat a legfelségesebb Oltáriszentségben.

A hitnek felemelő megnyilatkozását látjuk benne, mely az egész világ előtt rámutat arra, minő erő és kincs rejlik az Eucharisziában.

A szeretetnek hatalmas fellángolása ez a nemzetközi összejövetel, melynek egyesítő és felemelő hatása mérhetetlen. Ez a kongresszus egy rendkívüli nagy népmisszió, mely nem egyes hitközségek, hanem népek és nemzetek számára rendeztetik a hitélet, a vallásos szellem, ébresztésére, erősítésére és megújítására.

Nem pusztá diadalünnepnek készül tehát e kongresszus, hanem országokra kiható, gazdag gyümölcsöket termő és megérlelő *vallomástételre* hitünk és szeretetünk legfőbb tárgya felől.

Ezen ünnepélyes hódolatban az Eucharisztia iránt, melyben az egész katolikus világ részt vesz, méltó módon kell magyar hazánknak is képviselve lennie.

Lelkesítsen bennünket az a tudat, hogy Mária országa vagyunk. Ott, ahol a Szent Szűz isteni Fiát dicsőítik, ott Mária országának gyermekei az elsők között lesznek.

A legnagyobb örömmel látom a kongresszus iránti érdeklődést napról napra nőni. Fényes tanúbizonysága ez annak, hogy a katolicizmus hazánkban nemcsak intézményekben, de a lelkekben is él és lángol.

Fogjunk tehát teljes odaadással, lelkes szeretettel az előkészítés nehéz munkájába.

Legyünk rajta, hogy a részvételbe minél szélesebb köröket hazai társadalmunk minden osztályát bevonjuk.

Szívemből kívánom, hogy ez sikerüljön és kérem Isten segítségét, hogy szeretett magyar hazánk felemelő módon járulhasson hozzá az Eucharisztia diadalának előmozdításához és ezzel ország-világ előtt igazolva lelkének gazdagságát, legyen egyik leghatalmasabb tényezője annak az eszményi munkának, mely bár gyarló eszközzel, de lángoló szeretettel a legnagyobb dicsőségben akarja részesíteni Istent.

A mély hatást tett beszéd után *Zsembery* István dr. az *Országos Katolikus Szövetség* ügyvezető alelnöke terjesztette elő a magyar előkészítő bizottság vezetőinek névsorát:

A kongresszus legfelső Védője:  
Ő császári és apostoli királyi Felsége.

A magyar csoport Fővédői:  
Vaszary Kolos Ferenc bíboros hercegprímás  
Ő császári és királyi Fensége Izabella főhercegasszony.

Védők:

Ő császári és királyi Fenségeik Klotild, Augusztá és Erzsébet főhercegasszonyok, Samassa József, Mihályi Viktor, Csernoch János, Szmrecsányi Lajos, Balás Lajos, Batthyány Vilmos gróf, Boromisza Tibor, Csáky Károly gróf, Fischer-Colbrie Ágost, Glattfelder Gyula, Hajdu Tibor, Hornig Károly báró, Hosszu Vazul, Mailáth Gusztáv Károly gróf, Mikes János gróf, Papp Antal, Párvy Sándor, Prohászka Ottokár, Radnai Farkas, Radu Demeter, Széchényi Miklós gróf, Várady L. Árpád, Zichy Gyula gróf, Kohl Medárd, Rajner Lajos.

## Elnökök:

Esterházy Miklós herceg, Fischer-Colbrie Ágost, Pálffy Miklósné hercegné, Pallavicini Edéné örgrófné.

## Tanácsosok:

Mailáth József gróf, Pálffy Miklós herceg, Zichy János gróf.

Középponti bizottság:  
az Országos Katolikus Szövetség:  
Zichy János gróf  
elnök.

Zsembery István dr.,  
ügyvivő alelnök.

Hindy Zoltán  
igazgató.

## Alelnökök:

Almásy Imre gróf, Andor György dr., Beszkid Antal, Bozóky Géza dr., Blanckenstein Pál gróf, idősebb Bulla György, Csekonics Endre gróf, Cziráky Antal gróf, Erdődy Tamás gróf, Esterházy Rudolf herceg, Esterházy Sándor gróf, Franciscy Lajos dr., Galcsek György, Hanauer A. István dr., Horváth Győző dr., Kanter Károly, Karczub Endre, Kornis Károly gróf, Kretschy Sándor dr., Kumlik Tivadar, Magyar József, Mattyasovszky Lajos, Schell Gyula báró, Schönborn-Buchheim F. Károly gróf, Somssich Béla gróf, Szabó Albert dr., Szabó Jenő, Széchényi Emil gróf, Tilles Béla dr., Uhlárik Mátyás dr., Wenckheim Ferenc gróf, Zandt Ödön.

Özvegy Asbóth Jánosné, özvegy Bangha Istvánné, Chotek Henriette grófnő, Chotek Rezsőné grófné, Csáky Gusztávné grófné, özvegy Cziráky Béláné grófné, Dessewffy Miklósné grófné, özvegy Esterházy Jánosné grófné, Farkas Edith, Festetics Tassilóné hercegné, özvegy Gonda Jenőné, Hohenlohe Clodwigné hercegné, Károlyi Lászlóné grófné, Kócsy Jánosné, Mailáth Gézáné grófné, Mailáth Györgyné grófné, Mailáth Józsefné grófné, Magyar Józsefné, Oberndorff Hugóné grófné, Popovics Miklósné, Rapcsák Imréné, Schwarcz Mária, Sizzo-Norris Kristófné grófné, Somssich Béláné grófné, Szapáry Ilona grófné, özvegy Szegedy Györgyné, Széchényi Andor Pálné grófné, Széll Józsefné, Szögyény-Marich Julia, Uhlárik Mátyásné, Vécsey Eszter bárónő, özvegy Wenckheim Frigyesné grófné, Zichy Lujza grófnő, Zichy Sarolta grófnő, Zselénszki Róbertné grófné.

## Díszelnökök:

Ajtay K. Sándor dr., Albrecht János, Almásy Imre gróf, Andor György dr., Andrássy Géza gróf, Andrássy Sándor gróf, Angyal Pál dr., Apponyi Albert gróf, P. Bangha Béla, Batthyány Gyula gróf, Batthyány László gróf, Batthyány-Strattmann Ödön herceg, Batthyány Iván gróf, Bársony János dr., Belopotoczky Kálmán, Berczelly Jenő, Binner József, P. Biró Ferenc, Blanckenstein Pál gróf, Breznay Béla dr., Brichta Ferenc, idősebb Bulla György, Burány Gergely, Burián István báró, P. Bús Jakab, P. Buttykay Antal, P. Csák Endre, Csarada János dr., Csekonics Endre gróf, Csiszarik János dr., Chotek Rezső gróf, Cziráky Antal gróf, Dessewffy Aurél gróf, Dessewffy Béla gróf, Dessewffy Dénes gróf, Drexler Antal, Dudek János dr., Ember Károly, Ernst Sándor dr., Erdődy Imre gróf, Esterházy Miklós herceg, Esterházy Móríc gróf, Esterházy Rudolf herceg, Esterházy Miklós Móríc gróf, Esterházy Pál gróf, Esterházy Sándor gróf, Festetics Tassiló herceg, Fetser Antal, Fiáth Pál báró, Forster Gyula báró, Fuhrmann Ferenc dr., Garancsi Mihály, Gerely József, Gerliczy Ferenc báró, Ghillány Imre báró, Giesswein Sándor dr., Glund Rajmund, Gönczy Antal, Grosschmid Béni dr., Günther Antal dr., Hadik-Barkóczy Endre gróf, Hanauer A. István dr., Hanuy Ferenc dr.,

Hindy Zoltán, Horváth Győző dr., Hunyady József gróf, Hunyady László gróf, Inkey József báró, Jedlicska Pál, K. Jónás Ödön, Jung János, Kanter Károly, Karácsonyi Jenő gróf, Károlyi József gróf, Károlyi László gróf, Khuen-Héderváry Károly gróf, Kiss János dr., P. Kory Ottó, Korniss Károly gróf, Kránitz Kálmán, Kutrovácz Ernő, P. Lakatos Ottó, Lányi József, Luksics József dr., Magyar Gábor, Magyary Géza dr., Mailáth Géza gróf, Mailáth György gróf, Mailáth József gróf, Mattyasovszky Lajos, Meszlény Pál, Mif Rezső, Mihályfi Ákos dr., Molnár János, P. Nagy Leó, Nákó Sándor gróf, Náray-Szabó Sándor dr., Nemes Antal, Nékám Lajos dr., Németh József, Niczky László gróf, Oberschall Pál dr., P. Ozoray Izidor, Pallavicini Ede őrgrof, Pallavicini Sándor őrgrof, Pálffy Béla gróf, Pálffy Ede gróf, Pálffy József gróf, Pálffy László gróf, Pálffy Miklós herceg, Pálffy Pál gróf, Pálffy Sándor gróf, Palugyay József, Pechata Endre, Pertik Ottó dr., Pongrácz Frigyes gróf, Rajner Lajos dr., Rakovszky István, Rejtő Sándor, Rényi József dr., Révay Simon báró, Robitsek Ferenc dr., Rott Nándor, Ruffy Pál, Schönborn-Buchheim F. Károly gróf, Sággy Gyula dr., Sennyey Béla báró, Sennyey Miklós báró, Somssich Béla gróf, Suták József dr., Szabó Jenő, Szapáry József gróf, Szapáry László gróf, Széchényi Béla gróf, Széchényi Emil gróf, Széchényi Jenő gróf, Szinyei-Merse József dr., Szögyény-Marich László gróf, Szölgyémy Ferenc dr., Sztáray Sándor gróf, Takács Menyhért, P. Tamás Alajos, Timon Ákos dr., P. Tomcsányi Lajos, Tötössy Béla dr., P. Trefán Leonárd, P. Thuróczy Kornél, Turi Béla, Vass József dr., Wenckheim Dénes gróf, Wenckheim Ferenc gróf, Wenckheim István gróf, Wernhardt Pál báró, Wickenburg István gróf, Wilczek Frigyes gróf, Wilczek Vilmos gróf, Windisch-Graetz Lajos herceg, Zichy Aladár gróf, Zichy Géza gróf, Zichy János gróf, Zichy Károly gróf, Zichy Ráfael gróf, Zselénski Róbert gróf, Zsembery István dr., Zubriczky Aladár dr.

Adler-Rácz Józsefné, Almásy Dénesné grófné, özv. Almásy Kálmánné grófné, Ambrózy Teréz bárónő, özvegy Andrassy Aladárné grófné, Apponyi Albertné grófné, özvegy Apponyi Lajosné grófné, Apponyi Sándorné grófné, özvegy Asbóth Jánosné, özvegy Balás Gézáné, Barkóczy Ilona bárónő, Bezerédj Viktorné, Burián Istvánné báróné, Csáky Gusztávné grófné, Csekonics Endréné grófné, Chotek Henriette grófnő, Chotek Rezsőné grófné, özvegy Czebrián Istvánné grófné, özvegy Cziráky Béláné grófné, Cziráky Lujza grófnő, Dessewffy Marianne grófnő, Dessewffy Miklósné grófné, özvegy Dezasse Emilné grófné, Erdődy Gyuláné grófné, Erdődy Imréné grófné, özvegy Esterházy Ferencné grófné, özvegy Esterházy Jánosné grófné, Esterházy Miklós Antalné hercegné, Esterházy Miklós Mórícné grófné, Esterházy Pálné grófné, Fejérváry Celestin, Festetics Pálné grófné, Festetics Tassiloné hercegné, Forgách Frigyesné grófné, Forster Gyuláné báróné, Gerliczy Ferencné báróné, özvegy Gonda Jenőné, Ghyczy Ida, Győry Teréz grófnő, Hadik-Barkóczy Endréné grófné, Heinrich Aladárné, özvegy Heinrich Ferencné, özvegy Herich Károlyné, Hohenlohe Clodwigné hercegné, özvegy Hunyady Imréné grófné, Inkey Józsefné báróné, Joanovich Sándorné, özvegy Kállay Béniné, Karátsonyi Jenőné grófné, özvegy Kárász Imréné, özvegy Károlyi Gyuláné grófné, Károlyi Lászlóné grófné, Keglevich Istvánné grófné, Kiss Aladárné, Kiss Pálné, özvegy Kóczán Gyuláné, Korányi Sarolta, Küchler Gyuláné, Mailáth Györgyné grófné, Mailáth Gézáné grófné, Mailáth Józsefné grófné, Maldegen Bethlen Vilma grófnő, Nádasdy Tamásné grófné, Neusiedler Sarolta, Oberndorff Hugóné grófné, özvegy Orczy Szeraphinné báróné, Pálffy Béláné grófné, Pálffy Erzsébet grófné, Pálffy Lászlóné grófné, Pálffy Miklósné hercegné, özvegy Pálffy Pálné grófné, Pallavicini Edéné őrgrofne, Pallavicini Sándorné őrgrofne, Palugyay Józsefné, Pappenheim Siegfriedné grófné, Pejacsevich Márkné grófné, Pongrácz Frigyesné grófné, Raskó Istvánné, Rejtő Sándorné, Ruffy Pálné, Schell Gyuláné báróné, Scherz Lajosné, Schmidt Hugóné, Scherr-Thoss Béláné grófné, özvegy Sennyey Pálné báróné, Sizzo-Norris Kristófné grófné, Somssich Béláné grófné, Stephany Ervinné, Stoffer Mici, Szalay Lászlóné, Szapáry Ilona grófnő, Szapáry Lászlóné grófné, Széchényi Andor Pálné grófné, Széchényi Emilné grófné, Széchenyi Ernőné

grófné, Széchényi Frigyesné grófné, özvegy Széchényi Imréné grófné, Szegedy Gina, özvegy Szegedy Györgyné, Szegedy-Maszák Aladárné, Széli Józsefné, Szinyei-Merse Józsefné, Szontágh Jenőné, Szögyény-Marich Julia, Szögyény-Marich Lászlóné grófné, Sztáray Sándorné grófné, Timon Ákosné, Trautenberg Ágnes bárónő, Vécsey Eszter bárónő, özvegy Vécsey Józsefné báróné, özvegy Wallis Gyuláné grófné, özvegy Wenckheim Frigyesné grófné, Wenckheim Istvánné grófné, Wilczek Frigyesné grófné, Wimpffen-Széchényi Károlin grófné, özvegy Windisch-Graetz Lajosné hercegné, Windisch-Graetz Lajosné hercegné, Wollmann Elma, Zselénski Róbertné grófné, Zichy Jánosné grófné, Zichy Károlyné grófné, Zichy Lujza grófnő, özvegy Zichy Nándorné grófné, özvegy Zichy Nep. Jánosné grófné, Zichy Ráfaelné grófné, özvegy Zichy Rezsőné grófné, Zichy Sarolta grófnő, Zsigárdy Fanny.

Apponyi Albert gróf v. b. t. t. orsz. képviselő, gyönyörű beszédben méltatta a magyar katolikusok részvételének jelentőségét.

„Midőn a Megváltó ezt a földet elhagyni készült, azt mondá apostolainak és tanítványainak: „En veletek vagyok mindennap az idők beteljesedéséig”. Ezt az isteni biztatást többféleképp lehet érteni, de minden más értelmezés fölé helyezi egyházunk tanítása e szavak szó szerinti értelmét: Krisztus Urunk valóságos jelenlétét az imádandó Oltáriszentségben. A mi hitünk szerint ez nem merő szimbólum, hanem, titok bár, de élő valóság, hitéletünk középpontja, ki nem meríthető forrása, le nem dönthető erőssége. Nem véletlen tehát és nem emberi szeszély, hanem annak a Gondviselésnek megnyilvánulása, amely Egyházunk fölött örökdik és annak a Szentléleknek sugallata, aki azt vezeti, hogy éppen napjainkban irányítja az Egyház látható feje a hívők különös buzgalmát hitünk e középponti misztériuma felé és hogy, ez irányításnak megfelelően, éppen napjainkban mutat eddig nem ismert bensőséget és erőt az Oltáriszentség kultusza.

Igenis, napjainkban vagyunk e bámulatos föllendülésnek tanúi, a támadólag fellépő hitetlenség napjaiban, a kereszténység megostromlására szervezkedett erők legintenzívebb tevékenységének napjaiban. De nincs az ellentétek e találkozásán mit csodálkoznunk: a legtermészetesebb biológikus folyamat ez. A legtermészetföltrebb élet ugyanis, éppen mivel élet, a természetes élet törvényeit követi mindenben, a rombolást kivéve. Valamint tehát egy egészséges szervezet minden megtámadásával szemben fokozódik az élet középpontjának, a szívnek védő és ellentálló működése, mégpedig arányban a káros behatás erejével: úgy hitünk megtámadásával szemben és e támadás erejéhez mérten, fokozott energiával működik a hitélet szíve, az Oltáriszentség kultusza. A hitbuzgalom minden elágazása ehhez a szívhez, ehhez a középponti erőhöz folyamodik erőért, ott keresi azt és ott meg is találja.

Keresi és találja kétféle úton: először az egyes hívő lelkek benső életének kialakulásában, amiről beszélni nem az én hivatásom és nem is e gyűlésnek feladata; másodsor pedig az Oltáriszentségben való hitnek és bizalomnak, az Oltáriszentség szeretetének és imádásának nyílt, tömeges és tüntető bevallásában. Ennek a hitvallásnak legragyogóbb kifejezői az eucharisztikus világkongresszusok, melyek az utóbbi évtizedekben intézménnyé alakultak.

Nem hiszem, hogy egyházunk történetében ehhez hasonló jelenség találtatnék; de lehetősége sem állott fenn a régibb időkben. Előbb meg kellett teremtenie az emberi elmének ama bámulatos alkotásait, amelyek ha nem is szüntették meg, de könnyen legyőzhetőkké tették az anyagi távolságokat; előbb ki kellett fejlődni a szellemi élet ama fürgeségének és terjeszkedő képességének, amely lehetővé teszi egy gondolatnak úgyszólván egy pillanat alatt való közlését a keresztény népcsalád összes tagjaival, az erkölcsi impulzusoknak a villamos szikra gyorsaságával való terjesztését a földgömb egész felületén; előbb az anyagi érdekek összeszövődéséből és a sűrű szellemi érintkezésből meg kellett születnie annak az internacionalizmusnak, annak az összetartozási ösztönnek, amely a különböző népek tagjaiban csökkenti az idegenség érzetét, természetesen tünteti föl az együttműködést;

előbb nagyra kellett nőnie a tömegek érdeklődésének a világot irányító szellemi mozgalmak iránt, az általános érvényesülési vágnak, mely azokból részt kér mindenki számára. Szóval: meg kellett születnie a modern életnek, amely minden erőit építőkövekül kínálja oda a keresztény szolidaritás templomának fölépítéséhez. Íme, a nagy természetfölötti áradat természetes előfeltételei.

Nos hát, az Oltáriszentség kultusza tudott ilyen értelemben modernné lenni. A változatlan öreg igazság szolgálatába irányította az újkor anyagi viszonyait, szellemi mozgalmait, tömeg-aspirációit; a huszadik századbeli katolicizmus leghatalmasabb életnyilvánulásaként, odaállítván az eucharisztikus világkongresszusokat.

Megkapó jelenség ez az időszaki világ-tüntetés hitünk legmélységesebb misztériuma mellett, beállítva abba a sorba, mely a tagadás szellemének legvakmerőbb előrenyomulását látja; paradoxalis jelenség és mégis minden ízében modern. Az a tagadó szellem már-már azt hitte, hogy övé az uralom és íme felhangzik ellene a hatalmas tiltakozás milliók ajakán. Nem és ezerszer nem; ez a kor nem a diadalmas antichrisztianizmusnak kora; nevezzük csak azt a világnézetek összecsapása korának, de ne adjuk át még a megjelölésben sem az ellenségnek. Ehhez a korhoz mi is tartozunk, ennek képébe mi is belerajzolunk jellemző vonásokat; miénknak valljuk minden nagy és nemes törekvését, a haladási vágyat, a tömegek jogos igényét az élet magasabb javaira, szóval mindent – a kor minden emelkedő irányzatát. Az egész különbség az, hogy mi ezeket az irányzatokat nem rombolva akarjuk előbbre vinni, hanem alkotva, hogy nem dobjuk el magunktól az erkölcsi alapot, amelyen egyedül állhatnak meg, nem öljük meg az életelvet, melynek erejéből fejlődhetünk; hogy nem Istentől elfordulva akarunk haladni, hanem az isteni igazság fényében, Isten áldásával fajunk törekvésein. És amikor az Oltáriszentség körül összeseregünk, akkor az emberiség összes ideáljaiért való lelkesedésünket visszük a Megváltó valóságos jelenléte elé, eme áldás elnyerése végett.

De van az eucharisztikus kongresszusoknak még egy különös jelentősége és ez abban áll, hogy kifejezetten a katolikus dogmához fejeznek ki ragaszkodást. A világnézetek küzdelmében ugyanis szívesen nyújtunk kezét ama testvéreinknek, akik külsőleg egyházunkon kívül állanak, de akikkel közös keresztény meggyőződéseink vannak. Ámde ez a szövetkezés, melyet az egyház legfőbb tekintélye is jóváhagyott, nem vezethet, nem szabad, hogy vezessen katolikus hitünk elvvizényösítéséhez, nem tehet minket közömbösökké e hit ama igazságai iránt, amelyek kizárólag a mi egyházunk tanításában foglaltatnak. Ez a mi hitünk nem ismer megkülönböztetést lényeges és nem lényeges tanok közt; ez a hit egy és osztatlan: vagy mindenre kiterjed, vagy megszűnt létezni. A katolikus hit erejében, hogy úgy mondjam, acélfürdőt veszünk, midőn az Oltáriszentség körül tömörülünk. Ezzel nem támadunk meg senkit, nem utasítunk vissza senkit, akivel a világnézetek nagy harcában közös védeni valónk van; csak tüntető kifejezést adunk saját katolikus hitünk teljességének.

De vajon csak tüntetés-e ez a nemzetközi összesereglés az Oltáriszentség kultuszára? A hit nélküli szemlélő előtt csak az, de a hitnek szemében ennél sokkal több, mert egyszersmind és főleg imádság. A tüntetés, hogy úgy mondjam, csak következmény, a lényeg az imádság, a tömeg-imádság. Nincs arra hivatottságom, hogy ecseteljem, csak reá mutatok, hogy a hit világánál mit jelent az Úr nevében összesereglett százezreknek és a velük érző otthonmaradt millióknak eget ostromló együttes imája az Oltáriszentség előtt, minő erőt hoz közénk, mennyi áldást, mily zálogát a diadalnak! Ez az eucharisztikus világkongresszusok jelentősége, melynek fensége előtt elnémulnak ajkaim.

Ha mindezeket meggondoljuk, kell-e több intő szózat vagy buzdítás arra, hogy, amikor tőzsomszédságunkban tartatik ilyen kongresszus, mi katolikus magyarok ott tömegesen megjelenjünk? Hozzánk is eljutott az a meghívás, melyet Ausztria egyházfejedelmei és katolikusai az összes nemzetekhez intéztek s amelynek a legtávolabb élők is tömegesen készülnek megfelelni. Országunkat is néhány esztendő óta fokozott erővel ostromolja a

vallástalanság romboló szelleme, mely karöltve jár a nemzeti ideál elhomályosításával: nemzeti veszélyeink közt alig van súlyosabb ennél az ostromnál. Midőn tehát hitünket valljuk és annak védelmére erőt gyűjtünk ott, ahol az erőnek forrása van, az imádandó Oltáriszentségnél, egyszersmind hazafias, a szó szoros értelmében honmentő cselekedetet végzünk. Ne mulasszuk el ezt az alkalmat, amely kínálkozik arra, hogy a magyarországi katolicizmus erejét kimutassuk és fokozzuk.

Wienben, másik államának székesfővárosában, meg fogjuk találni az Oltáriszentség zsámolyánál ősz királyunkat, aki minket ott a többi nemzetek képviselőivel egyetemben vendégeül fogad, de egyszersmind a magyar zarándokok feje, azokkal együtt érez, együtt imádkozik, együtt vallja hitét. Fenséges látványa legfőbb hatalom leborulása az isteni hatalom előtt! E leborulás teszi azt naggyá, tiszteletre méltóvá, bizalmat keltővé, holott a föllázadás az isteni felség, az isteni törvény, a jog, az igazság ellen lerontja tekintélyét, aláássa erejét. S ha ekképp az Isten előtti egyenlőség magaslataiba fölemelkedve, együtt imádkozik a koronás király és hű magyar népe a hitben való megerősödésért és ha együtt végzik azt a hitvalló imát ő Felsege mindkét államának polgárai, úgy az Oltáriszentség kiapadhatatlan erőforrásaiból nem csupán a keresztény világnézet fog diadalmas erőt meríteni súlyos küzdelmében, hanem kiáradhat azokból a megértés, a béke és szeretet szelleme is, mely Isten országának sajátja.”

A kiváló szónoknak beszéde nagy hatással volt a közönségre, mely percekig lelkesen ünnepelte. Ennek a hatásnak adott kifejezést *Fischer-Colbrie* Ágost püspök, midőn a püspöki kar megbízásából és a közönség nevében mondott köszönetet. Szavai további folyamán a bizottság háláját fejezte ki a legfőbb védő, a koronás király iránt, aki az előkészítő munkát az uralkodó családnak szeretett tagjára, Izabella főhercegnére bízta, akit az értekezlet elnöki székében tisztelhet. Az előkészítő munka most már teljes erővel megindulhat és ehhez szükséges az isteni kegyelem is. A püspök imával zárta be szavait és az értekezletet.

A bizottság megalakítását követő napon Izabella főhercegnő Ő császári és királyi Fensége elnökségi értekezletre hívta össze a bizottság vezetőit s ezzel indította meg azt a legapróbb részletekig kiterjedő munkát, mely a magyar csoport részvételét előkészítette. A Fővédőnő ezen kívül a nyár egész ideje alatt állandóan figyelemmel kísérte a bizottság működését és többször szakította félbe nyaralását, hogy Bécsben értekezletet tartson az elnökség tagjaival.

Utoljára szept. 14-én gyűltek össze a bécsi palotában, hogy záróülésem állapítsák meg az elért eredményt.

Pontban félöt órakor jelentek meg *Izabella* főhercegnő, *Klotild*, *Erzsébet*, *Augusztá*, *Gabriella* és *Alice* főhercegnők, *József* főherceg és *József Albrecht* főherceg. Mint az eucharisztikus kongresszus magyar csoportjának fővédőnöje *Izabella* főhercegnő a következő beszédet mondta:

Szívből üdvözlöm mindnyájukat, kik mai gyűlésünkön megjelentek, önöket, kedves rokonaimat, az érsek és püspök urakat, akiknek sorából a hercegprímás úr öminenciáját gyengélkedés miatt sajnálatunkra nélkülöznünk kell és Önöket t. uraim és hölgyeim, a bizottságnak tagjait, mindnyájukat örömmel üdvözlöm. Emlékezetes napnak küszöbén vagyunk, magasztos kép fog előttünk holnap kibontakozni. A katolikusok ezrei a földnek minden országából, élükön felséges urunkkal, fényes ünnepi menetben fognak szolgálni a legfelségesebb Oltáriszentség körül, hogy azt imádságukkal körülvegyék és hogy ezáltal tanúságot tegyenek katolikus vallásunk legmélyebb tiszteletében való hitükről. Ez az egységes hangos hitvallomás el fog hangzani messzire, a földkerekség legszélsőbb határáig és újabb bizonyítékát fogja szolgáltatni annak, hogy az a szikla, amelyen Krisztus Urunk anyaszentegyházát építette, szilárdan áll minden körülötte zúgó viharnak közepette. Ha szemlét tartunk holnap az ájtatos tömegben, mely kint a Hofburg előtt részt fog venni a Szentmisén, sokat fogunk találni ott Mária országából és a látványra örömtől fog dobogni szívünk: már a nagyszámú részvételben bizonyosságát látjuk annak, hogy azok a gazdag

kegyek, melyek a kongresszusból kiáradnak, megszámlálhatatlan kedves honfitársunknak fognak javára válni. Az önök műve uraim és hölgyeim, hogy a Szent-István koronájához tartozó országok alattvalói az idevívő utat megtalálták és ezért a legbensőbb köszönet illeti meg önöket. A szeretetnek művét teljesítették, midőn sokaknak lehetővé tették a kongresszuson való megjelenést. A hitnek művét hajtották végre, midőn a katolikus híveket vidékeikről a hitnek ehhez a hatalmas nyilvánulásához vezérelték, de egyszersmind hazafias cselekedetet is végeztek. Megmérhetetlen az áldás, melyet e közös imádsággal édes hazánkra esdhetünk. Tegyük meg tehát ezt és holnap a szentmisén kérjük Istent, különösen nagy buzgósággal, hogy ő, kinek kezében van a népek sorsa, áldja meg monarchiánkat, óvja meg minden veszedelemtől és tegye népeit boldoggá, erősekké és egységesekké. Imádkozzunk ő császári és királyi felségéért, legkegyelmesebb uralkodónkért, hogy az az Egek Ura éltesse és tartsa az emberi kor legszélsőbb határáig. Imádkozzunk egyszersmind, hogy mindazok, akik a kongresszusra jöttek, boldogan és hitükben megerősödöttek, azok pedig, akik szomorodott szívvvel voltak, örvendező szívvvel térjenek vissza otthonukba. Ezt adja Isten.

A beszéd végén feltörő zajos éljenzésben kifejezést nyert a magyarok hálája azért az állandó érdeklődésért és támogatásért, mellyel *Izabella* főhercegnő hónapok óta úgyszólván maga intézte a magyar csoport propagandájának és rendezésének ügyeit.

Ezután herceg *Esterházy* Miklós elnök tett jelentést a magyar bizottság és az országos katolikus szövetség működéséről.

A hónapok óta folyó munkának eredményeként Magyarország népei közül 15.000-en vonultak fel, hogy részt vegyenek azon hatalmas demonstráción, melyet a legfőbb, Oltáriszentség imáadására a világ hívői rendeznek. Most, mikor elérkeztünk a működés utolsó napjához, számot kell adnunk főbb vonásokban azokról a törekvésekről, mikkel magasztos célunk elérésére igyekeztünk.

A bizottság szervezésekor az első feladat volt, hogy egy központi szerv alkottassék, mely az ország minden tájékáról várható jelentkezéseket átveszi, a bécsi rendezőséggel közvetíti s az ezzel járó adminisztráció minden munkáját végzi. Az Országos Katolikus Szövetség vállalta magára e feladatot s minden erejének összpontosításával igyekezett megfelelni annak.

Ezenkívül szükségesnek bizonyult hogy az ország egyes vidékein is közvetlen működés legyen. Ezért kérte fel a bizottság az egyházmegyék területén lakó társadalmi előkelőségeket, hogy, mint alelnökök és alelnöknők vezessék ott a szervezés munkáját, emeljék a mozgalom kiterjedését és közvetítsék a középponttal a jelentkezéseket.

A munkából mindenki kivette a maga részét, s ennek köszönhető, hogy nincs Magyarországnak olyan egyházmegyéje, nincs olyan vidéke, mely képviselőit el nem küldte volna és nemzetiségre való tekintet nélkül forrasztotta össze az ország népét a szent korona jellegében megnyilvánuló magasztos eszme.

A propaganda széles arányai nagymérvű forgalmat idéztek elő a középponti bizottság működésénél úgy, hogy körülbelül 100 000 koronára tehető a jegyek, jelvények, igazolványok és egyéb költségek pénzforgalma. A bécsi bizottsággal ennek elintézése a kongresszus után következő időre maradt.

Itt kell azonban megemlékeznünk a magyar társadalom nagy áldozatkészségéről, mely annak vezető tagjai részéről élükön Frigyes, József főherceg urak Ő császári és királyi Fenségeik és Fenséges Fővédnökönk fejedelmi adományaival ez alkalommal megnyilvánult, lehetővé téve ezzel az előkészítés költségeinek fedezését.

Jelentésemet fővonásokban előterjesztve, fordulok bizottságunk kegyes Fővédőjéhez.

A május 18-án és 19-én tartott alakuló ülésen és elnöki értekezleten volt alkalmunk tapasztalni azt a legmagasabb érdeklődést mely a magyar csoport ügyei iránt fővédnök részéről megnyilvánult. Attól az időtől fogva mindenkor élvezhettük nemcsak a támogatás kitűnő előnyeit, hanem a legkisebb részletekig terjedő munkában való részvétel megbecsülhetetlen áldásait. Nem volt a magyaroknak olyan ügye, nem volt olyan vágya,

kívánsága, mit Izabella főhercegasszony fel nem karolt volna. Most, mikor jelentésem végéhez érek, nem fejezhetem be méltóbban, mintha ő feléje fordulok s a magyar bizottság és általa az egész katolikus Magyarország rajongó szeretetét s hódolatát tolmácsolom legmagasabb fővédőnk előtt.

Ezután *Fischer-Colbrie* Ágost kassai püspök a következő beszédet intézte Izabella főhercegasszonyhoz:

Cs. és kir. Fenség, legkegyesebb Úrnőnk!

Egy újonnan fölfedezett ősrégi keresztény irat a legméltóságosabb Oltáriszentséget, mint az Egyház egységének jelképét és kötelékét ünnepli. Sok búzaszemből, hegyről, völgyről összegyűjtve egy kenyér készül az áldozathoz és sok szőlőfürtből egybeszűrődik az áldozat bora; így gyűjti össze az újszövetség szent áldozata a kenyér és bor színe alatt egy testté, egy szervezetté az egész világról, Krisztus egyetlen egyházát. A nagy világegyház egységét dokumentálja eme fényes kongresszus, amelyet láttunk, ezt fogja dokumentálni holnap a föld minden részének, a föld minden népének nagy Világúrnappja, melynek szemtanúi leszünk. A világ minden népének ünnepélyes hódolatából a szentségben jelenlevő édes Jézus előtt a mi édes hazánk is kivette a maga részét és pedig fényesebben, mint valaha remélhettük volna.

S hogy az egész világ színe előtt ennyien, ily belső lelkesedéssel és ily külső fénytel tudunk megjelenni, azt cs. és kir. Fenséged legmagasabb és legkegyesebb védnökségének köszönjük, mellyel Fenséged nemcsak Árpád vérének fényes nevét adta a kongresszus magyar csoportjának, hanem a szervezésnek a legkisebb részletekre is kiterjedő gondos munkáját is elvállalta.

Nagy hálánkat és hódolatteljes köszönetünket imában akarjuk leróni, melyben most is és a jövőben is, ahányszor a kongresszus szép napjaira visszagondolunk, cs. és kir. Fenségedről is hálatelt szívvel és lélekkel megemlékezünk.

Az Eucharisztia az egységnek jelképe és eszköze. Fűzze össze ezen kongresszus az egész emberi nemet az egy igaz hit és felebaráti szeretet kötelékével; erősítse apostoli királyunk trónusát, öregbítse Szent-István koronájának fényét. Áradjon a szentségházból cs. és kir. Fenségedre és fenséges családjára Jézus szívének ezerszeres áldása.

Ezt sokszor fogjuk kérni, de kérjük most is eme felejthetetlen ünnepélyes pillanatban. Kérjük mindnyájan egy buzgón elmondott Miatyánkban Megváltónknak ezerszeres áldását egyházunkra és hazánkra, apostoli királyunkra és fenséges Védőasszonyunkra.

Beszéde végén a püspök elimádkozta a Miatyánkot, melyet a jelenlevők térden állva hallgattak végig.

Az ülés után teát szolgáltak fel s a főhercegnő, valamint a királyi család többi jelenlevő tagjai cerclet tartottak. Cercle közben érkezett a palota elé háromszáz mezőkövesdi magyar, hogy a palota előtt szerenádot tartsanak. A főhercegnő behivatta a zuhogó esőben álló matyókat a palota nagy csarnokába, ahol a matyók Gaál István kántor vezetésével több magyar dalt adtak elő. Ének után a főhercegek és főhercegnők a mezőkövesdiek közé vegyültek s egyenkint elbeszélgettek velük.

A bizottság szervezetének és működésének ismertetése után következzenek a magyarcsoport értekezletein és ájtatosságain elhangzott beszédek.

## 1912. évi szeptember 12. értekezéslet

### Dr. Csernoch János kalocsai érsek megnyitó beszéde

Szívem mélyéből üdvözlöm drága honfitársaimat, kik hazafias és vallásos érzelmeiktől indítatva szép hazánk minden tájáról idesereglettek ebbe a világvárosba, hogy hódolatukat a világ Urának bemutassák.

Az Isten országának népei megmozdultak. Amint elnézek a hatalmas zarándokseregek felett, látom az élet valóságában, amit az Isten prófétája, az ószövetség evangélistájának nevével fölékesített Izaiás az új Jeruzsálemről, az egyházzól megjövendölt: „Kelj fel, világosulj meg Jeruzsálem, mert eljött a te világosságod és az Úr dicsősége feletted feltámadott. Mert íme, sötétség borítja a földet és homály a népeket; fölötted pedig föltámad az Úr és az ő dicsősége látható benned. És a népek a Te világosságodban járnak és a királyok a neked támadott fényességben. Emeld fel köröskörül szemeidet és lássad: mindezek egybegyűlnek, hozzád jönnek; a te fiaid messzünnen jönnek és leányaid minden oldalról indulnak.” (Izaiás 6 C. 1-4.)

Mert mi az, ami a világ minden tájáról, szép hazánk alföldi rónáiról és a Kárpátok tövéről, a fényes főúri palotákból és a szalmafedeles kunyhókból, a büszke városokból és igénytelen falvakból idevonzotta az egyház hűséges fiait és leányait?

Talán az ősi császárváros, mely az Európa szívében fekvő hatalmas kettős monarchiának egyik székvárosa és középpontja? Vagy világhírű gót dómja, mely annyi századoknak viharai után is kőkemény határozottsággal mutatja e városnak és az osztrák birodalomnak keresztény jellegét? vagy egyéb templomai és monumentális épületei, gazdag, tudományos és szépművészeti gyűjteményei?

Bámulattal nézzük ugyan a város szépségét és gazdagságát, de nem az hozott minket ide. S ha más idegeneket nem is, de minket, magyarokat talán a történelmi emlékek s a hosszú idők kapcsolatai vonzottak e városba?

S ha még ezek sem, talán agg királyunk fölkent szent személye iránti hűségünk és ragaszkodásunk adta kezünkbe a vándorbotot, hogy siessünk ide a világ katolikusainak nagy versenyére? Mi magyarok, akiknek dicső ősei annyiszor jöttek felséges királyuk elé a háborúk zivatarjai között vészes fegyvereikkel és hűséges bátor szívükkel, a béke napjaiban ezer örömmel jönnénk hódolni a magyar király elé. De most a mi felséges királyunk is elvegyül e nemzetek zarándokseregében Krisztus földi helytartójának, a római pápának képviselőjével együtt és együtt halad velünk egy közös cél felé.

Valami magasabb, főnségesebb célnak kell tehát lennie, mely minket lelkesít: pápát, királyt, fejedelmeket és népek százezreit egyaránt. Valami égi nagy vonzerőnek kell működnie, mely a rangok és a nemzetek elválasztó korlátain keresztül is csodásan hat. S ez nem egyéb, mint a katolikus anyaszentegyháznak közös nagy szeretete az ő isteni Alapítója és Feje iránt, mely, mint egykor az őskeresztényeket, úgy minket is egy szívvé, egy lélekké egyesít, (Ap. Csel. 4. 22.) s visz beláthatatlanul hosszú menetben hódolni az Oltáriszentségben lakó – eucharisztikus – Jézus Krisztusnak. Jól tudjuk, hogy e közös menetben is áthatva nemzeti függetlenségünk és önállóságunk tudatától, őseink megszentelt nyomain járunk, midőn az egységes magyar katolicizmusnak, egységes hódolatát összekapcsoljuk az egész világ katolikusainak hódolatával a Mindenhatónak magas trónja előtt. A mi katolikus voltunk és nemzeti önérzetünk egyaránt megnyilvánul ebben az eucharisztikus világgyűlésben, mert közös hódolat és lelkesülés sajátos magyar stílusban

jelentkezik nálunk. Azt imádkozzuk az Oltáriszentség kíséretében, amit őseink az elnyomatás és nyomorúság szomorú napjaiban könnyek közt imádkoztak:

„Áldd meg országunkat,  
Mi magyar hazánkat,  
Vezéreljed jóra a mi királyunkat.”

Az eucharisztikus Jézus iránti hódolatunk a hitvallásnak leghatározottabb, legünnepélyesebb alapja. Az Oltáriszentség hitünknek legmélységesebb titka. Maguk a consecrationak szavai úgy nevezik: „Mysterium fidei, a hit titka.” Heroikus hitet kíván ez a titok, hitet, quae quaerit intellectum, mely szolgálatra hajtja az észet. Mint Mózesnek le kellett vetnie saruit, midőn az égő csipkebokorhoz közeledett, úgy nekünk is ki kell bontakoznunk az összes szenvedélyek kötelékeiből, mielőtt e titoknak misztikus mélységeibe ereszkednénk. Aki szenvedélyek sötét fátyolán keresztül nézi e titkot, a régi zsidókkal együtt kemény beszédnek találja Krisztus szavait. Aki az ártatlanság nyílt tekintetével lép a titok elé, fölismeri benne a hit alapját. Szent Pál apostol szerint: „A test szerint való ember nem fogja fel azt, ami az Isten Lelkéé, mert az bolondság előtte és nem értheti, mert azt Lélek szerint kell megítélni.” (I. Kor. 2. 14.) Maga az Úr is figyelmeztette hallgatóságát: „Az igék, miket mondtam nektek, szellem és élet.” (Ján. 6. 64). A kellő lelkület hiányában jelölte meg az okát annak, amiért az ő beszédén megbotránkoztak. Nem volt hallgatóiban az igazságot őszintén szerető szellem, s tisztátalan volt az ő életük. Pedig az eucharishtiában való hitnek két előfeltétele az eucharisztikus szellem és az eucharisztikus élet: vagyis gyermeki bizalommal figyelő, tanulékony alázatos szellem és a kegyelem kincseit szomjazó szentségi élet.

Az eucharisztikus szellem és élet volt minden időben a papság és a nép erkölcsi értékének legbiztosabb és legmegbízhatóbb hőmérője. Minél magasabban állt ez a hőmérő, annál közelebb álltak az Úr Jézusnak szerető szívéhez; s minél lejjebb szállt, annál inkább elhidegedtek a szívek az Úr Jézus iránt.

Amióta Krisztus Urunk a földön megjelent, a vallási harcok homlokterében, mindig az ő fölséges személye állott. Nemcsak a történelem központja Ő, hanem a vallási vitáknak tengelye is. Majd isteni természete képezte a támadások célpontját, majd ismét emberi volta került a harcok keresztüztébe. Folyton az izgatta az embereket, amit az Úr Jézus kérdezett a farizeusoktól: „Mit tartotok ti Krisztus felől?” (Máté 22, 42). E kérdés körül forognak ma is a világnézeti harcok, bármily egyszerűeknek látszanak, vagy ha a tudomány magas koturnusában járnak is. Évszázadokon, sőt évezredekken keresztül Ő „a jel, amelynek ellene mondatik”, amely két táborba osztja az emberiséget. Megindult a pártokra szakadás az ő születésénél, tartott egész nyilvános élete alatt, tetőpontját érte el a Kálvária hegyén s folytatódik a mai napig. Miután nem kímélték Krisztust isteni méltóságában, támadták emberi mivoltában, ellene mondtak a „jel”-nek az Oltáriszentségben is.

Sőt megállapíthatjuk, hogy Krisztus életének egyetlen mozzanatában sem helyezkedett vele szemben oly nyersen és határozottan nemcsak a világ, hanem saját tanítványai, mint mikor szeretetének legnagyobb bizonyítékát adta az Oltáriszentségben. Még csak ígéri e nagy szentséget örökké nevezetes kafarnaumi beszédében s máris ellenkezésbe jutnak vele a farizeusok és a tanítványok egyaránt. S minél inkább kibontakozik az Úr szavai nyomán az ószövetség homályos típusaiba rejtett titok: annál hevesebb lesz a világnak ellenkezése. Ő azonban nem tágit, szavainak valódi értelmét hangsúlyozza ismételten és hagyja elmenni tanítványainak egy részét is; azokat, akikben nem volt meg „a szellem és az élet”

De akikben az Úr által kívánt szellem és élet megvolt, azok a legnehezebb pillanatban is hűek maradtak. Péter, az apostolok fejedelme, a hívő tanítványok, az egész Egyház nevében vallomást tesz: „Uram, kihez menjünk? Az örök élet igéi nálad vannak.”

Íme az Oltáriszentség hite az Úr Jézus állhatatos tanítványának, igaz hívének kritériuma. Aki e nagy titok előtt meg nem tántorodik, az hallani fogja az örök élet igéit, sőt, megtalálja az örök életet az Oltáriszentségben, az élet kenyérében, a hallhatatlanság orvosságában.

Mikor a régi pogány világban a halálnak fejedelme uralkodott és sötét kétségbeeséssel ijesztette az életet kereső embereket: Péter apostol mutatott rá az élet Urára. S most, midőn az emberek újra feledni kezdik az életnek tanát és a halál sötét filozófiájához menekülnek: Péter utódja újra rámutat az élet szerzőjére, programul tűzi ki magának mindeneket megújítani Krisztusban s megjelöli az eszközt az örök élet eledelével való gyakori táplálkozásban. Christus per os Pii locutus est. Pius szava Krisztus szava. Megértették Péternek a vallomását milliók e földön és sietnek ahhoz, aki a föltámadás és az élet; az út, igazság és az élet. Az élet keresésének leigázhatatlan ösztöne hajt minket is Krisztus nyomába. Eljöttünk ide, ahol szent Péter utódának követe kezébe fogja az Oltáriszentségben jelen levő Jézus Krisztust, fölmutatja és hív minket: Nemzetek hová akartok menni? Az örök élet igéi itt vannak! Bizalommal, alázatos szívvel hallgatjuk a hívást s megyünk a pápa vezérlete alatt az Úr Jézus után s megvalljuk hitünket, versenyt a többi nemzetekkel.

Az Úr Jézus áldását kérve a mi hazánkra, ősz királyunkra, itt egybegyűlt honfitársaimra, az Ő szent nevében ezt a tanácskozmányt megnyitom.

## Az Eucharisztia története Magyarországon

Felolvasta: P. Komárik István S. J., az euch. kongresszus magyar értekezletén<sup>1</sup>

Minthogy az Oltáriszentség központja a keresztény katolikus kultusznak, éltető elve a természetfölötti életnek, a keresztény katolikus egyház papságának legfőbb funkciója, méltóságának mértéke, a keresztény művészetek ideáinak leggazdagabb kútforrása, ez okból az Eucharisztia története magában foglalhatná az istentisztelet, a papság, keresztény élet, művészetek és irodalom történetét.

Első tekintetre is világos, hogy az Eucharisztia történetének ily tág értelemben való tárgyalása sem az idő és hely körülményeinek, sem és különösen a tárgyfelosztás szempontjának nem volna megfelelő, azért csak arra szorítokozom, hogy a magyar katolikus egyház múltjából azokat a hiteles adatokat kortani áttekintésben nyújtsam, melyek az egyes korszakokban az Oltáriszentség tiszteletének bizonyítékai, kapcsolatban azon műemlékekkel, melyek az Oltáriszentséggel közvetlen érintkezésben vannak.

I. Valamint az ország alkotmányos (politikai) életének feltüntetése a leghitelesebb adatokat az országgyűlések határozatai, az országos törvények nyújtják, úgy a nemzet vallásos érzületének, illetőleg az Oltáriszentség iránt tanúsított tiszteletének és az e körül kifejtett buzgóságának legmegbízhatóbb tükröi a századról-századra hozott országgyűlési, továbbá a nemzeti vagy egyházkerületi zsinatok határozatai.

Az Oltáriszentség kettős jellegének megfelelőleg, mely áldozat és szentség, az említett törvények és határozatok majd a szentmise-áldozatra, majd a szorosán vett szentségre, illetőleg szentáldozásra vonatkoznak.

Szent István törvényei közül tárgyunkat érintik azok, amelyek a szentmise hallgatására vonatkoznak: „Vasárnap a házörzökön kívül mindenki köteles templomba menni és aki ott megintés után is fecseg, ha úr, kiűzetik, a közembernek pedig haja lenyiratik és azután korbácsot kap.”

A 21. fejezet szerint, ha valaki vásár- és ünnepnap nem jön az egyházba (plébánia-templomba), megveressék, azon esetre azonban, ha a templom távol van s így a tanyások nem jöhetnének, egy közülük valamennyinek nevében bottal kezében jöjjön a templomba és három kenyeret és gyertyát ajánljon fel az oltáron (a bot jelenti, hogy mint békés vándor jön s nem, mint fegyveres vitéz).

A kenyér felajánlása azon régi szokás alapján történt, melyről már szent Ciprián tesz említést, hogy a hívek kenyeret ajánlottak fel azon szándékkal, hogy ez az Oltáriszentség anyagául szolgáljon a konzekrációnál.

Ugyanazon gyűlés 29. fejezetében meg van tiltva a papnak, hogy a templomon kívül misézzék, hacsak az útja nem kényszeríti őt reá. Ha pedig a Comes (főispán) kényszeríténé őt arra 55 penzát fizessen. Útközben azonban az istentiszteletet sátor alatt végezheti.

A Kálmán király idejében kiadott Constitutio Ecclesiastica kimondja. (26. p.), hogy csak az arra szentelt helyeken szabad misét mondani, kényszerítő ok esetén a sátorban vagy más tiszta helyen. A kényszerítő ok azonban nem valami szórakozás vagy vadászat. Mindenesetre magával kell vinnie a hordozható oltárt (altare portatile. Tabula itineraria – oltárkő).

Ugyancsak a Kálmán király idejében megtartott nemzeti zsinat (syn. strig. nat.) határozatának 4. fejezetében elrendeli, hogy Húsvétkor, Pünkösdkor és Karácsonykor az

<sup>1</sup> Források: Péterffy Historia conc.; Lányi Egyházt.; Katona Hist.; Kerékgyártó Művelődéstörténet az Árp. a.; A pannonhalmi apátság története; Czobor Béla Az egyházműv. t.; Velics Műtörténeti felolvasások.

egész község (nép) járuljon a penitenciatartás szentségéhez és áldozzék. A klerikusok pedig minden nagyobb ünnepen áldozzanak.

A 30. fejezet megtiltja a papnak, hogy az olyan beteget, aki a hirtelen eseteket leszámítva, papot nem hivat, hogy az utolsó szentségben részesüljön, az egyházi temetőben eltemesse. A betegnek szülei pedig vagy neje negyvennapos vezeklésre ítéltessenek. Ugyanazon büntetés alá esnek a házúr a ház két legidősebb lakójával.

A 22. fejezet megtiltja a püspöknek, apátnak vagy papnak, a misézést az illető templom főnökének vagy plébánosának akarata ellenére.

A IV. Béla idejében megtartott esztergomi nemzeti zsinat 19. határozata megtiltja a misézést mindazoknak, akik akár törvényes, akár törvénytelen házasságban élnek (1261. §.).

A Kun László idejében megtartott budai zsinat 33. fejezete megparancsolja, hogy a hívek a vasárnapi istentiszteletet a plébánia-templomban hallgassák és ott áldozzanak, kivéve ha különös kiváltságuk vagy engedélyük van, különben kiközösítettnek vagy felfüggesztetnek.

Az 1460-ban Mátyás király és Szécsi Dénes esztergomi érsek idejében megtartott szepesi zsinat 6. kánonja felszólítja a templomok főnökeit, hogy híveiket arra intse, hogy a nagyböjt első felében meggyónjanak és arra bírja őket, hogy minden vasárnap egész misét hallgassanak, amire különben az általános egyházjog értelmében kötelezvék.

A 9. kanon szerint minden pap, aki az Oltáriszentséget a beteghez viszi, szólítsa fel a jelenlevőket, hogy a szentséget a beteghez kísérik és onnan a templomba visszakisérik és mindazok, akik őt el- vagy visszakisérték, jelentse ki, hogy minden ilyen esetben az esztergomi érsektől 12 napi búcsút kapnak a rendes feltételek mellett.

A 16. kanon kimondja, hogy ne helyezzenek el sok ostyát a betegek részére szolgáló szentségtartóba (pixis), nehogy a hosszú idő miatt veszélynek legyen kitéve a szentség érvénye, egy hónapnál tovább ne tartsák az ostyákat a szentségtartóban, hanem az idő után a pap ezeket tiszteletteljesen magához vegye és újakat konzekráljon két havi felfüggesztés terhe alatt. Az oltárgyolcsok (corporalék) minden kántorböjt idején mosásba jöjjenek. A mosást a pap vagy diakónus végezze 8 hónapi suspenzio terhe alatt, amely idő alatt a templomba sem szabad lépnie.

A 11. kanon elrendeli az úrnapi körmenetet és megparancsolja annak megtartását a Boldogasszonyról nevezett egyház plébánosának.

A hiányos szövegben ránk maradt, II. Ulászló idejében tartott esztergomi zsinat az eddigieken kívül elrendeli, hogy az ostyákat csak tiszta búzaszemből szabad készíteni. És ha valaki az Úr testét nem a megfelelő helyen tartja vagy a beteghez nem gyertyafény mellett és nem az előírt ruhában (karing és stóla) viszi, minden egyes esetben egy arany forintot fizessen büntetésül, amelynek fele az archidiakonúsé lesz. A másik fele az érseki pénztárba jut. Az archidiakonوسoknak lelkiismeretbeli kötelességüké van téve, hogy kerületeik látogatásakor e határozatok végrehajtását szorgalmasan ellenőrizzék és a zsinatot annak idején értesítsék.

Ugyanazon zsinat elrendeli továbbá, hogy ne engedjék meg a szolgaszemélyeknek az oltárnál szolgálatot tenni vagy a kelyhet érinteni. Az oltárt tiszta gyolcs fődje és a többi papi ruhákkal (albákkal és hasonlókkal) legalább kétszer egy évben mosásba jöjjen.

Az oltáron a kapszákon, gyertyatartókon és szentségtartókon kívül semmi sem álljon. A szent edényeket a pap saját kezével törölje. A templomok igen tiszták legyenek, ugyanez áll a korporálékról, pallákról, a segédkező ruháiról, mert illetlen dolog a szent dolgokban oly szennyet tűrni, amely még a profán dolgokban is szégyenletes.

A szentmisét jámborul és áhítattal végezzék, senki se merjen egy napon több misét mondani, kivéve Krisztus születése napján és az egyház által megengedett esetekben (absolutio!). Senki se misézzék magában, hanem legyen segédkező klerikusa vagy iskolásgyermeke, aki a misénél felel és akivel, ha úgy tetszik, a zsoltárokat recitálja. A misék

imáit, prefációit ki-ki jól tudja énekelni és azokat jól értse, pontosan emlékezetében tartsa és elmondja. Senki sem merjen misét mondani valami még oly kismennyiségű étel vétele után.

A halálos bűnben levő pap ne misézzék, hanem előbb gyónják meg, ha papot találhat. Különben tökéletes bánatot ébresszen fel magában annak elhatározásával, hogy meggyónik.

Az 1515-ben, Bakócz Tamás idejében Veszprémben megtartott zsinat határozatai azonosak az előbbivel, az Oltáriszentséget illetően.

Az 1494-ben megtartott zsinat szól a gyakori áldozásról. (Episcopus Antonius de Sankfalva.) „Egyszer egy évben, így szól a zsinat, azok szoktak áldozni, akik kevés gondot fordítanak lelkük üdvére, akik különben is, ha ezt tenni elmulasztanak, a kiközösítés büntetésébe esnek.

Akik azonban a reájuk bízott kincsnek, a léleknek kiváló gondját viselik és minden egyéb drága dolognak elébe teszik és azt minden egyébnél többre becsülik, igen gyakran – Saepissime - kényszer nélkül, szabad elhatározásból, jámborul, szentül és nagy lelki haszonnal gyónnak és amint említettük, igen gyakran és a legnagyobb lelki haszonnal áldoznak.” Ezen korszakhoz illeszthetjük a kalandosok társulatát. (Kalendae-től.)

Az 1372-ik évben Nagyszébenben keletkezett ilyen kalandos-társulat. „A csodatevő szentséges Krisztus teste és vérenek” címe mutatja az összefüggést az Oltáriszentség és ezen társulat közt, jobbadán világiak által alapítva.

1370-ben Paliznai Pál zágrábi püspök alapít kalandos társulatot a káptalan tagjaiból. (Századok, 1885., Majláth Béla: A kalandos társulat.)

Az 1348-ik évben a lipthói plébánosok közt alakult meg ezen címen egy társulat; szabályzata azonos az 1298-ban megújított szepesmegyei kalandos társulat szabályzatával. 40 napi búcsút ad azoknak, akik bizonyos napokon az Úr asztalához járulnak. A legrégebben ismert kalandosok fraternitas parochorum 1248-ban alakult Szepes vármegye 24 plébánosa által, melyet IV. László 1278-ban szabadalmakkal látott el. 1372-ben János szebeni plébános alapít ilyent a nagyszzebeni polgárok részére. 1386-ban János egri püspök az egri kanonokok és világiak részére.

Ezen társulatokról értekezett legújabbán dr. Lukcsics és értekezését ezen szavakkal fejezi be: Az angol yorki „Krisztus teste” társulatnak példájára egymásután élednek fel hazánkban kalandos társulatok az eucharisztikus tisztelet terjesztésére és mélyítésére. Az ily társulatok igazgatói plébánosok, akik híveiknek vallásosságát és erkölcsiségét a kereszténység középkorában is az isteni segítség kiapadhatatlan forrásából az Eucharisziából táplálták és fokozták. Az iparos céhek szabályainak legfőbb gondját alkotja az Úrnap lehető legfényesebb megünneplése. Magyarország kultúrája a kereszténység szelleméből nőtt ki, mely elválaszthatatlan az eucharisztikus tisztelettől.

II. Valamint az egyház egyéb ügyeiben, úgy különösen az Oltáriszentségre nagy zökkenést jelent a hitújítás kora. Az új hithirdetők fanatizmusa valamint a külföldön, úgy nálunk is rombolólag hatott. Elpusztították a templomokat, megfertőztették azokat. Isten házából a dúló csapatok istállókat csináltak, kelyheket ivópoharakul, egyházi ruhákat profán célokra használtak fel. (Katona XX. 271. 1.) Bodó Ferenc szapolyai hadvezér Eger bevételénél a ruhatárból az egyházi öltönyöket lovára terítette s így vonult diadalmenettel Egerbe. Az ozmánok keresztény templomokból várakat, erődítményeket készítettek. Templomok hiányában az istentiszteletet magánlakokban kellett tartani. Kis kamarák pótolták a régi szép templomokat. Ez volt az Oltáriszentség száműzetésének kora. Ez okból az egyházi fennhatóság egyes lakóhelyeket istentisztelet tartására felavatott. Az Úr testét vasszekrényben kellett őrizni, amelynek közelében nem volt lárma, vásár, koresma stb. (Basnyai magyar zsinat, Péterfi Conc. II. 410. 1630-ban. Esztergomi zs. VII. p. u. o. 317. 1.)

Vasárnap és ünnepnap az istentisztelet elhanyagoltatott.

Az ellenreformatio korában a dolgok ismét jobbrafordultak. Az 1664. törvény: amely parasztember templomot nem akar látogatni, hanem az isteni tiszteletet elmulasztaná

háromszor egymásután, az olyanokat a dominus terrestris Istenhez való buzgóságból, méltó mentsége nem lévén a jobbágyoknak, verettesse kézi kalodába, hogy az által is az isteni tiszteletre szoríthassa.

Az Oltáriszentség tiszteletét és a gyakori áldozást nagyban előmozdították az akkori nagy virágzásban levő Mária-kongregációk, amelyek eredménye az lett, hogy a katolikus vallás ismét uralomra jutott és a már-már kihalt hit ismét megújult és a Regnum Marianum ismét teljes jogaiba visszaállt. Az ünnepies istentisztelet is érvényesült.

Már az 1557. országgyűlés alkalmával fényes úrnapi menet tartatott. Oláh érsek vitte az Úr testét. I. Ferdinánd király s Károly főherceg, Nádasdy, a nádor, az országnagyok s tömérdek ájtatos nép kíséretében; *Batthyány* Ferenc azon kor szokása szerint friss rózsákat hintett a Szentség elé, a mennyezetet Balassa János, Országh Kristóf, Csoronyi János és Nádasdy Kristóf vitték. (Lányi II. kötet, 352. o.) I

1559-ben a nagyszombati tanács megjutalmazza azokat, akik a Szentség elé rózsákat hintonak s más szolgálatokat tesznek. (Várad levéltár 1559.)

Az 1560-iki zsinatban Oláh a lelkészeket, ha mindennap nem lehetne, legalább vasár- és ünnepnap kötelezi a misézésre. (C. 24. Hasonlóan Pázmány. Préd. 7.)

Igen bőven tárgyal az 1560-ban Nagyszombatban tartott zsinat Oláh érsek idejében az Eucharisztia, annak méltóságáról, az egyháziaknak lelki állapotáról azzal szemben. Észrevesszük az idők változását azon határozatból, mely tiltja az Oltáriszentségnek két szín alatti kiosztását.

Az 1611-iki nagyszombati zsinat II. Mátyás király idejében utasításokat ad arra, hogy az Oltáriszentség állandóan tartassék a templomban és a betegek számára minden 8-ik nap megújíttassék, a beteghez pedig gyertyákkal és harangszó mellett vitessék.

A 7. fejezet tiltja, hogy valaki a szentmisét meg nem áldott kehellyel és ruhákkal mondja; szintúgy tiltja a magánházakban való misézést a püspök engedélye nélkül. Rámutat e határozat azokra az időkre, midőn a reformatió mozgalmái alatt annyi templom elpusztult s az Oltáriszentség annyi meggyalázásoknak volt kitéve, hogy könnyen felébredhetett a magánházakban való misézésnek gondolata. Újból tiltja a zsinat a két szín alatt való áldozást és azon szokást, mely szerint az áldozás után a pap kelyhéből abluciot – kiöblítést – kaptak a hívők, amely szokás könnyen arra a félreértésre szolgáltatott alkalmat, hogy az öblítéssel Krisztus vérének veszi magához az áldozó. E korszak az Oltáriszentség meggyalázásának korszaka az előbbi fejlődés után.

Az 1629-iki Pázmány Péter idejében tartott zsinaton elhatározzák, hogy ha valaki húsvét idején sem veszi magához az Oltáriszentséget, az egyházból kitiltassék, temetésben sem részesüljön és ugyanakkor a harangok se szóljanak (a következő évben mulasztás esetén kiközösíttessék). Ha valaki a szerzetesek templomaiban áldozik húsvétkor, bizonyítványt hozzon.

A tridenti szt. zsinat határozatára hivatkozva elrendelik, hogy ismeretleneknek, kalandoroknak ne engedjék meg a misézést, csak oly szertartások vagy imák mondása legyen megengedve, melyek az egyház által meg vannak erősítve, ezekhez semmit sem szabad hozzáadni, sem azokból valamit elvenni. A gyertyák alkalmazásánál a számot illetőleg minden babonát mellőzzenek.

Sürgeti a zsinat a tisztaságot a bútorzatban is, különösen az Oltáriszentséggel közvetlen érintkezésben levő tárgyakkal, nehogy porosak vagy szennyesek legyenek és majdnem undort gerjessenek. A felöltözködés is izléses legyen, nehogy ide-oda lógó ruhákkal az oltárhoz lépjenek, a külső szerek tisztasága a belsőnek tükröleg legyen.

Az 1658-iki Lippay érsek alatt (I. Lipót idejében) tartott zsinat mély fájdalommal említi fel azon sajnálatos eseményt, hogy annyi templomot raboltak el az eretnekek. „Abominatio desolationis in loco sancto” a szent helyek meggyalázásának bizonyítékául felhozza, hogy a

szent edényeket, szentségtartókat, kelyheket, olajakat megszenteltelenítették, profán célokra felhasználták, megsértették, meggyalázták.

Az 1699. zágrábi zsinat (Boskovits Márton püspök idejében) 6. határozatában korholja azokat, akik a sekrestyében vagy templomban lármáznak, a restséget, kártyajátékot és hasonlókat megtiltja és sürgeti az imát és a tanulmányokat.

A 2. fejezet elrendeli, hogy minden meghalt áldozópapért egy szentmise mondassék és megtiltja a gyónás és áldozás alkalmával követelt dénárokat a felfüggesztés büntetése alatt.

Az 1858-ban Scitovszky János érsek idejében Esztergomban tartottak zsinatot, amely a többi szentségek sorában az Oltáriszentségről következőképpen nyilatkozik: A keresztény vallásban semmi sem szentebb, semmi sem magasztosabb az Oltáriszentségnél, mert a felfoghatatlan titokban a legédesebb Üdvözítő irántunk való szeretetének minden gazdagságát kiöntötte, mert nemcsak a kegyelem kútforrását nyitotta meg számunkra, hanem IX. Pius szavai szerint szent testének és vérének szentségében nálunk tartózkodni és minket szeretetteljesen táplálni kívánt, hogy így, miután ő maga a mennyekbe fölment s atyjának jobbján ül, minket szent testének jelenlétében és a lelki élet legbiztosabb védelmében részesítsen, fényes bizonyítékául annak, hogy miután az övéit szerette, mindvégig szerette őket, atyai jóindulattal figyelmeztet a zsinat, kérve-kér Istenünk irgalmas szívére, hogy mindnyájan és egyenkint, akik keresztényeknek neveztetnek, a szeretetnek ezen kötelékében, az egyetértésnek ezen szimbólumában egyesüljenek és egyetértsenek, gyakran és méltóan elkészülve járuljanak az Úr asztalához. (Conc. Lat. IV.)

3. Kiváló gondjába ajánlja a zsinat a plébánosoknak a gyermekek áldozását. Csak azokat bocsássák az Úr asztalához, akik az isteni kenyér és bor magasztosságáról jól ki vannak oktatva. Az áldozás napján, mely igazán ünnepies legyen, együttesen körmenetben vezessék őket imák és énekek között a templomba, újítsák meg a keresztény fogadalmat a szülők, keresztiszülők és rokonok jelenlétében.

4. Emlékezzenek meg róla – így szól továbbá a szinódus – hogy az imádandó Oltáriszentség az Úrban meghalóknak úti eledele; gondjuk legyen tehát rá, hogy a beteg hívők ebben kellő időben részesüljenek.

5. Gondosan kell azt megőrizni és gyakran megújítani. Az Oltáriszentség előtt égjen az öröklámpa. Legyenek rajta a plébánosok, hogy mindig legyenek szervezett kísérőcsapatok, midőn az Oltáriszentséget baldachinum alatt a beteghez viszik.

6. Valamint a papok, úgy a hívők is, midőn az Oltáriszentséghez járulnak, éjfélről kezdve a természetes böjtről szóló parancsot (jejunium naturale) megtartsák, mely minden még oly kis táplálékot is kizár.

Az 1860. kalocsai zsinat Kunszt érsek elnöklete alatt így szól: A lelkekre semmi sem üdvösebb, a jámborságban való előhaladásnak nincs hathatósabb eszköze és az ősi keresztény hitéletnek nincs alkalmasabb módszere a gyakori áldozásnál. Azon időtől kezdve alusznak sokan és mintegy a szőlőtőtől elvágott venyigék, elszáradnak, mert elfelejtették magukba venni a kenyeret, amely a világ élete, amelyről maga az Üdvözítő mondja: Hacsak nem eszitek az ember fiának testét, nem lesz élet ti bennetek.

A tridenti szt. zsinat atyáival együtt óhajtja e zsinat, hogy ne múltjék el egy ünnepnap, sőt amennyire lehet, egy köznap sem, amelyen legalább egynéhányan ne járulnának a szentáldozáshoz. A súlyos betegeket a lelkipásztor gyakran látogassa meg, mennyei vigasztalásokkal felüdítse és a kellőleg elkészülteket az angyali kenyérrel, gyakran erősítse meg.

A 6. kánonban a szentség fogalmának magyarázata után így szól: A szentmise-áldozat ugyanegy azzal az áldozattal, amely a kereszten bemutatott s minthogy ugyanegy az áldozati anyag, t. i. Krisztus Urunk, aki magát a papok szolgálata útján felajánlja, miképp ő magát a kereszten feláldozta. Csak az áldozat módja különböző.

Az áldozati hely tiszta legyen és ünnepnapokon fel legyen díszítve. Gondosan őrkdjenek a fölött a plébánosok, hogy az áldozati anyag tiszta és alkalmas legyen, az ostyák tiszta búzából és frissek, nehogy töréskor szétszóródjanak; a bor ne legyen ecetes vagy más anyaggal vegyített. A gyertyák, melyek a szentmise-áldozat idején, az oltáron égnek, viaszból legyenek, a kelyhek, oltárok, ruhák, ékszerek tiszták legyenek és illők. A szentmise-áldozatnál csak oly gyermekek szolgáljanak, akik jámborok és akik szolgálatukat illetőleg-, amelyben az angyalok az ő társaik, jól ki vannak oktatva.

Az oltárt, mely Krisztus dicsőséges sírjának képe, gyakran tisztogassák, a tabernákulum, a föld legszentebb helye, illően legyen feldíszítve, a ciborium, a szentség, a lunulák meg legyenek áldva, a kehely kupája (felső része) és a patena (tányér) a püspök által fölkenve, gazdagon megaranyozva, a tabernákulum állandóan zárva legyen. A lámpa, melyet az ősöknek áhítata a szentség iránt meggyújtott, állandóan éjjel-nappal égjen.

Midőn valamely ünnepnapon a szentség kitétetik, a templom ünnepi díszet öltöns a 40 órai szentségimádás megfelelő áhítattal végeztessék. Újhold vasárnapján körmeneteket is lehet tartani a szentséggel és ezen alkalommal a szentmisét kitett szentség előtt kell elmondani. Az úrnapi körmeneteket ünnepiesen tartásák.

Az iskolás gyermekeket már gyermekkoruktól arra szoktassák, hogy az Oltáriszentség iránt a lehető legnagyobb áhítatot és tiszteletet tanúsítsák. A hívőket arra is kell felszólítani, hogy a tabernákulum trónján székelő Úrhoz élő hittel járuljanak és tőle a mennyei és földi javak bőségét kérjék, bűneik bocsánatáért esedezzenek és az isteni fölséget alázatos lélekkel imádják. Különösen általános bajok és csapások idején a templomok kapui nyitva legyenek, hogy mindenki, aki terhelve és sújtva érzi magát, ott lelkének békéjét találja abban, akinek ajánlva van a szegény, aki az árvák segítője, aki mindenkit atyai szeretettel irgalmas szívéhez hív e szavakkal: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradtak és terhelve vagytok és én megennyhítlek titeket”. A lelkészek gyakran szóljanak az Oltáriszentségről és a gyermekeket a hitoktatáskor, az Oltáriszentségről jól kioktassák és az első szentáldozásra szorgalmasan előkészítsék és rajta legyenek, hogy a jámbor testületek és egyesületek, melyek az Oltáriszentség tiszteletére alakultak, újból felvirágozzanak.

Csak a teljesség kedvéért ideiktatom röviden legalább tartalmilag az 1822-iki pozsonyi zsinatot Rudnay Sándor primás idejében, mely harmadik ülésében szabályozza a mise-stipendiumokat (énekes miséért egy forintot, magán szentmiséért annak felét (1. k.) rendel).

Végül a gyulafehérvári és fogarasi román katolikus megyék egyesült zsinata 1872. Balázsfalván, amely összegezi az Eucharisziáról szóló tant a görög egyház különleges momentumaival és azon parancsokat, melyek az Eucharisziára, vételére a hívőknél és a szentmise szolgálat bemutatására a papoknál vonatkoznak.

A legújabb korban Jézus Társaságának működése és a vele kapcsolatban levő Mária-kongregációk és Jézus Szíve Társulat óriási haladást jelent, melynek betetőzése a mindennapi szentáldozás.

A magyar egyház, mint látjuk, teljesen beilleszkedett a katolikus egyház gondolkozásába és ennek fejlődési praxisa az egész egyház szellemének visszatükrözése. A Regnum Marianum igazi regnum catholicum, melynek szelleme az Oltáriszentségből táplálkozott.

Az oltáriszentség iránti kegyeletet és tiszteletet fényesen bizonyítják az azzal közvetlen összeköttetésben álló szent edények, ruhák és egyáltalában a templomfelszerelés nagy értéke és a templomok iránt tanúsított nagy gondoskodás. Sajnos, általában áll az, amit a pannonhalmi főapátság templomának felszereléséről ugyancsak ezen apátság történetében olvasunk; árpádkori egykori templomfelszereléseinknek csak puszta emlékezete maradt meg. Művilágunk legnagyobb, legdíszesebb remekei odalettek és csupán egy-két hiteles adat-morzsalékból következtethetünk régi műkincseink nagy értékére.

Szent István gazdagon szerelte föl a pannonhalmi bazilikát, aranyból, ezüsből készült, csiszolatlan drágakövekkel és átfürt gyöngyökkel gazdagon ékesített szent edényekkel és fényes egyházi ruhákkal.

A pécsváradi monostornak huszonkilenc miseruhát, 14 dalmatikát, 18 tunikát, 60 kappát, 27 oltárterítőt, 29 kendőt, 4 széktakarót, 50 hosszú, 22 rövidebb fehér ruhát, 10 oltárszőnyeget, 9 keresztet, 7 könyvvánkost, 4 tömjénezőt, 6 gyertyatartót, 11 kelyhet, 4 korsót, 3 ezüsttokot; 30 stólát meg 35 egyházi könyvet adott. (Cod. dip. Fejér I. 301. l.) Ilyet olvasunk templomokról is. Ő maga, Gizella és Imre fiával együtt évenként legalább háromszor meglátogatták az általuk épített templomokat. István a falakat, tornyokat s oltárokat vette szemügyre, bőkezűen kijavíttatta, Gizella a ruhákat vizsgálta, s vászonról, szőnyegről és ékszerekről gondoskodott, Imre pedig saját bársonyköntöseit áldozta az oltárok szépítésére. (Cron. Bud. 183.863.)

Az oltáriszentség tartására a főoltár melletti szentélyfalhoz szekrényt vagy csúcsos tornyocskát alkalmazott; a körmenetre szükséges arany- és selyemből szőtt mennyezet egy templomban sem hiányozott.

Régi egyházaink ékszerei- és kincseiről fogalmat nyerhetünk ama kárból, melyet a veszprémi egyház 1276 körül Csák Péter csapata részéről vallott; összes kára 50.000 márkára rúgott (1 márka = 270 o. f.), a 60 arany márka súlyú 15 arany gyöngyös kehely, 20 ezüstkehely, 20 aranyos kereszt, három aranyos füstölő, négy aranyos és gyöngyös, 11 ezüstös miseruha, 60 csinosan hímzett dalmatika, 80 bársonyfűggöny, 120 bíborfűggöny, 70 bársony kappa, 90 bíbor aranyos szegélyű kappa, 24 görög szőnyeg. Egyházi könyvei 3000 márkára becsültettek. Hasonló adataink vannak 1437-ből a nagyszombati egyház, 1496-ból a sághi premontrei (Katona, Hist. crit. XIII. 471. r.), 1496-ból a báthai egyházak gazdagságáról (K. XX. 25. r. Magyar Sion I. 312., 555., † 775. és II. 216. r.)

Egy szent László korabeli oklevél a következő leltárát adja a pannonhalmi kincstárnak: „9 kapszát őriztek megfelelő oltárokkal. A kapszák rendesen gazdagon díszített, különböző anyagból készült kis szekrényalakú tokok, vagy keretbefoglalt kőlapok, melyek a szenteknek hiteles és valamely püspök pecsétjével lezárt ereklyék befogadására kis üveggel voltak ellátva (szent István privilégiuma a pannonhalmi alapító okl., melynek értelmében a pannonhalmi főapát kápolnát – teljesen fölszerelt sátort vihetett magával útra.)”.

Az oltárka kőlapját, melyre a pap a kelyhet tette, többnyire jáspis-, achat-, amethyst-, onyxból, vagy valamely márványfajtából szokták faragni. A pannonhalmi kapszák közt egy arany, egy aranyozott érc, négy ezüst, kettő pedig elefántcsont foglalatú volt. Tizennégy szebbnél-szebb feszület közül, melyek az Üdvözítő alakjával voltak ékítve, tíz aranyból oltárra való; négy körmeneti, vagy hordható feszület közül egy ezüsből, három aranyozott rézből volt. Ez utóbbi négy feszületnek alsó végükön levő nyújtványát ezüstös nyelekbe kellett illeszteni.

Huszonégy román stílusú kehely közül tizenhárom színarany, három pedig drágakövekkel volt, ékesítve.

Kisebb műtárgyak közt volt a lánccal ellátott négy tömjénező (thurib.), egy köztük színarany, négy pár ezüstözött gyertyatartó s azonkívül egy tiszta ezüsből való. Egy ezüst edénykében a konzekrált ostyát tartották (a sátoros oltár tetejéről lefüggő galambalakú edényke, amelyből a galamb szárnyai közt levő fedőcskét kinyitván, kivették a szent ostyát). Két ezüst misekanna (ampulla), egy ezüst kézmosókanna a hozzávaló tálcával; e kézmosókannának rendesen fantasztikus oroszlán-, galamb-, griff-, sárkány-, kutya- vagy ló alakja szokott lenni.

Négy ezüst szenteltvíztartó. Egy aranyból való kristálynyelű szenteltvízhintő (asperges) és végre három áldozatítál, tíz kétfülű áldoztató vagy miniszteriális kehely, melyeknek egyike zománcos, a másik fából készült és aranyozott rézzel bevont, a többi nyolc pedig ezüsből volt, ahonnan a szent vért fogantatás nádszálú csövecskékből szívták. Egy ezüst kürt és egy

aranyozott ezüstbe foglalt szarv. (A kürt a szent olajokra volt, hasonlók az esztergomi kincstárban és Győrött is. Három pár kézmosótál. Továbbá összesen ötvenhárom öltöztető és függöny.)

Paramentumokkal dúsan volt fölszerelve a pannonhalmi egyház. Negyvenegy harangidomú arany és színes selyemszegélyű misemondóruha volt az egyház örére bízva minden hozzávalóval.

Ugyanannyi alba és kehelyvelum. 53 kappa (nehéz szövétű s bokáig érő csuklyás palást), 10 apáti dalmatika. A kappák közül kettő kis almaforma arany csengettyűvel volt ellátva. A leggazdagabban ékített kappának alsó széle igaz gyöngyökkel volt kirakva. Végre a lajstrom 17 oltárterítőt jelez, melyek közt öt selyemből, a többi pedig gyolcsból való volt, ez utóbbiak közül három az adományok gyűjtésére szolgált.

A pannonhalmi történetíró felpanaszolja a csapásokat, melyek a kincstárt érték a pártosok részéről II. Endre idejében. Továbbá tatárok, csehek, gubernátorok, főurak, törökök, poroszok, franciák, végül II. József növelték a pusztítást. Az ekkor beolvasztott arannyal és ezüsttel elpusztultak nemzeti ötvösművészetünk legnagyobb és legdíszesebb remekei és többé vissza sem szerezhették Árpádkori műkincseinknek ezen morzsálékai, melyeket őseink kegyelete alattomban mentett meg koronkint a végveszélytől. Ezek közt fölemlíthetjük a bizánci festésű byssus-szövetet, amely régi másolata az eredetinek, az 1031-ben miseruhából készült koronázási palástnak.

Az oltáriszentséggel közvetlen összeköttetésben álló egyházi szerek közül felemlítendőek:

1. Az *oltár*, 2. a kehely és pedig az áldozó- és áldozatókehely (ciborium), végül 3. a szentségtartó. Mindezekben oly gazdag a magyar egyház, hogy versenyez a külfölddel – sőt annak bámulatát is magára vonja – s az eddig rendezett kiállításokban, kivált az 1896-iki milleniumi kiállításnál, a műkiállítás legfényesebb részét képezte s bizonyítékaul szolgált annak az igazságnak, hogy az egyház kiindulópontja a keresztény művészeteknek, az egyház hite szolgáltatta a legszebb motívumokat, eszméket, az egyház nem kímélt semmi áldozatot, hogy ezen eszmék lehetőleg tökéletesen kifejezésre jussanak. Mindezen műrecek csoportjának központja az oltáriszentség. Itt csak a főbbeket említem.

Az oltárok közül fölemlítendő a szárnyas oltár, mely a sátoroltárból (ciborium – pécsi székesegyh.) fejlődött ki a csúcsíves stíl korszakában, melynek három főrésze: a talpazat, az utolsó vacsora, vagy Ecce homo ábrázolásával; efölött a középszekrény a szárnyajtókkal, rendszeren a templom védszentjének életjeleneteit ábrázoló képekkel, külsőleg pedig Krisztus kínszenvedésének jeleneteivel ékesítve; végül az oromzat, mely a csúcsíves stílnak megfelelőleg díszfődelekkel ékített toronykák és toronyfiakból, keresztvirágok és finom áttört faragványokból készült, gyakran a templom csúcsíveszetéig fölnyúló piramisszerű alkotmány. Ezek közt legelső helyen áll: a) a löcsei, szent Jakabról címzett templom főoltára, 18 méter 33 cm magas remekmű, továbbá ugyanazon templom Havi-Boldogasszony oltára (12 m 64 cm magas); a Passio-oltár; Péter-Pál oltára; b) a bártfai templom öt oltára; c) a kassai dóm főoltára; d) a szepesváraljai, kisszebeni, a szepesszombati, lipótszentmiklósi (héthársi Sáros m., turáni Turóc m.) és sok más.

2. A *szentségház*. A régi bazilikákban az oltáriszentséget a sátoros oltár közepéről lefüggő, többnyire galamb alakú ércedényke foglalta magában (látható volt), később azonban ez edényt egy e célra készült fali fülkében rejtették el. Ez a szentségház eredete. Egy ily szentségház legmélyebb része vasrácsozattal volt ellátva, melyen keresztül az oltáriszentség tartóját lehetett látni.

Ilyen van Illésházán (Pozsony m.), Bruck, Várkony, Gaczály (Szatmár m.) Nagymagyaron (Pozsony m.), Mislótfalun (Szatmár m.).

A csúcsíves kor már a falból kiszökő vagy pedig teljesen önálló igen díszes kő-, fa- vagy ércből készült tornyokat készített, melyek néha a templom padozatától annak legmagasabb ívezetéig is felnyúltak. A második emelet fülkeszerűleg volt szerkesztve és vasrácsozattal

ajtóval ellátva. Hazánkban legkitűnőbb a kassai dómé (19 m magas) a XV. századból, a bártfai templomé (11 m 45 cm magas), a kisszebeni (17 m), nagyszőlősi, segesvári és mescheni (Erdély), a tridenti zsinat óta többnyire magában az oltárban van a szentségház.

3. *Áldoztatóedények* (ciborium; kétfélet jelent: jelenti magát a sátoros oltárt és a legméltóságosabb oltáriszentséget tartalmazó edényt is) torony- vagy galambalakúak voltak (περχιτεριουμ - ból, perciterium). Az utóbbinak hátán a szárnyak (galamb-) közt nyílás volt, melyet kis fedő takart, s ide jött a szentség. Ilyen nincs nálunk, hanem van toronyalakú a csúcsíves korszakból Lőcsén és a halászi-i pléb. templomban. (V. ö. mindezeket illetőleg: Czobor, Egyházművészet, 1896. Műkiállítás)

4. A *kehely* az eucharisztikus áldozatnál, a szentmisénél a legkiválóbb és legfontosabb szent edény. Ez oknál fogva már az első századok óta mindmáig a legmagasabb művészet vágyát képezte.

A kehely történetében az első korszak az I.-III. századig tart. Ez a katakombák ideje, amidőn kehely gyanánt a római pokálokat használ, amelyek fából, cserépből, csontból, réz ezüst és aranyból, de legtöbbször üvegből készültek. (L. a Museo Christiano-t a Vatikánban.)

A második korszak a IV.-tól a VIII. századig tart. A régi pokáltól csak annyiban különbözik, hogy az ornamentika, a díszítés nagyobb művészetre vall. Ezen kor legnagyobb emléke a krems-münsteri bencések apátsági kincstárában máig is megőrzött Thassilo-kehely, melyet az alapító Thassilo bajor herceg 788-ban ide ajándékozott. 255 mm magas.

A harmadik korszakot a IX.-XII. századokon át román korszaknak nevezzük. IX. Leó pápa († 855.) rendelete óta jobbra csak ezüst vagy aranykelyhekkel találkozunk.

A román kehely formája rendesen alacsony: lába mindig kerek tányért, az alacsony szár gömbölyű hengert, a gomb szintén gömbölyded almát mutat; végre a kehely kupája félgömb alakú széles pohárból áll.

Hazánkban csak a legújabb időben találtak kettőt: a berényit Erdélyben (dr. Roth Viktor, Arch. Értesítő 1912.) és a kalocsai székesegyház restaurációja alkalmából egy régi főpap koporsójában (itt: márványfoglat) úgynevezett sírkehely. (L. Fásk értekezését az Arch. értesítőben.)

IV. Az átmeneti korszakban (XIII. és XIV.) a kehely lassankint a kerek és gömbölyded formákat veszíti s a következő gót (csúcsíves) korszakban már minden ízében megváltozott; a kupa a félgömbből kúpalakúvá idomul, a szár hengeralakját a hatoldalú hasáb (prizma) váltja föl; a gomb ellipszissé lapul s hat kiszögellő pajzocsokát mutat, melyek nagy ékköveket kapnak, vagy Jézus, néha Mária nevének betűit s utánuk még a szent kereszt jelét viselik; a láb végre a tányéralakból a hatlevelű rózsává alakul. Ilyen a budai szentferencrendieké, a másik a bönyi ref. egyház tulajdona.

V. A gót korszak a XV. és XVI. században alkotta meg az ötvösművészet terén legszebb műveit. Legfőbb díszét e korszak kelyheinek az úgynevezett sodronyos zománc képezi, mely első sorban száz ötvöseinknél, tehát úgy a soproni, mint a szepességi, főleg pedig az erdélyi ötvösműhelyekben, Brassóban, Nagyszébenben stb. magas virágzásnak örvendett. (L. Velics, Kehely-tányérok, patenák.) XVI. századi példány a pozsonyi káptalan kincstárában: Ecce homo képpel.

Hazánk nevezetes kelyhei ebből a korszakból:

a) az esztergomi főegyház kincstárának chef. d'oeuvre-je s az Inkey Benedek-féle sodronyos zománcú kehely ezen felírással: Üdvözlégy kegyesség edénye, édesség szekrénye, kegyelem szentsége, szeretet jelvénye, égi gyönyörűségek növendéke. (Gyakorlati szempontból a sok szögben és élben kiszökellő gombja miatt utánzásra nem alkalmas L. Velics);

b) a Széchy Dénes-féle Esztergom-vizivárosi (Magyar Sion I. k. 461.);

c) a garamszentkereszt r. k. plébánia kelyhe vörös-fehér, zöld és viola zománcokkal;

d) a trencsényi r. k. templomban két XV. századi kehely ezen felírással: Iste calix datus est ad aram Chi. (Szinte sodronyzománc) ;

e) a besztecebényai r. k. plébánia kelyhe; igen szép virágok váltakoznak a kék és zöld zománcalapon;

f) továbbá a Szakolcáról az esztergomi kincstárba került XV. századi elegáns karcsú kehely;

g) a leggazdagabb és pazar díszítésű ötvösművek közé tartozik a poprádi (Szepes m.) r. k. templom remek kelyhe, szent Egyed vadászjeleneteivel;

h) a pozsonyi ferencrendiek három kelyhe, különösen a Pethe László féle 0.195 m magas aranykehely a középkori ötvösművészet remeke. Alakjának nemes arányai, zománcszíneinek pompája, rubinok, smaragdok, gyémántok, zafirok és igaz gyöngyök pazar alkalmazása miatt elsőrangú kincs. (Mintegy három év előtt amerikai ügynökök első dobásra 70.000 koronát megajánlottak.) Itt a közelben a klosterneuburgi kiváló kehely, átmeneti (1556-ból).

Ilyen a nyitrai székesegyháznak Bornemissza erdélyi püspök által kijavított kelyhe.

Továbbá a győri, gyulafehérvári kelyhek.

1. A szepesi székesegyház (gyanta zománc helyett) kelyhe.

2. Bakócz Tamás-féle kehely, a szepesbélai (XV. sz.), gyöngyösi, mohácsi r. k. templomé; lekéri (XV. sz.), a nagydisznódi (Heltau) és michelsdorfi (XIV. sz.) kelyhek; a bártfai, hámosi, szombathelyi (Szepesm.); a kőszegi, pozsonyi XVI. századbéli, amely utóbbin az apostolok zománcozott alakjai láthatók.

VI. A renaissance-korszakban a kehely alakjára nézve megnyúlik: a kehely talpa ismét kerek vagy sokszögű tányér; a szár gyűrűkkel s nem ritkán körte alakú gombjával többszörös taglalást mutat; a kehely pohara nagy féltojás alakba vagy felső karimájával kihajló harangocskába nyílik. Legszebb hazánkban a nyitrai székesegyháznak Forgách-féle színaranykelyhe, amely gyönyörű festett zománcaival, magas műízléssel felrakott drágaköveivel a szemet vakítja, páratlanul szép arányaiban pedig az arany metszetnek többszörös applikációját mutatja. Szintúgy említésre méltó a kolozsvári kegyesrendiek templomában látható aranykehely, amely úgy a festett, mint az áttetsző zománcban kiváló szentképeivel ékeskedik. (Velics.)

VII. A barokk- és rokokó idő még magasabb kelyheket produkált, egész 35 cm-ig. Erősen kihajló harang alakú kupa, szabálytalanul tagolt magas szár, magas barokk díszű szabálytalan talp jellemzi őket. Díszítésük jobbára magasan kivert (trébelt), néha öntött angyalfejekből, virág- és gyümölcsmotívumokból, füzérekkel állott, melyek közé színekben pompázó festett zománcmedaillonokat illesztettek be. Gyakorlati, könnyű, biztos kezelésük miatt igen elterjedtek, s máig is műkelyheink nagyobb számát képezik. (Velics.)

VIII. A legújabb kor, mint sok más téren, a művészietlen, idétlen változatokban gyönyörködik, melyek nem a katolikus liturgia szempontjainak felelnek meg, hanem szabálytalan pillanatnyi ötletek kifejezései.

A szentségmutatók (monstrantiák) a XIV. században tornyos alakúak, az üvegházacska vagy henger, vagy négyleveles lóhere.

A XVII. században indamodellírozás.

A XVII. és XVIII. században radial (sugáralakú) szentségtartók. Leghíresebb a prágai Hradschini kapucinus-lorettói templomé 62 gyémánttal (4 millió korona értékű), 60 cm magas. Hazánk legremekebb enemű műkincse a pozsonyi dóm szentségmutatója, 111 cm magas. Hét kilogr. s 30 decigr. súlyos, 1517-ben készült: támak, ívtámak, toronyfiak és díszmennyezetekből dúsan alakított felső része szobrokkal van ékesítve, emellett a német-jahrendorfi, privigyei, bajmóci, felkai, érsekújvári emelendők ki.

Ha mindezekhez hozzávesszük az egyházi ruháknak gazdag gyűjteményét, mely majd minden egyházmegyében, székesegyházban, de közönséges templomban és pedig a csúcsíves kortól egész a barokkig föl van halmozva, s mely a millenniumi kiállítás elsőrangú díszét

képezte, bátran állíthatjuk Czobor Béla híres ker. archeológussal, hogy „aki csak futó pillantást vetett a történelmi kiállítás egyházi csoportjába, be kell ismernie, hogy nemcsak belértékénél, de történeti és művészi becsénél fogva is ez a csoport képezte a fénypontot, mely körül a többi tárgyak sugarak gyanánt csoportosultak. Az egyház fölkarolta, ápolta, megszentelte a művészetek minden ágát s ezáltal a kultúra terjesztője volt”, s hozzátehetjük, hogy mindezen művészeti tárgyak távolabbról vagy közelebből az oltáriszentségre vonatkoznak, amelyekbe az ihlettséget tehát az oltáriszentség, illetőleg az abban való hit öntötte, melyet az 1601-iki magyar énekeskönyv eredeti magyar éneke így magasztal:

Itt jelen vagyon az Istennek fia. Emberek váltója.  
Igaz Isten volta, mi hű közbenjárónk, mi édes  
Teremtőnk, lelki vigasztalónk a Ch. Jézus.  
Élet, út, igazság, fényes világosság, mennyei Uraság,  
Váltságunk napja, bűnnek megrontója, szeretetnek  
Őrizőnk s oltalmunk, a mi vigasságunk lángja a Ch. Jézus  
Mi lelki pásztorunk,  
Adgya mi nekünk az ő szent országát.  
Hogy megláthassuk szentséges lakását.  
Angyali karból nézhessük orcáját.  
És ő szent Attyát.

## Az Oltáriszentség tiszteletének előmozdítása a papok és a hívek részéről

Előadó: Dr. Ámon Pál újvidéki plébános, c. apát, tb. kanonok.

Császári és Királyi Fenségek!

Nagyméltóságú Püspöki Kar!

Szeretett Testvéreim!

Midőn a számomra kitűzött tétel kidolgozásánál azt a kérdést állítottam magam elé: mi lehet az a tényező, amely az Oltáriszentség tiszteletének előmozdításában egyformán lehetséges, egyformán kötelező papra, hívőre egyaránt; a feleletet egy kép, Leonardo da Vincinek festménye adta.

Feltűnt nekem az „utolsó vacsora” képén, hogy a festő az Üdvözítő alakja mögé háttérül egy tágranyitott ablakot festett, amelyen a tekintet kiszabadul a nagyvilágba, mintha az Úr szavait kívánná színekben oda rögzíteni: „A kenyér, amelyet én adok, az én testem a világ életéért.”

Igen! A cenákulumnak, jézusi szeretettől áttüzesedett hangulata nem egy zártkörű társaságnak, hanem annak a világnak szól, amelynek térségeit oly messzirenyúló perspektívában állítja szemünk elé az alázatos hitű milánói festő. Azt mondta a kép, hogy ami itt a négy fal között történik, az egy hatalmas terjeszkedő erőnek a munkája. Ez az erő pedig, amint Krisztusból az isteni erő végtelen forrásából kiárad, az apostolok lelkében hitté, szeretetté, buzgósággá, áldozatkészséggé alakulva, úgy lesz a világ életévé, ha megteremti a kenyér színe alatt valósággal jelenlevő Krisztusban való törhetetlen hitet, ébren tartja az ő szent teste és vére után való epedést, felszítja azt a forró vágyat, hogy a titokzatos mély szentség áldásaiban minél többen, minél méltóbban részesüljenek.

Ez a lelkeket ébren tartó, terjeszkedő, toborzó erő nem lehet a Krisztus országában egyik vagy másik osztálynak kiváltsága. Mert bár egyedül apostolainak és azok utódainak adott jogot és hatalmat az Úr arra, hogy a nagy szentséget a mise-áldozatban megújítsák, és híveik részére mindenkor hozzáférhetővé tegyék: egy dologban mégsem tett különbséget világiak és papok, áldozat bemutatók és áldozók között, és ez az egy dolog: a törhetetlen hit az ő szent testének nagy titkában, és a hitből sarjadó vágyakozás, törekvés arra, hogy áldásaiban maguk és mások minél bővebben, minél gyakrabban részesüljenek. Közös szent kötelessége ez papoknak, híveknek egyaránt. Nem is maradt a cenákulum falai közt, vagy csak az apostolok lelkében a Krisztus bensőséges szeretetének ez a nagyhatalma. Az egyház őskorában ez a hatalom takarta el a pogányság tisztátalan tekintetétől a „disciplina arcani” fátyolával. Ez rejtette a katakombák sötétjébe, a kis Tarziciusok kebelébe a mennyei drágagyöngyöt. Ez vitte a mártírok börtönébe a halál sötét órájában az erősek kenyerét.

Ez a lelkiület nem tűrte, hogy a tévtanítás durva keze hozzányúljon a szent titokhoz. Ez vezette be a művészetek géniuszeit a katolikus templomokba, odatérdepeltette az oltár zsámolyára, hogy alázatos hitben és imádságban szülessék meg mindaz, ami kőben, ércben, színben, hangban az Istentől megihletett szépség varázsával emelheti az Isten felé vonzó lélek áhítatát, bensőségét. Ez a hatalom tömöríté a hitszakadás viharában a tabernákulum köre a Krisztus egyetlen jegyeséhez hűségesen ragaszkodó lelkeket, mikor jámbor társulatok megalapítása, szabályainak megtartása bátor hitvallást, szenvedést jelentett. Ez a lelkiület tartott meg katolikus nemzeteket a legkíméletlenebb üldözés, a legravaszabb politikai és hatalmi erőszak tombolása dacára. Jézus oltára mellett, életerős melegével eloszlatta annak a szigorúságnak fagyát, amely az emberi gyarlóság sáncaiba bújva nem látta meg egy Istenember könnyeit, nem érezte meg szentséges Szívének forró és tiszta érzelmeit, nem értette a gyenge bűnös emberhez való szenvedélyes nagy szeretetét. Ez a cenákulumból

kiáradó szellem ápolta, tartogatta a mi katolikus magyar népünkben is azt a gyermeki tiszteletet a nagy Szentség iránt, amelyet régi magyar énekeink oly meghatóan tudnak kifejezni.

Ez a lelkület kapcsolta össze századokon át Krisztussal a lelki áldozás boldog pillanataiban azokat az Istent szomjúhozó lelkeket, akiknek a körülmények mostoha volta az Úr testének valóságos vételét nem tette lehetővé.

A szeretet, a bánat, az epedő vágy tiszta érzelmeivel ragadta őket Krisztus, az örök élet felé; a börtönökben sínylődő hitvallókat, a vallás vigaszától készakarva megfosztott vértanúkat, a katolikus istentisztelettől erőszakos törvényekkel visszatiltott nemzeteket, a hontalanná tett száműzötteket, a csaták terein vérző, vagy a hadihajók süllyedő roncsain haldokló testvéreinket.

Igen ennek a szellemnek Istentől adott ereje, és hivatása ma is megvan és amint le tudta győzni minden kornak sajátos viszontagságait, úgy ami századunkban is éppen ott árasztja ki áldó, gyógyító erejét, ahol legnagyobb a szükség.

A mi korunkban pedig különösen két belső ellenség pusztítja Krisztus országában a lelkek életét. Az egyik az önzés, amely nem a szenvedély bozontos vadságában jelenik meg, hanem a rabigába ejtett és sima fegyverében. Így követel jogot magának Istennel szemben. Végcélja az erős egyéniség, törvénye az önérdek. Szeretetet Isten és ember iránt nem ismer, hanem azt gyengeségnek csúfolja. Fölényessé a gyengét-erőset egyaránt letaposó féktelen akarat teszi szemében az embert. Ez az ellenség kerülgeti manapság Krisztus országában az erős akaratú, jellemes, bátor lelkeket, akiket előbb utóbb igájába hajt, ha nem becsülik meg az élet kenyerét.

Ennek a rideg önzésnek éppen az eucharisztikus lelkület a Krisztustól rendelt gyógyszere, mert hajlékonyá, alázatossá változtatja a lelket, mikor a hozzá leereszkedő Istenember végtelenül jó szívének a dobbanását érzi a szeretet lakomájában, mikor átéli, tapasztalja, mily jó az Úr ahhoz a lélekhez, aki keresi őt; mikor belátja, hogy mily szörnyőség kegyetlennek, bosszúállónak lenni, mikor vele szemben oly kimondhatatlan gyengéd és édes az ő Megváltója, Ura és Istene, hogy saját magát teszi titokzatos módon az örök élet kenyerévé. És ez a belátás nem lealázás, nem csalódás, nem keserű kiábrándulás, hanem édes öröm, boldogító megnyugvás.

Nem úgy jár a lélek, mint a gőgös emberimádás apostolának Ibsennek egy drámai hőse, aki az alpesek zordon magányába vonul vissza, hogy ott új vallást, a férfias erős akarat vallását eszelje ki. Mikor ugyanis egy lavina görgetege alá jut a gőgös, ábrándozó ember, megérzi a veszedelemben Isten közelségét, a halál gondolatára észhez kap és belátva tévedését, egy elpocsékolt élet keserű tudatában felkiált: „Mondd, Istenem, itt a halál küszöbén, a boldogságra az erős akarat ne legyen elég?” Mire egy szózat harsogja túl a lavina dübörgését: „Nem elég! Nem elég! Ő a szeretet Istene.”

Nem. Nem ez a lealázó, összemorzsoló hang zúg végig abban a lélekben, amely Jézusával egyesül, hanem a leglágyabb, a legtisztább szeretet hangja, amelytől az ember úgy érzi magát, mint az eltévedt gyermek, mikor váratlanul anyja keblére kerül. Otthon van a lélek, Isten háznépéhez tartozik. Egy vele. Ő az Istenben, Isten ő benne.

A másik ellenség a lelkek érzelmvilágát támadja meg. Aki nyílt szemmel figyeli a világot, az láthatja, hogy napról-napra fogy az emberekből az ellenálló képesség az ellen, ami érzékeinket és érzelmeinket ragadja meg, és a lelket végzetes élvezetek felé sodorja. Talán a technikai haladásnak egyik gyümölcse ez, mert feltétlenül hatással van az érzelm fejlődésére az a tény, hogy a testi kényelem igényei napról-napra könnyebben kielégíthetők. Ennek a révén fejlődik nagyra a lelki kényelem is, amely abban áll; hogy a belső érzelmi vágy is minél pontosabb, minél gyorsabb kiszolgálást követel. És ha ez az érzéki vágy lesz úrrá a lélekben, lassan, de biztosan elfojtja azt a másik magasabb vágyat, amely a lelket Istenhez emeli. Ezenkívül a többi érzelmet hűséges csatlósáivá, az akaratot kész szolgájává teszi, az

észt pedig ráveszi, hogy azt, ami a vágnak akadály, elhárítsa az útból. Ez az isteni szeretet sorvadása, az érzéki vágyás túltengése a lélekben. Ennek a hatalomnak szolgál azután minden, ami az alkoholtól a delíriumig, a pornográfiától az öngyilkosságig ritkítja Krisztus országát, szaporítja ellenségeit, akiknek első és főkortese, mert nagyban agitál és szervez, és odatereli a tömegeket, ahol az önszeretet meg nem áll Isten gyűlöletéig.

Ennek a nagy hatalomnak, amely odaférközik minden lélekhez, más ellensúlya nincs, mint az Isten szeretete, amely a lelket szabaddá teszi és éppen azért, mert Istentől, a lélek alkotójától ered, megbecsül mindent, ami a lélekben Istentől van. Nem nyomorítja, nem nyomja el annak nemes, természetes erőit, hanem felszabadítja az érzéki vágyás zsarnok hatalma alól, a neki járó tisztességbe emeli vissza a lealázott észt, eltépi az akarat béklyóit és rendet, nyugalmat, békét teremt a lélekben, bármennyire zajos, nyugtalan, bizonytalan legyen is körülötte a külvilág. Ennek az érzelmeinkhez simuló, emberi mivoltunkat megbecsülő, édes hatalommal nemesítő isteni szeretetnek Krisztustól rendelt táplálója az Oltáriszentség. Ez a szeretet ég az arcon, gyúl ki a szemem, mikor Krisztus a lélekben van. Itt tanulhatja meg az élvezetek poshadt vizéhez szokott ember, hogy Istent szeretni, benne élni nem unalmas érzélgés, hanem megnyugtató boldogító élet és háborítatlan nemesítő élvezet. Ruville Albert hallei egyetemi tanár, az ismert konvertita egyik művében „Vissza a katolikus egyházba” olvasom a következő kijelentést: „A szentáldozásról mindig az volt a fogalmam, hogy az éppen olyan ájtatossági gyakorlat, mint akár az imádság, legfeljebb azt vártam tőle, hogy titokzatos voltánál fogva valami fokozottabb ájtatos hangulatot kelt majd bennem. De mennyire túlhaladta várakozásomat a valóság. A szentáldozásból valami titokzatos erő áradt ki, amely valóságos forradalmat idézett elő lelkemben, és a lelki világosságnak oly magas fokára emelt, mely előttem ismeretlen volt.” Igen lelki forradalom kell az érzelem világába. De el mindennel, ami Isten ellen van, ami végzetes, ami aljas! Isten, a kegyelem, az akarat, az ész legyenek a lélek vezetői, az érzelem pedig legyen szép, erőteljes, de mindenképpen engedelmes. Ilyen lelkületet teremteni az Oltáriszentséggel, annyi, mint életet osztogatni, életet erősíteni, életet boldogítani, azt az életet, melyet Krisztus tagadott meg azoktól, akik nem eszik az Ő testét és nem isszák az Ő véréit

Az anyaszentegyház, a földön továbbélő Krisztus úgy rendezte be kultuszát, hogy ennek útján is az Oltáriszentség megbecsülését nevelje papjaiban, híveiben egyaránt. Tulajdonképpen nyilvános hivatalos istentisztelete a szentmise-áldozat. Templomba a mohamedán, a zsidó is jár, Krisztus híve szentmisére. A templom legelső helye a szentség ház, amely előtt térdet hajtunk, ha az égő öröklámpa jelzi, hogy ott az Oltáriszentség. Arra szoktatja híveit az anyaszentegyház, hogy csak az Oltáriszentség előtt hajtsanak térdet, boruljanak le. Első és elengedhetetlen kötelességül tüzi ki a húsvéti szentáldozást. Liturgiájában apróra előírja, hogy milyen legyen a viselkedés, az ének, a dísz az Oltáriszentség előtt. Tanítása és gyakorlata szerint a többi hat szentség lépcső, előkészület az Oltáriszentséghez. Egyszóval ráneveli híveit, hogy külső és belső ájtatosságaikban a nagy szentség legyen az első helyen, azt ne csak kultusztárgynak, hanem lelki életforrásnak tekintsék és azt a meggyőződést juttassák érvényre, hogy itt van az elrejtett Istenember, létünk, boldogságunk biztosítója. Az anyaszentegyház szándéka, hogy papjai és hívei érezzék annak az öntudatlan és talán jóindulatú buzgóságból eredő helyzetnek a fonákságát, mikor az Oltáriszentség tisztelte másodrangúvá lesz olyan ájtatosságokkal szemben, melyek szintén hasznosak, dicsérendők, de rangsorban, fontosságban, ha nem is elvben, de gyakorlatban sem helyezhetők a szentségi Jézus elé! Ne legyen templom, ahol a szentség ház környéke üres, míg a képek és szobrok előtt térdreborulva imádkozik a hívők sokasága. Törekedjünk arra, hogy aki templomába belép, a szentség ház elé siessen, ott boruljon térdre, ott mutassa be hódolatát a templom Istenének, hogy ezáltal, annál nagyobb tiszteletet juttasson az Isten templomának. Mutassa meg, hogy ismeri hitét, szereti Jézusát, becsüli az élet kenyereit. Benne és vele óhajt élni, hogy ne lásson halált örökké! Úgy legyen!

## Intelligencia s az Oltáriszentség

Prohászka Ottokár püspök beszéde Bécsben, a magyarok csütörtöki tanácskozásán

Minden korszak lelkületén váltakozik fény és árny, erő és gyöngeség: nem csoda tehát, hogy a modern vezető társadalomban is csodálatos haladás s nagy vívmányok mellett sötét árnyak ijesztenek. Haladása s fejlődése iránt kétség nincs; de azért lelkét hitetlenség vagy legalábbis hitközöny, szívét anyagi érzület s nagy elégedetlenség gyötri. Tudásban nagy, de hitben kicsiny; a külvilággal szemben erős, de lelki világában gyenge és üres; a mechanika s a gazdaság problémáit szerencsésen oldozgatja; de minél többet tud, bír s győz, annál nagyobb problémájává válik önmagának. Mi ugyan szeretnénk a világon segíteni s méltán emelünk kifogást korunk ellen, hogy elfordult Istentől s nélküle akar boldogulni. Fáj nekünk, hogy gőgös és hyperkritikus s a régi hit s tisztelet tradícióit megveti. Megsajnáljuk, hogy igának tart eszményt s törvényt s új értékeket keres s épp azért cáfolgatjuk ellenvetéseit, megrójuk hitközönységét és prófétai szózatokkal hívjuk az alázat s megtérés útjaira; disputálunk s kritizálunk, de sajnós, mindezzel sokra nem megyünk. A világ beteg s jóllehet mi volnánk betegápolói, de kezeink közt a beteg nem gyógyul. De van a beteg világnak más hivatott, gyógyító tekintetű s szerencsés kezű szamaritánusa, aki nem disputál s nem kritizál, hanem magához hívja betegeit mondván: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok s terhelve vagytok s én megenyhítlek titeket.” (Máté 11. 28.) Aki most hívja őket s oda hívja, ahol most van köztünk, nem Galileában élő, de a köztünk élő Krisztushoz s nem mint látható emberhez, hanem mint közénk állott szent titokhoz szól a hívás s ki azáltal segít az emberen, hogy belső világára, nagy vágyaira, szenvedő szívére tereli figyelmét s rámutat nagy lelki igényeire, melyeket a világon senki más, csakis ő gyógyíthat. Főleg pedig három nagy igényünkre, épp a művelt emberiség három nagy s ki nem elégített igényére mutat rá, mintha mondaná; emberek, tudom én, hogy mi kell nektek: kell a misztérium, melyet áthatoljatok, kell a lelketekben fakadó eleven erő, melyet lefoglaljatok s kell a benső szép, harmonikus, sugárzó élet, melyet megtapasztaljatok, ez kell nektek s ezt csakis én adhatom nektek: ismerjete hát magatokra s lelketek nagy orvosára s adjátok át magatokat nekem, hogy én visszaadjalak titeket magatoknak s boldogíthassalak.

S nekem tényleg az a meggyőződésem, hogy a művelt, vezető körök hitetlenségének s blázirtságának nem az az oka, hogy az emberiség ma többet akar, mint amennyit akarnia szabad, hanem inkább az, hogy kevesebbet akar; nem az a baja, hogy magasabbra tör, mint ahogy hozzá illik, hanem inkább az, hogy lelkének nagy igényeit leakasztja s szívének mélységeit ignorálja. Nem az a baja, hogy fölfelé tör, hanem az, hogy meghúzódik alacsony lemondásban. Igaz, hogy gőgös, de gőgje parasztgőg, mely a szemétdombot nézi országának; erőkről álmodozik, hatalomról s a neki való erőt, országot s dicsőséget felejt; szépséget szomjaz s esztétává lesz s művészettel akar a lélekbe harmóniákat csinálni, de a legrikítóbb diszharmóniák kínozzák. Jézus az Oltáriszentségben pedig rámutatott az igazi műveltség nagy igényeire, melyeket a mai kor fölzaklat bennünk, de kielégíteni nem képes: ő is fölszítja ezeket, de azért hogy azután ki is elégítse s akarja, hogy ez legyen igazságának kritériuma s a lelkek hozzá való megtérésének útja.

Vegyük tehát sorba az emberi szív e nagy igényeit, melyeket a világ is fölszít, de melyeket csak az Úr elégít ki.

1. Az első igényt a világfőlényesség s a viláгурalom igényének hívnám, mely abban áll, hogy az ember, jóllehet a világhoz tartozik, abból mégis kiemelkedik s szembe kerül a mindenséggel, szembe térrel s mérhetetlenséggel, szembe idővel s örökkévalósággal s elfojthatatlan igényt érez, hogy fölényesen állja meg helyét, szemben a világgal, hogy megértse, hogy valamiképp összefoglalja s eligazodjék rajta. Neki bírnia kell vele, többnek

kell lennie nála, különben elmerül s tönkremegy benne. Küzd tehát fölényért, küzd kiemelkedésért; vágyik világnézet után, mely az emberi életnek értéket s megnyugvást adjon. S jól teszi, hiszen kell, hogy az életnek értelme s a töméntelen történésnek célja legyen s e célban az emberélet s a lélek diadalra jusson. Az ilyen szemlélet a lélek világossága, levegője s életeleme s valamint az erdő fája fölnyúlik a levegőbe s napsugárba s maga az élet ösztöne viszi s hajtja oda: úgy vágyik az ember a világ világossága, a lét értelme, az élet értéke, a küzdelmek s vágyak megnyugtató célja után. De e nagy vágy s e méltányos igény a művelt, vezető körökben ki nem elégítették, azért aztán e vágyból s küzdelemből a mai világban világszenvedés lett s a lelkek betegek tőle. Általános zűrzavarban vagyunk; nézetek, fölfogások, gondolatok kavarnak körülöttünk: mindegyik mást mond; csupa szóbeszéd a legfontosabb tudnivalóról való filozofálás s a lélek belebódul. Ahány ember, annyi nézet s mindenki külön alkot nézetet életről, erkölcsről, az élet fontos s mély kérdéseiről, a lélek esengő vágyairól. Mindenki sas akar lenni s a napba nézni, – mindenki bűvárnak s a „drágagyöngy” megtalálójának érzi magát; kritizál, disputál; szembeszáll az évezredek hagyományos bölcsességével s kineveti azt. Vezető szellemek már nem is kellenek. Úgy vagyunk a szellemi világban manapság, mint nagymise után a templomban: sorba oltogatják ki a gyertyákat s a tömjénfüst eloszlik.

Jó sokáig a tudománytól várta az emberiség az eligazodást; remélte, hogy esze bír a világgal, azért jelszava lett: látni, tudni akarok. Látni, hegyről-tövire megismerni a világot; kétszerkettő négy módjára felismerni remélte helyzetét, viszonyait s lelkének igényeit; analizálni akarta eszményeit, konstruálni erkölcsi igényeit, artézi kútúró módjára föl akarta, fakasztani az élet vizeit s az inspiráció mélységeit. Érteni, érteni akart mindent; érteni akarta a létet s az életet; definiálni akarta az erkölcsi szépséget, a jellem nemességét, a tökéletesség értékét. Azt gondolta, hogy miután látással, s belátással oly sokra jutott s föltárta a világ kincseit, hogy miután épített utakat, hidakat s gyárakat s tűrhetőbbé tette intézményeivel az életet – majd a világnézetet s az élettökéletesség hősies útjait is kiépíti s biztató, nagy céljait is kitudja. S nemcsak gondolta, hanem erősen hitte s azért szertelen s kegyetlen barbár lett; mert szétvagdalta a régi hit s a nagy tisztelet tradícióinak fonalait, ledöntögette az eszményeket, megtagadta az erkölcsiség parancsait, értéktelenítette értékeit, új dogmákat állított a régié helyébe, új csalhatatlanságot emelt az evangélium alapján álló egyházi vezetés helyébe s a vége az lett, hogy a hagyományos, krisztusi nagy hit helyett sok kis, kurtalélegzetű hitet vallott s száz év alatt több felekezetre szakadt, mint amennyi kétezer év alatt háborgatta meg a kereszténység nyugalalmát. S mindezzel mégsem adott egy csipetnyi megnyugvást az emberiségnek, sőt ha valami jót tett, hát az az volt, hogy megtapasztaltatta a világgal a régi bölcsesség szavát s megsóhajtatta velünk a hitben erős s nézeteikben szét nem forgácsolt koroknak nagy stílusát, azt a boldogságot, melyet a Szentírás oly egyszerűen jellemez; „secura mens tamquam juce convivium”, „a nyugodt kedély olyan, mint a szünetlen vendégség.” (Prov. 15, 15.)

E küzdelmes s vergődő világgal szemben elképzelem magamnak a kafarnaumi jelenetet, midőn a tömeg hullámszásában ott áll az Úr s zűrzavaros nézeteikkel s kapkodó kételyeikkel szemben mondja: „Én vagyok az élet kenyere, aki énhozzám jön, nem éhezik és aki énbennem hisz, sohasem szomjazik.” (Ján. 6. 35.) S ismét: „Én vagyok az élő kenyér; ha valaki e kenyérből eszik, örökké él”. (6. 51.) S ismét: „Amint engem küldött az Atya s én élek az Atyáért, úgy aki eszik engem, ő is él énérttem.” (6. 58). Vagyis, Krisztus közénk állítja a misteriumot, a magát titokzatosan adó, a lelkeket tápláló Istennek Sacramentumát s ő maga akar a lelkek élete, kenyere s világossága lenni. Az okoskodó, vajúdó emberiség elé áll, mintha azt mondaná: emberek, ti világosságot s világnézetet, utat, s célt, értelmet s értéket kerestek: de hiába, arra magatoktól e körülmények közt nem vagytok képesek, hanem az élet világosságát s a lélek kenyerét én adom nektek; fogadjátok el s nyugodjatok meg benne. Igaz, hogy szent misteriumképp adom oda magamat; de másképp a véges ember a Végtelet nem

fogadhatja. Nézzetek szét a világban, a misteriumot ki nem küszöbölhetitek. Titokzatos az éltetek, a létetek; titokzatos az Isten s vele való összeköttetések s e titkokon túl nem adhattok, azokat el nem tagadhatjátok, de fölvilágosítani sem bírjátok: egyet azonban tehettek: hódolhattok nekik s átfoghatjátok azokat ésszerű hittel s megadással.

A mi korunk művelt körei s a vezető, de voltaképpen kereső s szenvedő emberiség elé is úgy lép oda Krisztus: oltárára ráteszi az Oltáriszentséget, mely ez isteni leereszkedés s a nagy kegyelemnek Szentsége s ez által öntudatunkra hozza, hogy az embernek a világból kiemelkednie s lelkét s nyugalját, szóval a helyét megtalálnia csak nagy hittel s nagy odaadással lehet. Öntudatunkra hozza, hogy Istenünket s önmagunkat megtalálni nem lehet csakis okoskodó ésszel, hanem oda tett kell, – hogy a világnézet nem kétszerkettőnégyféle belátás, hanem konstrukció, amely hitet kíván. Ez odaadás által jutunk a megnyugváshoz, – ez önmagunk fölé való emelkedés által jutunk el önmagunkhoz, – az Isten gondolatának elfogadása által jutunk önmagunk megértéséhez. Ez a mi lelkünk, melyet nem mi teremtettünk meg, de melyet meg kell értenünk s jól kell kezelnünk.

E sajátos körülményben, abban, hogy mostani helyzetünkben nem vagyunk elegendők önmagunknak, rejlik lelkünknek nagysága s mutatja igényeinknek mértékét. Ne tagadjuk ez igényeket, ne srófoljuk le azokat, hanem örüljünk nekik. Hiába is hadakozunk a lélek e nagy igényei ellen: szent igaz, hogy a mi világunk s perspektíváink nagyobbak, mint a látás s az értés világa s megfogni azokat csak ésszel nem lehet. Azok is, akik csak ésszel akarnak boldogulni, végre is hiten végeztek. Megszűntek lenni keresztények, de lettek materialisták, monisták, idealisták, realisták, panteisták, a nagy krisztusi hit vallását fölcserélték divathitekkel. Mit értek el vele? Megtagadták az egyik misztériumot s elfogadták a másikat.

Mi is misztériumból élünk s misztérium előtt állunk, mikor az Oltáriszentséget imádjuk s Krisztus testét vesszük, de mily nagy különbség van köztük és köztünk! – Ők is remélnék Pascallal a mérhetetlen szférák silentiumától, mi is; de nekik ez a silentium nem mond semmit, nekünk meg tele van biztatással, meghittséggel, Istenközelséggel. Ők is érzik, hogy „l'infini a se double caractere de s'imposer et d'etre incomprehensible” (Pascal) s hogy azt el kell fogadniok s ki nem kerülhetik; de nekik ezen kényszer hideg sötétség, nekünk ez a teher alázat és vigasz. Mindenkiiben, bennünk is, két világ van, a végesség s a végtelenség érintkezik a lélekben; de őket szétszakítja, meghasonlottá teszi a két világ széthúzása, mi pedig e kettősségben nagy kinyilatkoztatást látunk s az Isten szeretete környékez meg benne. Mily édes hát tudni, hogy az Oltáriszentség lelkünk e nagy igényének kielégítése s hogy hitünk által találjuk meg helyünket s méltóságunkkal együtt békességünket.

2. A művelt körök lelkületének második jellege az erő kultusza. Tudomány s tapasztalat azon dolgozik, hogy minél több erőt szabadítson fel s állítson be a kultúra szolgálatába, hogy minél jobb világot teremtsen magának. „Világmeghódítás” a jelszó s a bizalom s a törekvés megállást nem akar ismerni ez úton. A tanítványok hajdanában azt mondták az Úrnak: „Uram, nézd, mily kövek” s a zsidó hatalom önérzetével mutattak rá a templom falaira; mi pedig azt mondhatjuk a múlt századok emberiségének: „testvérek, nézzetek, mily gépek, mily gyárak, mily utak és hidak, mily hajók, városok és intézmények.” Az erőérzet öntudata dagasztja keblünket, ha összehasonlítjuk vívmányainkat a múltnak munkájával s ugyancsak biztató remény tölt el, ha a jövőbe nézünk. S ez magában véve nem világiasság, hanem Isten akarata; hiszen ő adta tehetségeinket, melyeket ki kell fejlesztenünk s ezek kifejlesztéséből valók királyi, uralkodói jogigényeink, melyeket meg nem tagadhatunk. E révén vált az Isten szava, hogy „sokasodjatok és töltsétek be a földet és hajtsátok azt uralmatok alá” temperamentumunkká s e küldetésben ugyancsak messzire ért a modern ember.

De az erő s hatalom ez igénye, ha azt csak a külvilágra vonatkoztatjuk, ki nem elégítheti az embert s meg nem érti s épp azért félreérti önmagát, ha azt gondolja, hogy az erővel beéri s hogy ezekkel győz s uralkodik majd igazán. Ez a félreértés árulás is lenne, melyet önmagunkkal szemben követnénk el s lemondás lenne a minket megillető s boldogító erőkről.

Ez árulás s lemondás révén megint csak hanyatlásban s szolgaságban s új szenvedésben lenne részünk. A baj tehát nem az, hogy a modern ember úrrá akar lenni föld, víz, levegő fölött: hanem az a baj, hogy nem akar nagyobb úr lenni és hogy lemond a neki járó nagyobb birodalomról.

Ez a nagyobb birodalom az érzés, az akarat, a kedély, szóval az öntudat világa. Keveset mondok, ha azt mondom, hogy ez is az ember világa, mert hiszen ez az ő tulajdonképpeni világa. Mit használna ugyanis, ha vas, arany, réz, föld, víz, levegő fölött uralkodnék, de ha önmagában, érzéseiben szolga lenne; mit használna, ha fényes palotákban, ezüst tálcákról bár, de az elégedetlenség, a gyöngeség s a szenvedés kenyerét enné?! Pedig ez a veszedelem környékezi az embert. A föltalálások s vívmányok, a technika s haladás elvakítják az embert; könnyen felejtí magát s elhanyagolja a belső lelkivilág mélyiséges igényeit. Ha azután csendesebb perceiben magába tér s magával foglalkozik, annyi ki nem elégített vágy szavát hallja s a meg nem értett s elhanyagolt nemesebb irányzatok annyi váddal illetik, hogy önmagával való foglalkozása önkínzássá válik; a lélek magamagát marcangolja. Ilyenkor aztán világos lesz előtte, hogy a belső világ kiépítése szükségesebb, mint a külső világ meghódítása s hogy önmagának átalakítása életrevalóbb mesterség s művészet, mint vasat olvasztani, gépeket konstruálni, városokat építeni s hogy hiábavaló a kultúrvilág kiépítése, ha nem teremtünk bele kultúrembert. Isten is így tett; mert világot teremtett ugyan, de a világgal be nem érte, hanem embert teremtett a világba.

Tegyen így az ember is; mert világnak s hatalmának csak akkor van értelme, ha a jobbmagát teremti bele. Ezt kell tennie s ezt csakis ő teheti. Minden ember külön-külön teremti meg belső világát s e belső világban a jobb magát. Tettein áll, tettein épül, tettein emelkedik; tettei töltik ki tudatát s halála után is tettei követik. Az élet, amennyiben tényleg az én életem s az én öntudatom, annyiban tisztára az én tettem. Minden jó cselekedet, az erény s erkölcs egész országa az én „kezeim” műve. Csupa kézmű; az erkölcs is „kézmű”, az erény is „kézmű”; nekem kell azt elgondolnom, nekem akarnom, nekem végezni. A természetfölötti rendben is így van. Kegyelemre ugyan szükségem van, de ennek alapján s ennek segélyével az egész természetfölötti rendben az akarat, az önelhatározás dönt. A hit is az én tettem; Isten segít, de nekem kell döntenem, nekem hinnem; azért van érdemem. A természetfölötti cselekedetek is mind az Isten kegyelmével bár, de az ember tettei.

Már most a tethez erő kell, alkotó s teremtő erő – valóságos, fakadó s lelket inspiráló erő. Nem elég ahhoz a gondolat, az ismeret s a tudás; hiszen nem arról van szó, hogy tudjunk, hanem, hogy tegyünk. Itt nem fogalmazni s tervezni, hanem teremteni – az absztrakt gondolatot, valóságos meleg életbe átvinni kellene s ahhoz megint csak erő s ismét csak erő kellene. S hol vesszük az erőt, ezt a megfeszülő, a mélyből kihajtó s tetteket s életet kicsírázó erőt? Hol vesszük a vonzalmakat, a buzdulásokat, a lendületet, hol a hevülést s lelkesülést? Mondják, hogy „la grandeur des actions humaines se mesure á l'inspiration, qui les fait maitre” s igaz, de honnan fakad majd ez az inspiráció? Bizonyára nem logikai analízisekből, nem pszichológiai magyarázatokból. A létet, az életet nem is lehet fogalmi kifejezésre hozni s aki az életet, a vallást, a jellemet, az erényt, a kegyelmet csak definíciókból ismerné, az mindezen tudománytól egyetlen egy kiváló tette sem képesítettnek. S ki nyitja meg nekünk a lendületre, a lelkesülésre, az odaadásra, a kifogyhatlan áldozatosságra a szükséges távlatokat? Falak közt, rácsok közt, szűk kalitkában, véges, elrekesztett világban lendülni s repülni nem lehet: a repüléshez magasságok s mélységek kellene, telve átlátszósággal s napvilággal; nem pedig sötét lyukak s pesszimista vermek.

Halljuk csak s fontoljuk meg jól a próféta azon szavát, mellyel vádolja a világ fiait, hogy ciszternákat ásna maguknak, száraz gödrökben turkálnak s elhagyják az Urat, az eleven vizek forrását. Ez a vád illik minden korra s minden műveltségre, mely a belső ember lelkesülésének s inspirációinak élő forrásait kiapasztja s hatalmát s dicsőségét gazdasági erőkben, technikában s mechanikában keresi. Az ilyen műveltség a magasból leszakadó

energiákat s a misztikus mélységek lüktető erőit nélkülözi s azért a nagy emberélet kialakításához a tradíciókat s az erőket is elveszti.

E ponton érzem hát, hogy mire, hogy kire van a modern műveltségnek szüksége. Erőforrásokra van szüksége minden egyes emberben – benne, lelkében fakadó forrásokra – lelke mélyéből kitörő inspirációkra, – az öntudat alatti mélységekben kigyulladó hevülésekre; megmondom egy szóval: szüksége van misztikus, eleven erőkre, melyeket Isten ad, Isten fakaszt bennünk. Most már megértjük az Oltáriszentségre vonatkozó krisztusi szót, s annak mérhetetlen jelentőségét: „Ez a mennyből leszállott kenyér, hogy aki abból eszik, meg ne haljon.” (János 6, 50). „Isten kenyere az, ki mennyből leszállott s életet ad a világnak.” (6. 33). „Aki eszi az én testemet s issza az én véretem, énbennem lakik s én őbenne.” (7, 57) Minden egyes embernek a benne élő Krisztusra van szüksége, aki megértesse magát vele – aki inspirációt s lendületet adjon; aki vonzza, emelje s hevítse. A külvilág tudás s technika után kiált, de az ember belső világa mindenekelőtt erő után, lélek után kiáltoz. Az isteni lelket szomjazza s összeköttetéseket keres, melyeken át jóindulat, fölvilágosult, készséges s áldozatkész lelkület árad beléje.

Mily édes erőösszeköttetést jelent tehát számunkra az Oltáriszentség! Krisztus száll lelkünkbe, azzal a szellemmel, mely megelevenít (6, 64.) s szól hozzánk igékkal, melyek szellem és élet (6, 64.) s marad nálunk, marad mint ellentálló, küszködő s törhetetlen erő, amelyet jelzett Szent Ágoston, Szent Lőrinc vértanúban, mikor írja, hogy Krisztus élt Lőrincben s benne maradt „mansit usque ad tentationem, usque ad tyrannicam interrogationem, mansit usque ad acerbissimum comminationem, mansit usque ad peremtionem”. (Tract. 27. in Joannem). S miért maradt s győzött Lőrincben s mindenki, ki Krisztust veszi, a kegyelem? Feleli: „quia bene manducaverat et bene biberat”, mert jól vette magához az Urat; jól vette a kenyeret s a kenyérből erő s élet lett benne. Egyesülni kell Krisztussal, enni kell testét s inni vérét a belső életem, a szökő erők, a mindent győző, isteni energia miatt. Merítsük ezt belőle s érezni fogjuk, hogy a lélek legnagyobb s leggyakorlatibb igényét töltöttük ki nála s általa.

3. Van még egy harmadik igénye a modern léleknek s ez a körülöttünk kísértő sok kegyetlenségnek megszüntetése, a sok éles konfliktusnak elsimítása, az emberiség nagy gondjának s keserves vergődésének harmóniába való föloldása, szóval egy szebb világnak, az igazi kultúrvilágnak megteremtése. Ez igény hajtja s sürgeti, az ember tett is már sokat, küzdött s áldozott, hogy a durva természetet szépségbe öltöztesse s köre, fára, mezőre, társadalmi s gazdasági intézményekre a jobb belátás s tisztultabb érzés emberi mértékeit alkalmazza. Az egész természet, a fauna s flóra is úgy áll az emberrel szemben, mint a terméskő a művésszel szemben: ez is, az is saját, fölényes életéből ad reá formát s szépséget. A mai világban rendkívül élénk az érzék: onnan a nagy érdeklődés ipar s műipar iránt, onnan a lelkesülés a művészetekért.

Cseppet sem ellenzem e törekvéseket: annyira méltánylom az esztétikai igényt, hogy Isten gondolatait érzem lüktetni benne; de ha ez igényt csak a külső természetre vonatkoztatjuk, akkor megint csak részben értjük meg s épp azért félreértjük természetünket s az igazi nekünk való harmóniákat meg nem teremtyük. Az emberrel szemben ugyanis az egész lét, nemcsak a kő, fa, föld, nemcsak a külvilág, hanem ő maga is, természete, szenvedélyei, hajlamai, lelkülete, érzései, kedélyi világa olyan, mint a művésszel szemben a terméskő; termés-természet ez mind s szépségbe kell öltöztetni nemcsak a külvilágot, hanem mindenekelőtt lelkünk világát s az emberéletből magából kell remekművet alkotnunk. Hiszen a legtöbb kín s gond forrása magában a lélekben fakad; a legélesebb konfliktusok lelkünk vágyai s igényei közt jelentkeznek s ha el is törüljük a kínozókamrákat mind, az önmagával foglalkozó, ki nem elégített öntudat akkor is kegyetlenül kínozza majd magát s ha a könnyeket, melyek kifelé folynak, fel is szárítjuk, a könnyeket, melyeket a szenvedő lélek sír befelé, ki nem apasztjuk soha. Ide be, ebbe a kint s könnyet fakasztó belső világba kell tehát

az igazi, nagy kultúra, ide kellene a konfliktusokat megszüntető nagy symmetriák, ide az egyensúlyt biztosító, isteni mértékek, – ide a küszködő s vajúdo lelket felemelő s felvillanyzó eszmények?

De ki adja nekünk ezeket? Ki ölti rám azt az eszményi formát, melytől szebbé lesz lelkem? Honnan cseng majd felém az az édes harmónia, mely csitít panaszt s enyhít kínt?

Honnan veszem azt az egyensúlyt, mely kitart lökéseket s legyőz konfliktusokat? Ígéri-e, bírja-e megteremteni az isteni jelenvalóságokat a tudás vagy a skepszis, az élvezet, vagy az érzéketlenség? Szent Pál mutat rá a legnagyobb, a legboldogítóbb s legharmonikusabb kultúrelemre, arra, aminél lélek jobbat s szebbet nem szerezhet, s aminek nincs is más hazája, mint az Isten s az ember lelke, s bemutatja azt egész fölényességében, mikor mondja: „supereminens scientiae caritas Christi”, szeretet, mely a lelki világ megcsodált magaslatai fölé emelkedik, mely több mint a tudomány s a művészet s mely minden élet kivirágzása. A kultúra minden tehetségnek kifejtése, de a kultúra virága és értéke mégis az Isten s emberszeretet. Ez emel föl legmagasabbra s ez boldogít legédesebben. A „Supereminens caritas”, olyan, mint a sas a kultúrélet hegycsúcsai fölött, vagy tán inkább olyan, mint a napsugár: meleg; a szépség, mely a magas égből való s előmlik a hegységeken, csúcsokon s magaslatokon csak úgy, mint a völgyben s síkságon. Erőérzet ez, minden öntudatot – a tudósnak s a világhódítónak, a borostyános művésznak s a szerelmesnek, az erősnek s egészségesnek öntudatát fölülmúló hatalom, melytől elcsitul lárma és gond és kín. Megtisztult, nemes s édes érzés ez, mely a boldogság s megnyugvás silentiumában is „canticum” s „convivium”. A Szentírás a krisztusi szeretetet, minden élet tetőpontjának s virágának tartja s a kultúrának ez legbecsesebb tartalma s igénye.

De aki erre szert akar tenni, annak hinnie kell a substanciális, az élő szeretetben, annak kapcsolódnia kell vele, annak élnie kell belőle. S íme, ez a hit éltet bennünket s ez hozott ide e nemzetközi ünnepre.

Mi hiszünk a köztünk élő, a velünk egyesülő, lelkünket szépségbe s üdeségbe öltöztető, a minket megvigasztaló, megerősítő szeretetben. Az Oltáriszentségben Krisztus, mint örök s édes szeretet jön felénk. Jön s mi ránézünk; igaz, hogy nem értjük titokzatos valóját s föl nem deríthetjük misztikus leereszkedésének útjait, de azt érezzük, hogy nélküle meg nem lehetünk s hogy szívszakadásig ragaszkodnunk kell hozzá. Nem értjük Oltáriszentségét s mégis annyira való nekünk ez a közelség, ez a meghittség, ez a magát adó szeretet. Nekünk való ez a misterium, mint a magát közlő élet, nekünk való, mint saját édes életünk.

S ahogy magát adja, úgy adja nekünk mindazt, amit lelkünk szépségből, nemességéből, lelki előkelőségből, harmóniából s örömből igényel, ő nemcsak tanítója s útbaigazítója, hanem eszménye s művésze a lelki életnek, eszmény, melyet mikor nézünk, akkor észrevétlenül is utánzunk s művész, aki nemcsak magában remekel, hanem aki eltölt minket is alakító tapintattal s teremtő géniusszal. Főleg pedig az emberéletnek két nagy sikító diszharmóniáját csendesíti le: a bűnt s a nagy aggodást. Csakis ő tisztít meg bűneinktől s csakis ő enyhíti igazán aggodalmainkat. Azért húz lelkünk hozzá s minél inkább nézett valaki önmagába s tisztába jött – bár könnybe lábadt szemmel – az életnek e két éjfele iránt, annál inkább fordul feléje s annál inkább merít az Üdvözítő forrásaiból megtisztult s megenyhült öntudatot.

Azért hát kedves Testvéreim, műveltek, tudósok, művészek, értsük meg önmagunkat, hogy azután megértsük egymást is igazán. Tisztelem, becsülöm törekvéseiteket s tudom azt, hogy végre is nagy igények impulzusai dolgoznak bennetek; de értsétek meg természeteteket s fogjátok föl helyesen a fölényesség, az erő s a szépség nagy igényeinek egész körét. Az egészet – mondom – s ne csak a részt. Aki a résszel beéri, az az egésztől lemond; de a lelkünk e lemondással meg nem alkuszik, mert az kín is, szégyen is neki s elárulná vele önmagát. Rész a tudás, rész a technikai erők világa, rész az esztétikai érzés és alkotás s mert rész, azért kell a tudást hittel, a technikai erőt erkölccsel s erénnyel s a művészetet krisztusi,

átalakító szeretettel párosítani. Ha ezt akarjuk, akkor közel érezzük majd magunkat Jézushoz az ő szentségében, ki mysterium is, erőforrás is, s élő szép szeretet is s hódolni fogunk a mysteriumnak, meríteni fogunk forrásaiból s elváltozunk eszményi szépségébe. E szakramentum nem lesz botránykövünk, hanem az észet meghaladó valóság, a titokzatos Istenjelenlétnek szent jele, aki magát közli velünk, nem példával, mint földi életében, nem szóval, mint evangéliumában, hanem szökő, hajtó, éltető erők alakjában, melyektől tisztulunk, lendülünk, erősödünk s kiédesülünk. Aki ezt átéli s megtapasztalja, az nem kételkedik többé. Művelt világ rászorulsz, hogy az Urat, a közellevő Végtelent, a lélek erejét s örömét megtapasztald; íme, itt él köztünk; élj hát belőle, élj neki, hogy a neked való erős, édes életnek szívből örvendhess!

## 1912. évi szeptember 13. értekezéslet

Majláth Gusztáv Károly gróf, erdélyi püspök pontban 2 órakor nyitotta meg az eucharisztikus papi értekezésletet, rövid, lelkes beszéddel, melyben örömeinek adott kifejezést a fölött, hogy a kedvezőtlen időjárás és a korai idő sem akadályozták nemcsak a papokat, de még a világi híveket sem, hogy ezen értekezésleten nagy számban megjelenjenek. Azon kell lennünk, hogy ne csak lelkesedést merítsünk az uralkodóház példaadó részvételéből s annyi százezer hívőnek áldozatos és állhatatos viselkedéséből, ne csak okuljunk a tartalmas, okos és kimerítő fejtegetéseken, amelyek templomokban, termekben és díszgyűléseken elhangzottak; hanem főleg igyekezzünk magunk is gyarapodni az eucharisztikus szellemben, hogy képesek legyünk otthon is minél többeket az Oltáriszentség megismerésére, a szentáldozás gyakorlására és ezáltal az értékesebb, boldogabb életre vezetni. Az eucharisztikus szellem gyarapodását látja abban, ha mi papok a testi és lelki fájdalmakat, melyekkel Isten meglátogat, a megaláztatásokat, melyek szent hivatásunk teljesítése közben érnek, nemcsak megnyugvással, de örömmel is tudjuk fogadni és saját megszentelésünkre fordítani; ha minden világias dicsvágytól és törtetésről lemondva, egyedül a kegyelmi élet örök értékei után vágyódunk; ha szívből tudunk örvendeni mindennek, ami az Isten országa terjesztése céljából történik és felülemelkedni minden kicsinyeskedésen és energiákat bénító gáncsoskodáson; végezetül ha egymás iránt jóakaró, bízó, munkás szeretettel viseltetünk, mert együttes, vállvetett egyetértő munkásságunkból nagy és tartós eredményeket várhatunk.

## Az eucharisztikus irodalom – különös tekintettel a szentbeszédre

Dr. Makay Lajos

Az eucharisztikus irodalom bőséges forrásait maga az isteni Üdvözítő nyitotta meg, midőn szentséges Szívét érettünk feláldozta. Hiszen erről a szent Szívről mondja az apostol és vele együtt az egész egyház buzgó imája: Jézus Szívében a tudománynak és bölcsességnek minden kincsei találtak. Szent János a szeretett tanítvány meg is találta azt, amidőn evangéliumában a magát feláldozó isteni szeretetről szent ihlettel ír, szóról-szóra írva le Jézus beszédeit, a kegyelem súlya alatt mintegy kimerülve teszi le a tollat s csak annyit mond: Még sok egyebet cselekedett az Úr Jézus, melyek, ha egyenkint megíratnának, úgy vélem az egész világ kevés volna a könyveknek, amiket írni kellene.

Ez a tudat nem lesújtó, de lelkesítő volt. Az apostolok mindvégig hirdették az Eucharisziát, hirdették élőszóval az örömhírt, az igazi evangéliumot, mely Jézusnak köztünk és bennünk való örök jelenlétét hirdette. Veletek vagyok a világ végezetéig, így szólott Ő s hogy az igék ne csak holt betűk legyenek, de szellem és élet is, két végrendeletet hozott, melyekben a jó hír a jó kegyelemről az idők végéiglen felénk hangzik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre! Szólott Ő s végrendeletben nekünk hagyta önmagát az Oltáriszentségben. Érzéketlenül és hallgatagon, az önfeláldozó szeretet nyelvén ékesen beszél; de hogy meg is szólalhasson, hagyott egy másik végrendeletet, mely mennybemenetele előtt volt az ő búcsúszava: Menjétek, tanítsatok minden nemzeteket! E két végrendelet tulajdonképpen egy, egymást kiegészíti. Az Oltáriszentség és az Egyház tanítói hivatala elválaszthatatlan és szükségszerűleg összetartozik. Az apostol Krisztus testével egyesülve ezt a vallomást teszi: Élek, de már nem én, Krisztus él énbennem. Majd az Oltáriszentség kegyelmének súlya alatt így kiált fel: Necessitas mihi incumbit ut praedicem, prédikálnom kell és jaj nekem, ha nem prédikálok. Ameddig Oltáriszentség lesz, Krisztus mindig meg fog szólalni apostolainak ajkain. Az ígét hirdető apostol az örök Igének, az Oltáriszentségnek orgánuma és éppen ezért az igehirdetés nem is lehet más, mint amit kifejez, az Oltáriszentségben jelenlevő Jézusnak, az Örök Igének hirdetése. Így ölelkezik az Eucharisztia és az Evangélium az apostolok utódaitól küldött áldozó papoknak ajkain. Ezen természetszerű összeköttetést szépen érzékítette meg Rafael, midőn a vatikáni stanzákban az átlényegülés képén, a Dispután a monstrancia mellé az egyházi tanítók műveit helyezi, hogy az írott emberi ige az élő isteni Igéről tanúskodjék. Szent Ferenc fiai pedig századok óta a keresztre feszített Jézus szent testét teszik a szószékre, hogy a szónokot mintegy stigmatizálja és prédikációjának jeligéjéül csak az Oltáriszentségben élő örök Igét válassza. Így volt ez mindig. Legjobban fejezte ki ez összeköttetést az őskeresztény prédikáció, mely a szentmise-áldozatnak kiegészítő része volt, s amely bőségesen hullott az égi manna az őskeresztények ajkaira, épp oly bőségesen ömlött Jézus dicsérete prédikációkban, imákban, énekekben. Ex abundantia cordis os loquebatur. Ez a bőséges élet egy bőséges irodalmat hagyott hátra; az őskeresztény irodalom legelső terméke egy eucharisztikus ima a prédikációhoz és a szentáldozáshoz. Az én igéim szellem és élet, így mondta azt az isteni Üdvözítő s ez mintegy prófécia igazolódott, mert az egyháztörténelem nagy mozgalmi mindig az eucharisztikus irodalomban hagytak nyomot. Krisztus vérétől áthatott korok nem csak nagy eucharisztikus szónokokot mutatnak fel, de legtöbbször új templomstíleket is. Az új templomokban a szentmise-áldozat körül gazdag liturgiát teremtenek, tért és újabb alkalmakat nyitva az igehirdetésre. Ezzel együtt járt az ember megújódása és ennek nyomán csak újra egy bőséges eucharisztikus és aszketikus irodalom. Ha az irodalom általában, úgy az eucharisztikus irodalom per excellentiam az élet irodalma volt a múltban, épp úgy, mint a jelenben.

A jelen? Itt valóban az Isten kegyelmének és az emberi törekvésnek nagy munkáiról számolhatunk be. Kezdődik ez a jelen a francia forradalommal, melyet a császárság bukása után a restauráció követett nemcsak politikai, de valláserkölcsei értelemben is. Száműzetésében az Oltáriszentségről és Jézus személyiségéről elmélkedő Napóleon ennek a kornak tipikus alakja. A világ elmélkedett. Visszament a múltba. Az archeológiai kutatások az apostoli kornak eddig nem ismert emlékeit fedezték fel; ez teremtette újjá a katolikus egyházban az eucharisztikus irodalmat, legelőször is Franciaországban, hol a forradalom vértanúinak szenvedéseiben az eucharisztikus Jézus ezernyi utat talált, hogy a szenvedőknek enyhülést adjon a mennyei útravalóval. Ennek nyomán egy szó szoros értelmében vett eucharisztikus, azaz hálaadó irodalom indult meg, melyet Paray le Monialból az engesztelés szelleme támogatott a szent Szív imádatával, Lourdesben pedig útjára kelt az Oltáriszentségnek folyton megújuló és megújító evangéliumaként a csodás gyógyításokat megőrkítő irodalom, Az Oltáriszentség kegyelem-sugaraitól megtérített konvertiták vallomásai, a missziók, az egyesülési törekvések Keleten, a szertartásos mozgalom Angliában, a szentségi egyesületek, nevezetesen az oltáregyesület, az újabb szerzetesi kongregációk, a szentek életének kutatása, szent Tamás bölcseletének restaurálása, XIII. Leó pápa enciklikái az újabb eucharisztikus irodalom világútjának határkövei, ez a nagy pápa az aquinói bölcs eucharisztikus himnuszát tűzte ki jelszó gyanánt: *Quantum potes, tantum aude, quia maior omni laude, nec laudare sufficis.* Így ébredt fel az örök bölcsesség szeretetében az eucharisztikus buzgalom szelleme. Lexikonok, gyűjteményes munkák jelennek meg, Paray-le-Monialban múzeum és könyvtár, Brüsszelben Librairie Eucharistique név alatt könyvkereskedés nyílik meg kizárólag az Eucharisztia számára. Ma már száznál több folyóirat foglalkozik vele.

Régi munkát újólag kiadnak, a szakirodalomnak éppúgy, mint a gyakorlati irodalomnak különböző ágai vannak. A magyar papi Imaegyesület és Eucharisztia társulat országos igazgatója minderről tájékoztató katalógust adott ki. Hazánkban a nemzeti törvények, a kalendás egyesületek emlékeinek és nagy íróink, nevezetesen Pázmány hagyományaiképpen a jelenben is gazdag irodalma van az Eucharisztianak. Székesfehérvár lánglelkű püspökének eucharisztikus elmélkedései már a külföldi könyvpiacra idegen nyelveken is megjelentek. Az Örökimádás imakönyve az eucharisztikus népnevelés terén tett nagy szolgálatot, az Örökimádás folyóirat felöleli az összes napi kérdéseket s az Erdélyi Oltáregyesületi Lapokkal a szentségi társulatoknak útját egyengeti, az Értesítő a hitszónokot támogatja. Budapesten megalakult a Papok Mária-kongregációja, ez az eucharisztikus szónoki tevékenység kitűnő iskolájának bizonyult; a Jézustársaság atyáival karöltve szülők számára eucharisztikus konferenciákat és estélyeket rendeztek. A kolportage terén a katolikus sajtóegyesület hölgybizottsága tett sokat. Oly lelkes és tevékeny írói gárda van együtt, hogy elérkezett immár egy eucharisztikus és hitbuzgalmi irodalmi szövetség létesítésének az ideje. Mindennek van már otthona; a katolikus bölcseletnek, a szaktudománynak, a katolikus szépirodalomnak, a katolikus sajtónak, csak annak nincs, mely mind azoknak a szellemet adja, az eucharisztikus és hitbuzgalmi irodalomnak. Egy irodalmi központ, jobban mondva irodalmi központok megteremtése megoldaná az eucharisztikus szellemi élet napi kérdéseit, amilyenek: hitbuzgalmi lapokban állandó eucharisztikus rovat megteremtése, érintkezés hazai és külföldi szentségi egyesületekkel, recenziók, irodalmi levelezések, eucharisztikus naptárak, népiratok, Ott Eucharisztikum-jához hasonló családi könyvek, példatárak kiadása, az eucharisztikus szépirodalomnak, elbeszéléseknek, színjátékoknak megteremtése, ilyenmű költői gyűjtemény kiadása, szakirodalmi kutatások, nevezetesen archeológiai kutatások magyar eucharisztikus kegyhelyek körül, a szentségi egyesületekben tartott konferenciabeszédek kiadása, az eucharisztikus vetítőképek irodalma, almanach, statisztika, eucharisztikus kalauz, a kolportage és az eucharisztikus mozgalmak hírszolgálat.

Homloktérben áll a gyakori szentáldozás napi kérdése, mely új perspektívákat nyitott az egész eucharisztikus irodalomnak. A kafarnaumi beszéd óta az isteni Üdvözítő oly hathatósan még nem ajánlotta a szentáldozást, mint most a XX. században földi helytartójának, X. Piusnak ajkain. Példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem, ti is hasonlóképpen cselekedjétek! Így szól az Úr mihozzánk. Az Üdvözítő mielőtt Kafarnaumban az Oltáriszentségről beszélt, már eleve csodáival, tanításaival, isteni hatalmának tömegeket mozgató erejével ránevelte az embereket és előkészítette a lelkeket mindazokra, amiket örök szeretetének zálogáról, az Oltáriszentségről mondani akart. Krisztus helyettesítője sem akar egyebet. Azt akarja, hogy az Üdvözítő példájaképpen mi is ráneveljük az embereket az eucharisztikus ige befogadására. Ráneveljük őket a legtermészetesebb és legtermészetfölöttibb eszközzel, a bűnbánat szentségével. Ezért jelölte meg a pápa az eucharisztikus triduumokat, a szentségi missziókat az eucharisztikus szellemnek forrásául és az eucharisztikus mozgalmaknak kiinduló pontjául. Alkalmak szülik a bűnt és alkalmak tegyék azt jóvá. Miként a fekete föld búzájából készül a kenyér, mely Krisztus ígéire az oltáron az Ő testévé változik, éppúgy a föld népének, s bűnben senyedő milliányi tömegeknek bűnbánatától kell az eucharisztikus szellemnek ujjá születnie. *Aperiatur terra et germinet salvatorem.* Nyíljék meg a föld népének a szíve és teremje az üdvösséget. Ne kelljen a millióknak tovább éhezniök lelköknek kenyerét. A világ megváltója a tömeg után vágyódik és a mostanság oly kirívó eucharisztikus tömegnyomort akarja enyhíteni. A tömegeket szervezni, a tömegeket felkarolni a szentségi misszió van hivatva. Egy a nép lelkét megértő buzgó magyar missziós pap Szent Vince lelkétől áthatva, füzetekben, könyvekben, folyóiratokban, éveken át rázta fel a nép lelkét és ismertette meg az ismeretlen Istent s a gyakori szentáldozás lehetőségét. Munkái német, tót és más nyelven is megjelentek, nevét a legelrejtettebb faluban is ismerik. A Papi Imaegyesület és Eucharisztia Társulat Értesítőjének fáradhatatlan szerkesztője, lapjának kiadványos munkáiban kezünkhöz juttatta Lintelo Jézustársasági atyának az eucharisztikus triduumokról írt klasszikus művét. Igazi forrásmunka, magában foglalja mindazt, amit egy eucharisztikus szónoknak tudni kell. Mint a szentostyának, úgy neki is el kell jutnia, mindenüvé be kell hatolnia. Alkalmat kell teremteni az eucharisztikus beszédek számára. Ily alkalmak: a farsangi szentségimádás, első szentáldozás, primícia, Szent Szív ünnepe és az első péntek, aratási ünnep, kántor böjtök, mindszentek ünnepe, Szilveszter éj. Temetés és esküvő oly alkalmak, midőn tömegekkel állunk szemben, midőn hitetlenek és közömbösek is jelen vannak, kik soha sem, vagy ritkán járnak a templomba; ezen pillanatokra terjedő parányi kis alkalmakat kell felhasználni a lelkek vigaszára és a közöttünk élő Oltáriszentség evangéliumának hirdetésére. A szentmisével kapcsolatos öt perces prédikációnak, vagy legalábbis az egyházi év-, ünnep-, vagy eseménynek megfelelő mise utáni imáknak kell életbe lépniök, mely imák a szónoklat, elmélkedés és ima előnyeit egybekapcsolva, nem fogják eltéveszteni nevelő hatásukat. A szentségi triduumok tartása a liturgia pompájával s a bűnbánat vigaszával magához fogja ragadni a tömegeket s az eucharisztikus kongresszusokat kis helyen megtartva, igazi attrakció számba fognak menni azon nemes és magasztos értelemben, amint az Üdvözítő mondotta: *Ha a földről felmagasztaltatom, mindeneket magamhoz vonzok, – omnia traham ad me ipsum.* Jézust felmagasztalni vannak hivatva a triduumok és néki buzgó szolgálókat teremteni. A szentségi triduumok tartása meg fogja teremteni az eucharisztikus népszónoklatot, a maga népjavító és nemzetnevelő missziójában. Új szónoki nemzedéket fog teremteni, kiknek támogatására az eucharisztikus irodalmi egyesületekkel kapcsolatban eucharisztikus irodalmi és egyházszónoklati központokat kell megalapítanunk, eucharisztikus könyvtárakat felállítanunk, hol képzett és tapasztalt buzgólelkű szónokok a szentatyák és a szentírás tanulmányozásába mélyedve, a hitbuzgalmi irodalom szakszerű ismeretével és a missziókban szerzett tapasztalatokkal időnkint kurzusokat tartanának. Legalkalmasabbak volnának erre a főváros szerzetesházaiban és egyes vidéki városokban létező papi lelkigyakorlatozó otthonok.

Szónoklati és hitbuzgalmi irodalmi egyesület az Eucharisztia égisze alatt éppoly szükséglete a kintműködő papságnak, mint a szemináriumokban az életre készülő levitáknak. Requiescite pusillum! Az Úr Jézus szava nekünk is szól. Ily boldogító otthonokban szívhatnók magunkba azt a szellemet, mely velünk a népet Krisztushoz ragadná s az eucharisztikus élet szociális problémáit megoldaná. Az eucharisztikus szellemmel megteremtené azt a központi energiát, mellyel többi karitatív, szociális, tudományos és irodalmi egyesületünket elláthatnók. Megelevenednék a Duna mellett viruló évezredes tölgynek kérgére írt öt titokzatos betű, melynek kulcsát a Wienben összegyűlt nemzetközi eucharisztikus kongresszus tartja a kezében s melynek ez ünnepélyes pillanatok fejtik meg a jelentményét e programszerű szózatban: Ad Eucharisticum Jesum Omnia Veniant.

## A papi eucharisztia-társulat (Associatio sacerdotum adoratorum)

Dr. Hanauer István

Szent Pál apostol hatalmas vonásokkal jelöli meg Isten megismerésének útjait, amelyeken a *pogányokat* Istenhez a lelkiismeret vezet, nem a kinyilatkoztatás, úgy hogy ha őt nem ismerik meg: ut sint inexcusabiles. Azonban mi ez az istenismerés, amire a természetes ész akárminő bölcsészeti elmélyedés segítségével is vezetni képes, ahhoz hasonlítva, amit a kinyilatkoztatás nyújt? *Mercier* bíboros legújabb művében a *Retrait* pastoralban összehasonlítja ezt a kétféle megismerést, és azt találja, hogy Isten úgy, amint őt nekünk a filozófia megismerteti, még nagyon *elvont, hideg* és tőlünk nagyon *távol esik*. Nagyon igaza van, mert Istent kinyilatkoztatás nélkül csak elvonásokból ismerjük meg és nem úgy, amint magában van; hideg, hisz Óróla csak a teremtmények fogalmából a tökéletlenségeket levonva, negációk útján alkothatunk magunknak fogalmat; a theodicea Istene távol is esik tőlünk, hisz róla azt tudjuk legjobban, hogy ő mindentől különböző, és valami egészen más, aki minden fölött van. Mennyire más az Isten, akiről a zsidó nép himnuszban énekli: Quae est natio tam grandis, ut habeat deos appropinquantes sibi, sicut Dominus Deus noster adest nobis.

De még Izrael Istene is eléggé absztrakt maradt. Nem volt szabad róla faragott képet csinálni, mert nem tudták képét megfesteni szobrát megfaragni. Hideg föntségben, távoli magasságban trónolt népe fölött.

Az újszövetségben az apostol hírül adja a világnak, hogy más lett hozzánk az Isten: apparuit humanitas et benignitas salvatoris nostri Dei erudiens nos. Itt van Isten, nem a felhők felett, vagy a Sinai ködös ormain, hanem közöttünk Betlehemben, Názáretben, a Golgotán, nem elvontan, hanem megtestesülve, *felismerhető*, nekünk jóleső, szívünket megdobogtató emberi arcvonásokkal és meleg szívvel.

De mi a huszadik század gyermekei már megint úgyszólván beláthatatlan távolságba estünk volna tőle és az ő élete egy papyrus kódex hidegségével hatna ránk, ha csak akkor élt volna közöttünk és nem volna itt ma is, ha nem gondoskodott volna róla, hogy az ő élete az oltáriszentségben folytatást nyerjen és mindvégig konkrét valóságban élő jelenlétben közöttünk maradjon, elevenen tartsa tanítását és éreztesse szívének melegségeit.

Az oltáriszentség is lehet absztrakt, ha nem nézünk bele mély hittel, hideg addig, míg nem ismert meg vele az áhítat, és távol marad, ha nem hozza hozzánk közelebb az áldozás és szentségimádás.

Ez a gondolat vezette II. Fülöp spanyol királyt, mikor az Escoriált építette. Néhány szerény szobácskát, épített magának a szentély mellé, a vastag falba mélyen bevágott egyenesen a főoltárra nyíló ablakokkal, hogy az oltáriszentség közvetlen közelében, annak meleg légkörében tölthesse öreg napjait.

A papi eucharisztia-társulatnak is az a célja, hogy az oltáriszentség ne absztrakt magasságban, a márványnak és aranynak hideg fenségében trónoljon papjai fölött, hanem elevenedjék magatartásunkban, szálljon be szíveinkbe és legyen egész életünk melegítő, életet adó napja.

A papi szentségimádási röviden eucharisztia-társulat bölcsőjét a Congregatio Smi Sacramentiben kell keresnünk. Ezalatt a név alatt Pierre Julien, Eymard egy congregatiót alapított 1858-ban az oltáriszentség tiszteletének és imádásának emelésére az örökös szentségimádás, prédikációk, népmisziók által. Azonban a világi papság csakhamar átérezte, hogy az oltáriszentség kultusza nem valami speciális ága a papi tevékenységnek, mint például a pogány-misziók vagy lelkigyakorlatok tartása, amit a világi papság nyugodtan átengedhet

egy szerzetesrendnek, hanem minden papnak, világinak és szerzetesnek egyaránt lényeges kötelessége. A papi karakter az oltáriszentség függvénye, a papnak nemcsak kiválóságai és kiváltságai származnak az oltáriszentségtől, hanem maga a lényeg is, az oltáriszentség teszi pappá a papot. Ezért nem szabad az oltáriszentség kultuszát kezünkben kieresztenünk, nem nyugodhatunk meg abban, hogy nagyon jól elvégzik azt mások mihelyettünk.

Ebből a gondolatból nőtt ki az eucharisztia-társulat, világi papok egyesülése szentségimádásra, az oltáriszentség tiszteletének terjesztésére. A társulat a Congregatio Smi Sacramenti köré csoportosul, rá támaszkodik, mert ettől vette az első lökést, figyelmeztetést az Oltáriszentséggel szemben fennálló nagy kötelességünkre.

Az eucharisztia-társulat tagjainak figyelmét legelsősorban a szentségimádásra fordítja. A tagok főkötelessége hetenkint egyszer, szabadon választott órában egy egész órán át imádni az oltáriszentséget. A társulatban ez a *főkötelesség*, egyszersmind a legfőbb *nehézség*, de erre van a legnagyobb szükség is.

*Főkötelesség.* Akarunk valamit tenni, ami nem kötelesség; valamit, ami szóra érdemes; amiben kifejezésre jut hódolatunk, ami által az Oltáriszentséget souverainünknek ismerjük el, úrnak, aki előtt meghódolunk, királynak, akinek országához tartozunk.

Erre különösen alkalmas az egyórai szentségimádás. Egy óra már jelentékeny idő; ha egy óráig imádjuk az Oltáriszentséget, már nem időmaradékot és gondolatforgácsokat rakunk Urunk lábai elé. Egy kis perces szentséglátogatás nem nagy dolog, arra mindig könnyen elhatározza magát az ember; egy egész órára már nehezen, az sokszor igazi áldozat. Az egyórai szentségimádáshoz készülni is kell, azt mindig komolyan kell venni.

*Legfőbb nehézség.* Legtöbb papot ez az egyórai szentségimádás tart vissza a belépéstől; e nélkül már minden pap tagja volna az eucharisztia-társulatnak.

Őszintén meg kell vallani, hogy nem alap nélkül tartják nehéznek; nem kis dolog hetenkint egy egész órát szentségimádásra fordítani. Mai elfoglaltságunk mellett nem tisztán kibúvó az, egy munkás pap teljes joggal mondhatja, hogy nincs ideje. Nem beszélek azokról a papokról, akik még mindig délben és este két órát töltenek az asztalnál; ezeken nem csodálkozunk, hogy sokra nem jut idejük. Általánosságban áll, hogy manapság nincs sok időnk és sok dologra egyáltalán nem érünk rá, de az Oltáriszentség tiszteletére mindig kell időt találni.

A szentségimádással úgy van, hogy mennél jobban el vagyunk mindenfélével foglalva, annál inkább szüksége van lelkünknek egy nyugodó pontra; mennél több külső munkánk van, annál többet kell a belsőre is gondolni. Eppen ilyenkor, a nagy elfoglaltság napjaiban lesz az valóságos jótétemény, hogy egész, megszakítás nélküli órán át kell szentségimádást tartanunk, másként egyáltalán nem engednénk magunknak időt arra, hogy lelkünk magához térjen és magába szálljon. Úgy vagyunk a szentségimádással is, mint a breviáriummal: mennél kevesebb érünk rá, annál nagyobb szükségünk van rá.

Perrand bíboros, autuni püspök volt az első, aki az eucharisztia-társulatot egyházmegyéjébe bevezette. Első pásztorlevelében azt a tanácsot adta papjainak, hogy aki napközben nem ér rá az imádási órát elvégezni, keljen fel egy órával előbb, és végezze akkor az adoratiót. Nem egy valóban elfoglalt pap követte azóta ezt a katonai tanácsot.

Álljon előttünk az apostolok felfogása és példája. Gondolom, ellentmondás nélkül állíthatom, hogy a mi munkánk, még a legmunkásabbé sem közelíti meg távolról sem az apostolokét. Az apostolok is érezték, hogy már sok, ami rájuk nehezedik. Munkájuk napról napra szaporodott, látták, hogy már nem képesek mindent elvégezni. Mit csináltak? Nem az imádságot kevesbítették meg és nem háritották át másra, ellenkezőleg azt hangsúlyozták, hogy az imádság az ő fő kötelességük és annak továbbra is teljes mértékben megfelelni tartoznak: nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. (Act. 6,4), hanem egyéb teendőiket háritották át részben a diakónusokra.

Érezték az apostolok, hogy ez a munus necessarium, erre van *legnagyobb szüksége* lelkünknek. A papi élet, főképp a modern társadalomban nagy veszedelmeknek van kitéve. A pap nem vonulhat vissza a zárda falai közé, hanem bele kell állania a modern élet forgatagába. Ahol legzajosabb az élet, ott folyik a lélekvásár, oda kell állnunk. Nem csoda, hogy az élet gyorsabban kikezdi a mi lelkünket, mint a választóvíz a beledobott fémeket; lemarja róla a jámborság zománcát és érzéketlen mesteremberekké degradál minket. Jólelkű fiatal papokat látunk elhidegülni és az aposztazia fertőjébe süllyedni. Vizsgálják meg az egyes életeteket, az elhidegülés mindig az Oltáriszentségnél kezdődik. Ellenben semmi sem őrzi bennünk jobban a papi lelkületet, mint az Oltáriszentség.

Azonban evégre nem elég, ha elvégezzük a szentmisét. Hányszor ismételném meg én is szentmise után szent Ágoston fohászatát: Tu eras in me et ego eram extra me, te énbennem voltál és én akkor nem voltam ott, nem voltam magamnál, valahol kívül járt lelkem és nem találkozott veled! Hányszor mondhatnám: tu eras in me et ego eram extra me, nálam volt az Úr, de én nem voltam otthon, üres volt lelkem háza, nem találkoztam vele! Pedig mennyire szükséges nekem ez a találkozás! Az adoratio nyújt alkalmat, hogy találkozhassunk vele, hogy otthon legyen lelkünk, meglássuk őt és az ő jelenlétét hasznunkra fordítsuk. Enélkül az adoratio nélkül lassanként elszáll a lélek a miséből és az az én részemről az imádságnak csak formájává, mechanizmusává válik.

Ezért lényeges kötelesség a társulat tagjaira az adoratio és a rá *vonatkozó* szabályokat gondosan be kell tartani.

Az adoratiót egy megszakítás nélküli teljes órán keresztül kell végezni. A társulat ragaszkodik a megszakítás nélküli órához. Sokszor kérték már, hogy az egész óra helyett lehessen két félórán át adorálni. Azonban a félórás adorációnak már nincs az a nagy jelentősége, ami az egész órásnak, sokkal kisebb az áldozat, amit vele hozunk. Az egyórás adoratiót nem szabad mással megszakítani, mint a szentmisével. Ezzel egyrészt hangsúlyozzuk a megszakítás nélküli elmélyedés fontosságát. Másrészt pedig azért van, mert ha szabadna valamivel megszakítani, ezzel elismernék ennek elsőbbségét a szentségimádás fölött és így elvesztené a szentségimádás nagyhódolati jellegét. Csak akkor szabad megszakítani, ha közben misét mondunk; semmi sem állja útját, hogy az adoratio egyik felét mise előtt előkészületül, a másikat utána hálaadásul végezzük. Ezzel sem az elmélyedést nem zavarjuk, sem a hódolatot nem kisebbítjük, ellenkezőleg a hódolat a szentmise bemutatásában éri el legmagasabb fokát. De magát a misét az adoratio órájába nem lehet beszámítani.

Az imádási órába a *breviáriumot* sem lehet rendszerint beszámítani, mivel ez is minden papra kötelező és így nem volna egy különálló, új áldozat az, amit hozunk. Nagyon elfoglalt papoknak mégis meg van engedve, hogy az imádási órának felét breviáriumozva végezzék, de ebben az esetben a breviáriumot elmélkedve lehetőleg az Oltáriszentségre vonatkoztatva kell végezni. Más ájtatosságokat, litániákat és hasonlókat lehet az imádási óra alatt végezni.

Egyórás szentségimádás nem kis dolog, nem lehet azt hozzákészülés nélkül jól elvégezni. Amíg valaki el nem jutott a contemplatio magaslataira, csakis előre megállapított nyomokon mozogva tudja azt gyümölcsözőleg végezni. Egy jó vezérkönyv igen jó szolgálatot tehet, sok kezdőnek egyenesen nélkülözhetetlen. Azonban nagyon ne kössük magunkat semmiféle könyvhöz és főképp ne hajszoljuk a könyveknek szép gondolatait. A könyv gondolatai idegen gondolatok és idegen gondolatokból nem fakad belsőszégyes imádság. Azért mondja az oltáriszentség kítűnő ismerője és nagy apostola *Eymard* (La divine eucharistie), hogy jó a könyv, de az Üdvözítő a könyvekből kölcsönzött legfőbbesébb gondolatoknál is mindig többre becsüli a mi lelkünk szegénységét. A mi szívünket akarja az Üdvözítő, nem a másét; már pedig az én szívem szeretetét csak az én szívem gondolata és imája fejezi ki, nem a könyv után elmondott idegen szavak. Csak az önszeretnek egy finomabb megnyilatkozása az, ha valaki restell előtte a maga szegénységében megjelenni; ő az egyszerű, alázatos szívet nézi, arra adja áldását.

A társulati tagok második kötelessége a heti imádási óra végzését egy kinyomtatott, rovatos lapra, az úgynevezett libellusra feljegyezni és azt időnként a társulat vezetőjéhez beküldeni. A vezetőség azt továbbítja a társulati központba, ahol ez a libellus az Oltáriszentség oltára elé kerül, hogy előtte szimbolizálja a mi szívünket, mely imáadását küldi hozzá.

Ez ellen a libellus ellen sok kifogást lehet hallani, de mindig csak azok részéről, akik azt még gyakorlatból sem ismerik. Egy kissé feleslegesnek, kicsinyesnek és tüntetés, ostentatio jellegével bírónak látszik. Azonban csak látszik, a valóságban az egész nagyon egyszerű, nagyon szükséges és nagyon kedves.

A libellusnak egyáltalán nem az a célja, hogy valaki minket ellenőrizzen, végezzük-e, mikor végezzük az adoratiót. Ez persze kicsinyes volna. De nem ellenőrzi azt senki, senki sem nézi meg a libellust, hanem csak küldjük tovább, tovább, hogy megérkezzenek rendeltetési helyére, az Oltáriszentség elé. Egyedül csak a libellus beküldését vagy be nem küldését kell a vezetőnek ellenőrizni.

A libellus célja nem ellenőrzés, hanem önellenőrzés. Magunkon sokszor tapasztalhattuk, hogy szükségünk van arra, hogy valami állandóan figyelmeztessen kötelességünkre. Ez a kis feljegyzés a libellusra megteszi ezt a kis szolgálatot, anélkül biztosan igen sokszor elmaradna az imádási óra. De a feljegyzés is elmaradna, ha nem kellene a libellust időnként beküldeni. A libellus beküldése is elmaradna, ha ezt nem kérné tőlünk számon a társulat vezetője. Így válik a libellus valóságban a társulat vérkeringésévé; a széleken keltegeti az életet és a hódoló szívek imáadását elviszi a központba, az Oltáriszentség elé.

Ezekkel a kötelességekkel szemben áll a sok áldás, ami a szentségimáadásból fakad és a kegyelmek, amikkel az egyház a társaságot gazdagította. A búcsúk és különféle felhatalmazások mellett ránk papokra különös beccsel bír az az engedély, hogy a tagok már délután 1 órától antcipálhatnak.

A társaság szervezete nagyon egyszerű. A tagok élén minden egyházmegyében a püspök által kinevezett igazgató áll, aki a tagok ügyeit a társulati központtal lebonyolítja. Az egyházmegyei igazgatónál kell felvételért jelentkezni, az ő kezéhez kell a 2 korona tagsági díjat befizetni, amelynek fejében a tagok a társulati értesítőt kapják.

Az egyesületnek az egész világon jelenleg körülbelül 100000 tagja van, ebből Magyarországra csak 1500 esik.

*Harnack*, korunk legismertebb racionalista protestáns teológusa, hitfeleinek azt veti szemükre: Unser evangelisches Christentum ist doktrinär geworden und unser Gottesdienst nicht minder. Dieser Doktrinarismus ist ein Schatten. Religion ist Leben in Gott. *Leben in Gott ist Anbetung*. Az ő figyelmeztetéséből mi is tanulhatunk. Vigyázzunk, hogy a mi valóságunk ne váljék doktrinérré; ennek legfőbb ellenszere az imádság és elsősorban a szentségimáadás. Azért lépünk be mi papok az eucharisztia-társulatba, mely annyira hangsúlyozza a szentségimáadást. Ha pedig már tagjai vagyunk, legyünk buzgó tagjai: az imádási órában, a gyakori áldozás, a hétköznapi misehallgatás, a naponkénti szentséglátogatás meghonosításában.

Mennyi áldás származik abból, ha a hívek látják, hogy a pap az Oltáriszentség imáadására jár, hogy több óráig marad az Oltáriszentség előtt, hogy oda temeti bánatát, onnét meríti örömet és tanítását. Akkor meg fog elevenedni a hívők szemében az Eucharisztia, akkor majd fölértik, hogy ki lakik a templomban, kinek trónja az oltár, nem érzik magukat gondviseletlenül elhagyva, akkor könnyű lesz őket az áldozásnak, szentségimáadásnak megnyerni, akkor betelve lesz az ő lelkük azzal a boldogító tudattal: nobiscum Deus, velünk van az Isten.

## A gyakori áldozásról

Dr. Mihályfi Ákos

Csodálatosak az isteni Gondviselés útjai. Az eucharisztikus kongresszus abban az időben vonul végig a bécsi császárváros utcáin, amikor X. Pius pápa a gyakori, mindennapi áldozás fölújítását sürgeti, – és a magyar papság Bécs azon templomában tanácskozik, amelynek sírboltjában nyugszik II. József, az a fejedelem, akiről van elnevezve azon egyházi irányzat, melynek éppen ez az eucharisztikus kongresszus van hivatva megadni a halálos döfést. Így lesz igazán magasztos a kiengesztelés. Egyik Habsburg nevéhez fűződik a jozefinizmus, amely a janzenizmus mellett legnagyobb akadályja volt az Eucharisztia kultuszának, e napokban egy másik Habsburg felséges királyi példájával buzdítja nemcsak mindkét monarchiájának népeit, hanem az egész világ katolikusait az Oltáriszentség megbecsülésére; a Habsburg császári és királyi család fejedelmi fénnel és pompával készíti az utat X. Piusnak a népek millióihoz, hogy ezek megértsék a pápa nagy gondolatait, a gyakori szentáldozást illetőleg.

Itt e császárváros és e templom falai között az eucharisztikus himnuszok felséges akkordjai mellett önkénytelenül is eszünkbe jut a jozefinizmus, amely gyakorlati következményeiben, sokban hasonlít a janzenizmushoz. De a janzenizmus nem hatolt át sem Ausztriába, sem Magyarországra; míg a jozefinizmus bilincseinek utolsó foszlányait itt e császárvárosban, e templomban akarjuk magunkról lerázni véglegesen.

Alig heverte ki az egyetemes Egyház a reformáció pusztításait, alig fakadt ki újra a pezsgő hitélet a trienti zsinat üdvös rendeletei s főleg a jézustársaság apostoli buzgósága nyomán: két oldalról is veszedelmes áramlat támadt, hogy a virágzásnak induló hitéletet ismét tönkretegye. Németalföldön és Franciaországban a janzenizmus, nálunk a jozefinizmus. Nagyban különbözik egyik a másiktól, de abban megegyeznek, hogy mindkettő távoltartja a híveket a hitélet kútforrásától, a szentáldozástól. A janzenizmus elriaszt, a jozefinizmus elfelejteti a hívekkel a szentáldozást. Az első csak angyalokat akar bocsátani az Úr asztalához, a második fölöslegesnek tartja a mennyei lakomát. Az első irányzat papjai gyóntatnak ugyan, de nem oldoznak föl, kínozzák a gyónót a tökéletes bánat és szeretet hamis világításba beállított s elérhetetlennek feltűnő magaslataival; a másik irányzat papjai nem gyóntatnak, csak húsvétkor, a házasság megkötésekor és a halálos ágyon, amikor tudniillik ezt a rubrika föltétlenül előírja. A janzenisták eretnokségbe csapó makacssággal ragaszkodnak szörszálhasogató rideg elméleteikhez, a jozefinisták a hitéletben csak matrikulákat és rubrikákat látnak. Azok elriasztották a templomból és a szentségektől a hívek seregét, – szomorú példája ennek Franciaország – ezek becsukták a templomokat, hogy csak a hivatalos órákban legyenek nyitva; miként hivatalá tették a püspökséget és a plébániát: úgy hivatalossá tették az egész hitéletet, melynek csak a rubrikáit kell betölteni, – a hivatalos órán túl a hivatal nem működik, ha a rubrikák és a matrikulák rendben vannak, ezeken túl nincs semmire szükség.

A lelkipásztorkodás ezen kettős irányzata a papságon át beleette magát a nép lelkiületébe is; a gyakorlatból szokás, a szokásból elv, az elvből meggyőződés, ebből közszellem fejlődött, melyet nehéz volt kiirtani papságból és népből egyaránt.

Én itt nem foglalkozom a janzenista rigorizmus szötte visszasságokkal; de igenis, rá kell mutatnom, hogy a mi papságunk és népünk felfogását, a hitéletet illetőleg mennyire befolyásolta, sőt még ma is befolyásolja, (a legtöbb esetben ma már öntudatlanul ugyan) a jozefinista szellem, amely bár több, mint ötven éve küzdünk ellene, még mindig itt kísért közöttünk.

Mert, szeretett Oltártestvéreim, beszéljünk nyíltan és őszintén, mi volt nálunk a hitélet a hívek óriási többségénél? Egy-két rubrikához és matrikulához kötött cselekedet – semmi más. És mi volt a pasztoráció? Egy-két rubrika betöltése, egy-két matrikula kiállítása – semmi más. Megszületett a gyermek? Megkeresztelték. Fölkelt az anya a betegágyból? Egyházkelőre ment. Misét hallgattak vasárnap (hétköznap csak az iskolásgyermek); gyóntak-áldoztak húsvétkor, házasságkötéskor, halálos ágyon. Ezen túl a hitélet nem terjedt. Ki gondolt volna arra, hogy az egész nap zárva tartott templomban az Úr Jézus jelen van? Ki gondolt volna arra, hogy a szentáldozás a kegyelmek, erő és vigasz forrása, melyből nemcsak egy-két kiválasztott, hanem a hívek egyetemessége akár mindennap is meríthet? mikor az ezen forráshoz vezető utat a közönyösség bozótja fődte el a hívek előtt?

Jól emlékszem, – még nem nagyon régen történt – egyik faluban majd csaknem ujjal mutogattak az emberek egy grófi család guvernantjára, és részint szörnyűködve beszéltek (még a pap is), hogy hetenként többször áldozik és – horrendum dictu – gyónás nélkül is áldozik. Igen, mert nálunk ez is rubrika szerint ment: a gyónást követi az áldozás, illetve gyónás nélkül nem lehet áldozni.

Ezt a rubrikához kötött felületességet és formalizmust bevitték a hitoktatásba is, amely csak a káté kérdéseinek szóról-szóra való felmondását célozta; ez a formalizmus irányította a nép vallásos életét is, úgy hogy nem volt egyéb vallási szüksége, mint amit a rubrika előírt.

Körülbelül ötven év óta, minden esetre a vatikáni zsinat óta óriási erőfeszítéssel igyekezett a papnevelés új eszményeket, új szellemet, új irányzatot adni a lelkipásztorkodásnak, – de valljuk be, ez nem igen sikerült. Főleg azért, mert a népnek nem volt szüksége apostolokra, vallási szükségletei nem terjedtek túl a rubrikákon. Akármilyen szent tűzzel és buzgalommal indult el a fiatal pap a lelkipásztori tevékenység mezejére, csakhamar ellankadt, elvesztette kedvét, – mert nem akadt munkája.

X. Pius pápa szózata fölírta a népet és a papságot letargiájából és reméljük, hogy végét veti a rubrikás vallásosságnak. Mert X. Pius dekrétuma a gyakori áldozásról nemcsak a janzenista elveket fojtja meg gyökerükben, hanem hivatva van megszüntetni a jozefinista bürokratizmust is; hivatva van arra, hogy a keresztény népet rávezesse a vallásos élet öntudatos gyakorlására.

Máris észrevette az ember a változást. Nyári időben, tanárember levén, itt is, ott is megfordulok a vidéken. Én látom kis falvakban is, hogy már hétköznapokon is vannak gyónók és áldozók, nemcsak öreg anyókák és grófi guvernantok, hanem elemi iskolás fiúk és leányok, fiatal emberek, felnöttek a nép köréből és az úri osztályokból. Igaz, hogy nálunk mindez még csak szórványosan fordul elő, de már örvendetes az, hogy előfordul és hogy ma már nem szörnyűködnek azon, ha valaki gyónás nélkül többször is áldozik. A pápai szózatnak máris van hatása; hogy több, nagyobb, általánosabb legyen a hatása, ez most a lelkipásztorok buzgóságától fog függni s nekem éppen az a föladat, hogy rámutassak azokra a módokra és eszközökre, melyekkel a gyakori áldozást megkedveltetjük a hívősereggel.

Sokan azt gondolják, hogy a gyakori áldozásról sokat kell beszélni. Sőt ezen a téren itt-ott már valóságos túlzás is van, örökös eucharisztikus beszédekkel buzdítják, illetve riasztják el a híveket. Nem sok beszéd kell itt, hanem cselekedet és a beszédekben is inkább tanítás szükséges és fölvilágosítás, mint buzdítás. Vigyázzunk, hogy a sok buzdító beszéddel ellenkező végletbe ne essünk: az egészséges hitélet helyett beteges, érzélgős szentimentalizmusnak ne legyünk szószólói.

Cselekedet szükséges; elsősorban meg kell könnyíteni a híveknek a gyónást és az áldozást. Ez az első föltétel, mely nélkül az eucharisztikus beszédek áradata sem mutat föl semmi eredményt.

A gyóntatószéket föl kell oldani a zár alól, amely alá a jozefinizmus rubrikázó formalizmusa és a papság kényelemszeretete helyezte. Azzá kell azt ismét tenni, ami a

rendeltetése: hogy a hitéletnek szerve legyen, amelyhez minden hívő könnyen hozzájárulhat. Amíg a hívőnek kérni kell a gyóntatást, addig nem is lesz általános a gyakori áldozás. Többet legyen nyitva a templom, mint eddig s a lelkipásztor is többet üljön a gyóntatószékben, mintegy odahívogatva a híveket, az iskolásgyermeket is: Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos!

Falukban minden reggel és szombat délutánokon, városokban, a délelőtti órákban is és délutánonként, nagy városokban még esti órákban is, a világvárosokban, az éjjeli órákban is legyen hozzáférhető a gyóntatószék. Viszont az áldozást is meg kell könnyíteni, különösen falvakban, ahol egy mise van, nem szabad ahhoz ragaszkodni, hogy csak nagymise alatt legyen áldoztatás. A kora reggeli órákban is nyújtsuk a hívőknek az élet kenyerét s így esetleg, akik nem hallgathatnak szentmisét, legalább a kora reggel végzett áldozással szentelhessék meg az Úr napját.

A gyakori gyónás azonban föltételezi azt is, hogy a gyóntatószékek kényelmesek legyenek a gyónó és a gyóntató számára egyaránt. Legjobb volna külön gyóntató-kápolnák berendezése üvegajtókkal, amelyek egyszersmind fűthetők legyenek. Egyáltalában a templomok vagy legalábbis a sekrestyék és gyóntatókápolnák fűtése ma már elsőrangú szükséglet, mely nélkül a rendes, naponként hosszabb ideig tartó gyóntatás téli időben alig végezhető a gyóntató és a gyónók egészségének veszélyeztetése nélkül.

Azonban, megvallom őszintén, hogy mindettől még nem várom a gyakori áldozás nagyobb mérvű elterjedését. Mindenesetre, ha sokat ülünk a gyóntatószékben, szaporodni fog a gyónók és az áldozók száma; de nekünk arra kell törekednünk, hogy az áldozások száma a gyónásokéhoz viszonyítva hatványozódjék, hogy egy-egy gyónásra 5-10, sőt 15 áldozás is essék. Az eszményi állapot az volna, ha kevesebbet gyónnának és többet áldozhatnának a hívek. Hisz a gyónás szent Jeromos szerint a hajótöröttek mentődeszkája – *secunda post naufragium tabula* – de hát a Krisztus híveinek csak nem kell oly gyakran hajótörést szenvedniök? A gyakori áldozás van hivatva arra, hogy kevesbitse a gyónást, mely preventív eszköz a hajótörések ellen.

A gyakori áldozás azonban nézetem szerint nem fog hamar általános lenni. Mert ehhez nevelni kell a népet. Hangsúlyozom, nevelni és nem buzdítani csupán. Nevelni elsősorban az iskolában és a gyóntatószékben.

A gyakori áldozás úttörője a katekézis. Nekünk a katekézist ezentúl új irányban kell végeznünk; eleddig sok volt a formalizmus a hitoktatásban, kell, hogy ezentúl több legyen benne az élet; eddig az elmélet uralkodott benne, ezután a gyakorlatra kell nagyobb súlyt vetni, hogy a gyermek nemcsak tudja, hanem tegye is a kátét – *faire le catéchisme* – miként a francia mondja. Talán nem is véletlen, hogy az eucharisztikus kongresszust közvetlenül megelőzte a katechetikai kongresszus; mert az Eucharisztia és a katekézis nagyon összefüggnek egymással.

Miként a kereszténység őskorában a katekézis előkészítés volt a szentségek (keresztség, bérmálás, áldozás) fölvételére, így kell annak ma is lennie. De ehhez szükséges, hogy a hitoktatás ne merüljön ki formulák betanításában. Mert az üdvösségre és a hitéletre egészen közömbös, hogy el tudom-e sorolni a nyolc boldogságot, a Szentlélek hét ajándékát, a kilenc idegen bűnt, az irgalmasság testi és lelki cselekedeteit. Tehát ne ilyen formulákon nyargaljon a katekézis, hanem tanítson meg kegyeleméletre, melynek szabályozója a lelkiismeret, táplálója a malaszt, ennek forrásai az imádság, szentmise és áldozás, gyümölcse a tevékeny Isten- és emberszeretet, helyreigazítója a penitenciatartás. Íme, ezek a főbb irányelvek, melyeket a katekézisben ki kell domborítani az öntudatos vallásos élet fejlesztésére.

Szükséges, hogy ezentúl alaposabb és világosabb legyen a tanítás a súlyos és a bocsánatos bűnökről és azok hatásairól, valamint a lelkiismeret szabályozásáról is kétes esetekben. Mert ez az előfeltétel ahhoz, hogy valaki gyakrabban járulhasson gyónás nélkül is a szentáldozáshoz.

Szükséges azután, hogy a hívek megismerjék az öntudatos kegyelemélet megnyugtató, vigasztaló és boldogító természetét, mert csak így fogják a vallásos életet egy-két szertartásnál többnek tekinteni. Ha tudják azt, milyen érték, milyen kincs, milyen minden áldozatra érdemes a kegyelem gyarapodása a lélekben; ha tudják értékelni a Krisztusból kiáradó életet, erőt, vigaszt és boldogságot, akkor fognak kívánczolni is a szentáldozás után; ez nem lesz többé előttük a húsvéthoz vagy a halálos ágyhoz kötött ceremónia, hanem lesz az, aminek Krisztus alapította, a lélek mindennapi kenyere.

Még a jóindulatú hívek nagy részét is két nehézség tartja vissza a gyakori áldozástól. Félnak a méltatlan áldozástól s félnak attól, hogyha gyakrabban áldoznak, veszít buzgóságuk bensőségéből, a legszentebb is megszokottá s hétköznapivá válik. Mindkét félelem alaptalanságát, ahol csak tehetjük, ki kell mutatnunk, az iskolában, a gyóntatásban és a szószéken is.

Méltatlanul csak az áldozik, aki készakarva, súlyos bűnnel a szívében járul az Úr asztalához. Szomorú volna, ha a hívők nagy többsége a gyónás után nem tudna megmaradni több napon át a kegyelem állapotában! De ez valóban nincs is így. Általában állíthatjuk, hogy a híveknek egy nagy része habitualiter, állandóan, szokásosan a kegyelem állapotában van. Az ifjúság 14-15 éves korig, a házasságban élők nagy része, a jól nevelt hajadon leányok csak nem követnek el minden héten, pláne nap-nap után halálos bűnöket? Íme, mindezek járulhatnak gyakrabban a szentáldozáshoz, még akkor is, hacsak kéthetenként gyónnának, sőt ezek közül sokan még akkor is, hacsak havonként járulnának a szentgyónáshoz. Közben-közben követnek el ők is bűnöket, – hisz az igaz is hétszer esik napjában, – de ezek csak bocsánatos bűnök, melyeket maga a szentáldozás letöröl a lélekről. Hanem természetesen szükséges, miként fentebb mondtam, hogy különbséget tudjanak tenni bűn és bűn között, tudják regulázni lelkiismeretüket, de viszont érezzék és tudják azt is, hogy az igazi alázatosság többet ér, mint a farizeusi önbizalom. *Domine non sum dignus*. Egyik sem méltó. Csak a Szűzanya volt méltó, hogy Krisztust méhébe fogadja. A többinek, Assisi szent Ferencnek, szent Teréziának, X. Pius pápának, mindnek mondania és éreznie kell: *Domine non sum dignus*.

Járulhat tehát a bűnös ember is a szentáldozáshoz, ez az, amit eléggé nem hangsúlyozhatunk, – csak ne legyen súlyos, halálos a bűne. *Quotidie peccas, quotidie sume* – ez volt a régiék elve, ezt kell újra bevésni a hívősereg lelkébe.

Aki súlyos bűnt követett el, az nem járulhat megelőző gyónás nélkül a szentáldozáshoz s ha mégis bűnének tudatával szívében áldozik, méltatlan áldozást követ el – *non dijudicat corpus Domini*. Nagy bűn a méltatlan áldozás, aki ezt elköveti, *judicium sibi manducatur et bibit*, – de nem a legnagyobb bűn.

Beszélhetünk ugyan a méltatlan áldozásról is, főleg ott, ahol esetleg emberi tekintetektől könnyebben elkövethetik a méltatlan áldozás bűnét, de ne túlozzunk. Ez volt éppen a janzenizmus vessző paripája, a méltatlan áldozás oktalan félelme, amelynek következménye lett a szentáldozás teljes elhanyagolása. Kevesebbet beszéljünk a méltatlan áldozásról, de annál többet a jó áldozás gyümölcseiről, boldogító hatásairól.

De alaptalan a másik félelem is, hogy aki gyakran jár áldozni, annak csökken az áhítata, az ráun az angyalok kenyerére, miként a zsidók is ráuntak az égből aláhulló mannára. *Quotidiana vilescunt*, mondják sokan, főleg a jozefinisták, mikor a gyakori, vagy pláne a mindennapi áldozásról hallanak. Igazuk van, *quotidiana vilescunt*, ha ezek a quotidianák nem életszükséglet, hanem csak külsőség, máz, szokás. Az életszükséglet *nunquam vilescit*.

A tortára, csemegére ráunnánk, ha mindennap asztalunkra tennék, de a kenyérre nem ununk rá; az ünnepély, mulatság, a szórakozás unottá válik, ha mindennapos, de nem a mosdás, a testmozgás, a lélegzés. A szentáldozás is nem ünnepély, nem csemege, hanem mindennapi kenyér gyanánt adatott; kell, hogy életszükséglete legyen a léleknek s akkor *nunquam vilescit*. De az élet is rácáfol erre a félelemre. Mert általános a tapasztalat, hogy

akik gyakran áldoznak, nagyobb belső és külső áhítattal járulnak az Úr asztalához, mint azok, akik csak húsvétkor áldoznak.

Íme, szeretett Oltártestvéreim, főbb vonásokban jeleztem az irányelveket, melyek szerint katekézisben, szószéken és gyóntatószékben tanítanunk kell a híveket, hogy a pápai dekrétum szellemének megfelelően előmozdítsuk a gyakori áldozást. Az ily irányú tanítás, ha megfogamzik a hívek lelkében, egy új nemzedéket nevel, mely nem elégszik meg azzal, hogy a neve a matrikulában van, hanem élni és meríteni akar a Krisztus kegyelmeinek bőségéből. S így fog átalakulni a lelkipásztorkodás ismét azzá, aminek Krisztus Urunk tervezte, nem lesz hivatal, hanem apostolság, mely a templomot nemcsak a hivatalos órákban tartja nyitva, mely a gyóntatószéket s az Úr asztalát könnyen hozzáférhetővé teszi kicsinek és nagynak, szegénynek és gazdagnak s így fogja a pápai dekrétum a jozefinizmus utolsó foszlányait is összetépni, hogy Krisztus az Eucharisziában legyen ismét a Habsburgok népeinek vezére, tápláléka, összetartó ereje, azon Habsburgoké, akik e napokban az egész világ előtt fényes tanúságot tesznek a legméltóságosabb Oltáriszentségbe vetett hitükről. Legyen ez a bécsi eucharisztikus kongresszus nemcsak a vallásos élet fölséges manifesztációja, hanem X. Pius Sacrosancta Synodus rendeletének legünnepélyesebb promulgációja a Habsburg monarchiák minden lelkipásztora előtt s legyen ily módon kiinduló pontja a lelkipásztorkodás újjászületésének, hivataloskodásból apostolkodásba való átalakulásának.

## 1912. évi szeptember 14. értekezéslet

### **Az Oltáregyesületek közelebbi és távolabbi feladatai Az Oltáregyesületek nem pusztán nőegyletek A választmány, a terjesztők és a nőtagok szerepe az Oltáregyesületekben**

Előadta: Dr. Galcsek György apátkanonok, Vác.

Beszélnem kell az Oltáregyesület feladatáról s ennek keretén belül a választmány és a terjesztők működéséről. Amikor ezt előadom, akkor tulajdonképpen az Oltáregyesület életét írom le.

Minden egyesület képe, jellege s működése elsősorban annak céljától függ. A cél szabja meg törvényeit, megállapítja a tagok teendőit, meg a vezetőszervek kellékeit is.

Ez élettörvénye minden egyesülésnek, tehát az Oltáregyesületé is. Az Oltáregyesületnek is van különleges célja, s ha ez tisztán és világosan áll szemünk előtt, megállapíthatjuk, vajon az Oltáregyesület elfoglalt szintje, azon szerep, melyet betölt, bevégzett és tökéletes-e, vagy pedig keresnünk kell új utakat és irányokat, amelyek még közelebb vezetnek az Oltáregyesület feladatához.

Azonban minden irány, minden útnak kiinduló pontja az ember természete legyen. A szívben, az emberek lelkiéletében, a fantáziában találjuk az oltáregyesületi élet akadályait, ugyanitt kell keresnünk az új energiákat is.

#### I. Mi a feladata az Oltáregyesületnek?

Ezen kérdés annak nyomán támad, hogy az legtöbb helyen csak nőtagokat számlál; és legtöbbször csak alamizsnagyűjtésben merül ki az Oltáregyesületi tevékenység. Tény, hogy nem éppen kis hitközségekben tíz-húsz tagnál többje nincsen, dacára, hogy vallásos, istenfélő a község népe s buzgólkodik a lelkipásztor is. Ebből a tünetből bátran következtethetünk arra, hogy ily helyeken nem helyesen fogják föl az Oltáregyesület feladatát. Természetes dolog, hogyha az Oltáregyesület csak pénzgyűjtő intézmény gyanánt jelentkezik, akkor hiábavaló minden buzgóság és minden vallásos érzület. Az egyesületnek ilyen helyen meg kell dermednie s legfeljebb egy pár jószívű, amúgyis mindenre adakozó öreg asszonyka fogja képviselni. Kedvtől és erőtől duzzadó Oltáregyesületről ott szó sem lehet, pedig az Oltáregyesület, ha helyesen vezetjük, az egész lelki élet egyik leghatalmasabb, legerősebb tényezője.

Igaz, hogy az Oltáregyesületnek paragrafusokba szorított, holt betűkbe foglalt célja: a szegény templomok segélyezése, tehát kézimunka, adományok és a havi imaóra. Azonban ennek a holt betűnek fényes a háttere: az Eucharisztia szellemével és kegyelmével átitatott tiszta, erős hitélet. Ennek a rövid pár paragrafusnak tulajdonképpeni végső célja: hogy vigyük bele a szentségi Jézus gondolatait a világba, azok szerint rendezzük be saját és hozzátartozóink életét, Jézus érzelmeivel nemesítsük szenvedélyeinket, édesítsük meg életünk testi és lelki keserveit; célja, hogy valósuljon meg mibennünk és a világban a szentségi Jézus országa és akarata.

Amilyen mély, amilyen erős és meggyőződéses a legméltóságosabb Oltáriszentséghez való hitünk, olyan mély, olyan erős és mindenben megnyilatkozó keresztény életünk is. Ez a

törvénye nemcsak a papság, hanem a hívek lelki életének is. A kereszténység az Oltáriszentség nélkül észelvéssé fajul. Példa rá a protestáns teológiának története.

A mi templomunk nem egyszerű gyülekező helye a keresztényeknek. Sőt akkor sem határozzuk meg eléggé, ha közös imaháznak mondjuk. A mi templomunk elsősorban az Úrnak háza és az Úrnak háza azért, mert a legméltóságosabb Oltáriszentség van benne. Mi a templomban, a legméltóságosabb Oltáriszentségben székelő Jézust keressük s mert ő van ott, azért imádságaink legtermészetesebb helye is, azért gyülekezik és jelenik meg ott az isteni Megváltó misztikus családja, a hívő keresztény nép. A keresztény templomot templommá, mint hajdanában, úgy most is a legméltóságosabb Oltáriszentség teszi.

A mi oltárunk nem a pietisztikus, közös étkezésnek asztala, hanem az áldozaté. Az oltár azért oltár, mert megismétlődik rajta a szent kereszt áldozata. Krisztus teste és Krisztus vére van rajta jelen, azért eszünk és iszunk róla, azért áldozunk.

Mi tehát az Oltáregyesület feladata? Az Oltáregyesület feladata, hogy terjessze és mélyítse a legméltóságosabb Oltáriszentségben való szent hitünket. Akkor fogunk alamiználkodni a szegény templomokért, akkor dolgozunk és fáradunk idegen templomok oltára díszéért, akkor lesz erőnk és kedvünk imádni Jézust havonkint legalább egyszer egy teljes órán át, ha világos és tiszta a legméltóságosabb Oltáriszentségről való szent hitünk, ha ismerjük a legméltóságosabb Oltáriszentség helyét és szerepét a megváltás nagy művében.

A tapasztalatból leszűrt igazság, hogy ott terjed, ott virágzik az Oltáregyesület, ahol megvan hozzá a szükséges hitalap.

Az eucharisztikus Jézus magát egészen papjainak gondjaira bízta. Ha tehát azt kérdezem, mi az Oltáregyesület feladata, elsősorban arra a kérdésre kell felelnem, mi a teendője az eucharisztia szolgálóinak, a főtisztelendő papságnak? Legelső feladatunk, hogy hirdessük a legméltóságosabb Oltáriszentség evangéliumát. Minden szentség közvetlen és szerves összefüggésben van a legméltóságosabb Oltáriszentséggel. Minden hitigazságnak, elvieknek és gyakorlatiakknak, a hit és erkölcsi dogmáknak tárgyi alapja Jézus Krisztus, aki velünk és közöttünk a legméltóságosabb Oltáriszentségben lakozik. Azok a könyvek, melyekből mi tanultuk a teológiát, adósok maradtak ugyan azzal, hogy az Eucharisziát helyezték volna be dogmáink, a keresztény hittudomány középpontjába. Azonban eucharisztikus irodalmunk fejlődik. Végezzük papi imáinkat a legméltóságosabb Oltáriszentség jelenlétében, vagy vele legalábbis lelkileg egyesülve; ne záruljon be elmélkedéseink egyike sem anélkül, hogy lelkünk ne kereste volna fel az eucharisztikus Jézust; szoktassuk rá a mi népünket is, hogy imáját, sőt munkáját is legalább röpmák segítségével, a legméltóságosabb Oltáriszentséggel egyesülve végezze, akkor megsegít az Isten. Megtermékenyülnek gondolataink és érzelmeink; a legméltóságosabb Oltáriszentség virágos mezejévé alakul egész életünk.

A sok eszköz között, amelyek erre kínálnak, legalkalmasabb az oltáregyesületi élet és tevékenység. Amint a szántóvető, amikor ás és kapál, ezen munkájával mozdítja elő a termő humus képződését; úgy az oltáregyesületi munka is; az alamizna, a havi szentségimádás készíti elő a szívedet és lelket, hogy megtermékenyítse azt a szent kegyelem, amelynek élő forrása a legméltóságosabb Oltáriszentség.

## II. Az Oltáregyesületi tevékenységnek egyik legfontosabb része a havi imaóra.

Az egyesület föltétlenül virágzik, ha a tagok kellően végzik a havi imaórát. Ebben futnak össze az Oltáregyesület idegei, ezen táplálkozik és izmosul. Az imaórát azonban a tagok csak akkor végzik el szívesen és hasznosan, ha azt úgy rendezzük be, hogy könnyűnek is, meg kedvesnek is találják.

Ha az Oltáregyesületet azzal vezetjük be, hogy végezzen ki-ki havonkint egy szentségimádási órát, a tagok eleinte talán szép számmal jelentkeznek, de észreveszik csakhamar, hogy azt alig végzi valaki s szomorúan tapasztaljuk, hogy az Oltáregyesület

alighogy megszületett, máris halva fekszik. És ez természetes, mert csekély dolognak látszik ugyan, havonkint egy óráig elmélkedni, vagy imádkozni a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt, mégis nagy lelki fegyelmezettségre és energiára van szükségünk, hogy ezt állhatatosan és következetesen teljesítsük. A fegyelmezett akaratot pedig nem föltételeznünk, hanem nevelnünk kell a népben. Legalkalmasabb eszköz, ha havonkint valamely vasárnap közös egy órai szentségimádást tartunk.

Ezen közös imaóra elrendezésénél az első kérdés, hogy: Mikor tartsuk azt? A felelet: Amikor a legjobban ér rá a nép és legszívesebben jön a templomba. Ez igen egyszerű, de nagyon fontos igazság. Hogy a hívek sok helyen nem elég serényen vesznek részt az istentiszteleten s nem keresik buzgón a kegyelem eszközeit, ennek okát legtöbbször ne a nép romlottságában keressük, hanem abban, hogy nem tekintünk a hívek változott életkörülményeire, figyelmen kívül hagyjuk azok mindennapi érdekeit s oly időben tartjuk az isteni tiszteletet, amikor a nép sokszor legjobb akarata dacára sem vehet azon részt. Ne a mi kényelmünk vezessen, még ha a szokás szentesíti is azt, hanem nézzük a nép érdekét, amelynek pásztoraik vagyunk; és megnépesülnek az Isten házai.

Városokban legalkalmasabbak a délutáni órák és pedig a négy óra utániak. A városi papság nagyon jól tudja, hogy ezen időnek ájtatosságai nagyon látogatottak, ugyanott, ahol a délelőtti folyamán a padok sem telnek meg. A nőt lekötik mellőzhetetlen délelőtti házi teendői. Azon pedig ne csodálkozzunk, hogy a város munkása, aki nap-nap után kora reggeltől késő estig távol van és dolgozik, vasárnap pihenni ki egész heti fáradalmaival.

Faluhelyen is jól válnak be az estélyi ájtatosságok. Lehet hogy egyes helyeken ez kivihetetlen, azonban legcélszerűbb este felé tartani. A lelkipásztor jóakarata és bölcsessége meg fogja találni a kellő időpontot. Azt az egyet nem hallgathatjuk el, hogy a kora délutáni órák a legalkalmatlanabbak, mert amikor legerősebb az emésztési folyamat, szellemi munkára, imádságra és elmélkedésre legkevésbé vagyunk diszponáltak. Az ima gépies, legtöbbször álmos is lesz.

A közös imánál legfontosabb az imák és énekek kiválasztása és azok elrendezése.

Szükség esetén vezérkönyvül használhatjuk a hívek megszokott imakönyvét, hiszen mindegyikben vannak imák és énekek a legméltóságosabb Oltáriszentségről; különben az imádság szellemével nem ellenkezik, ha más társadalmi imákat és énekeket is, például a boldogságos Szűzhez, vagy szent Józsefhez szólókat foglalunk bele, különösen, ha közbe-közbe egy-két percig tartó rövid útmutatással az imának, illetve az éneknek gondolatait rávezetjük a legméltóságosabb Oltáriszentségre.

Azonban legcélszerűbb, ha az e célra készített vezérkönyvet használjuk. Legjobb a Walser-Varga féle: Örökimádás.

Ha ezen imakönyv szerint vezetjük a havi imaórát, két-három év alatt észre vesszük, mennyire bővül a hívek látóköre a legméltóságosabb Oltáriszentség világában. Ezen imakönyv valóságos imádságos katekizmus a Eucharisztia; az összes hit és erkölcsi igazságokat imádság alakjában a legméltóságosabb Oltáriszentség fényében látjuk. A Szentháromság tana éppúgy, mint a boldogságos Szűz Szeplőtelen Fogantatása szoros összefüggésben jelenik meg az Eucharisztiaival, ugyanígy értjük meg a szenvedő lelkeknek jajkiáltásait; az Eucharisztia szeretetéből fakad azok iránt való áldozatos irgalmunk. Ezen vezérkönyv a lelkipásztor kimeríthetetlen kincsesbányája. Aki eddig talán szórványosan beszélt a legméltóságosabb Oltáriszentségről és akkor is nagyon szűk határok között mozgott, ha a havi imádságokat ezen könyv fonalán végzi, saját maga is könnyen fog elmélkedni e nagy szentségről és új, széles nagy mező nyílik meg előtte prédikációi számára.

Ezen imádságos könyv sincsen fogyatkozások nélkül. A magyar fordítás több nehézkes, elvont konstrukciója, a nem ritkán előforduló édeskés irály, nem szolgálnak előnyére. Mindez azonban eltűnik a könyv tartalmi és szerkezeti kiválóságai mellett.

Amikor azonban állítjuk, hogy ez a legjobb magyar szentségimádási vezérkönyv, ez nem annyit jelent, mintha a lelkipásztor már megtette volna tennivalóját, ha e könyvet vezeti be templomába. A nép magára hagyatva még az evangéliummal kezében sem boldogul, annál kevésbé bármely, még legtökéletesebb emberi művel. Maga a betű holt. Életet csak élőszó, élő vezetés lehelhet abba.

A lelkipásztor hivatalos teendői nem engedik meg mindig, hogy személyesen vezesse az imaórát. Azonban amikor csak teheti, tegye meg. Kezdetben pedig az ő közreműködése nélkülözhetetlen.

Az ideális cél az volna, hogy maga a nép kettős karra osztva imádkozzék. Erre azonban a híveket tanítanunk kell. Legtöbb helyen a nép nem tud karban értelmesen és ájtatosan imádkozni. Legjobb, ha mindaddig, amíg a nép nem szokta meg az imádságnak karban való értelmes és buzgó végzését, az egyik bekezdést imádkozza a lelkipásztor, a másikat a nép. A lelkipásztor imáját megértik azok is, akiknek könyvük nincsen; azon kívül így tanítja meg híveit, hogy kell tagoltan, értelmesen és áhítattal imádkozni.

Ugyanezért a pap az imaórát a szószékről vezesse. Itt minden legkisebb hibát észrevesz, innen javíthatja azt ki legkönnyebben s az ő imádságát is így értik meg legjobban, anélkül, hogy erőlködni kellene.

A legművészebb kép is keretre szorul. Ez nem módosítja, hanem kiemeli a remekművet. Az imaóra is ilyen keretben domborodik ki hatásosan. Az egyház bőven rendelkezik aranyos keretekkel. A feldíszített oltár, a sok égő gyertya, kisleánykák, kisfiúk, ifjak, házasok koszorúi, akik gyertyákkal állanak őrt a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt. Mindez nem hidegen ragyogó fakteret, hanem csupa élet, gondolat, csupa szimbólum. Az emberekben megvan a szereplési hajlam. Nemesítsük és értékesítsük ezt lelkük javára. Miért legyen az kizárólagos privilégiuma esetleg a községháza személyzetének, akiknek megválasztásánál legtöbbször nem a vallásos érzék és élet vezetett. Igen szerepeljenek ezek is, övék legyenek a nagyobb ünnepek, de ne zárjuk ki a szegényebbeket sem. Ha van a községben hithideg ember, vajon megállja-e, hogy ne menjen az Úr házába, ha az ő felesége, vagy gyermeke áll őrt az oltár előtt és ha elmegy, a fényes ünnepély, a lélekemelő énekek és imádságok megkapják lelkét, eddig hideg, hitközömbös szívéből kifakad, kisarjadzik az áhítat virága, melyet megöntöz és virágba hajt, ha gyertyával kezében maga is odaállhat a többi jóra való emberek közé.

III. Igen tisztelt hallgatóim! Ez az oltáregyesület vázlatosan leírt feladata. Ezek után kell-e felelnem arra a kérdésre, vajon az oltáregyesület csak a nők társulata, vagy pedig annak egyenjogú tagjai a férfiak is.

Igen, ha csak a templomok segélyezését, a ruhák készítését és osztogatását hangsúlyozzuk, természetes, hogy csak a nők foglalják el az egyesület sorait. A férfi nem közeledik olyan egyesülethez, ahol csak tüt és cérnát mutogatnak feléje. De ha tudjuk, hogy az Oltáregyesület első feladata az Eucharisztia szellemében való apostolkodás, ha szem előtt tartjuk, hogy ezen egyesület legfőbb célja, hogy a legméltóságosabb Oltáriszentség légkörébe helyezze be az egész hitéletet, akkor nem kell említenünk, hogy ezen egyesület a férfiak otthona is, mert hiszen ezeknek éppen úgy szükségük van az eucharisztikus levegőre, mint a nőknek. Az Oltáregyesület akkor emelkedik fel természetes magaslatára, ha az oltár, amelytől mindnyájunknak ennünk és innunk kell, hogy élet legyen bennünk, – belevonja az egész keresztény világot, tehát a férfiakat is.

S e tekintetben még sok a tennivalónk. Általában kevés férfit számlál tagjai között az Oltáregyesület. Ennek egyik fő oka: a lábrakapott balfelfogás, amely a kezimunkával együtt egészen a nők javára és számára telekkönyvezte ezen társulatot.

Ennek orvoslata, hogy beszéljünk többször az oltáregyesület nagyátmérőjű eucharisztikus hivatásáról s nevezetesen pedig, hogy juttassunk benne szerepet a férfiaknak is. E szereplés

tere a közös imaóra. Kezdetre, ha a hívek férfiak és nők kettős karára osztva végzik a közös imaórákat. Már ez a tevékeny részvétel is megkedvelteti velük az egyesület eszméjét. A férfiak imádsága rendszerint erőteljesebb, tökéletesebb és pontosabb. Ennek tudata, fokozza a férfiak örömet és kedvét, de azért örülnek ennek az ő asszonynépük is, mert hiszen a férfi dicsőségében osztozik a nő is. Csatoljuk hozzá az előbb említett örállásokat s megtaláltuk az ösvényt, amelyen a férfivilágot is könnyen vezethetjük az Oltáregyesület szolgálatába.

Alkalmas eszköznek kínálkoznék a férfi terjesztők szervezése is. A terjesztők hivatása, hogy kint az életben apostolkodjanak az Oltáregyesület kettős célja érdekében.

Igen szép, de nehéz feladat. Ők az Oltáregyesület méhecskéi. Amint az a kis méhecske virágról-virágra száll s gyűjti a köpű mézét, úgy a terjesztők is, egyenkint keresik fel otthonukban a rájuk bízott körzet híveit, felhasználnak minden alkalmat és eszközt, hogy az egyesület sorait szaporítsák. Ugyancsak rendszerint ők gyűjtik az alamizsnát s egyéb adományokat.

Mindez aprólékos nagy türelmet s kitartást igénylő munka. Erre a nő a legalkalmasabb s ezért a terjesztők tisztjét ez ideig mindenütt a nők töltik be. Azonban nem hunyhatunk szemet azon tény előtt, hogy a férfi nem szívesen megy bele az oly társulatba, ahol a vezérszerep, az igazgatás egészen a nőké. Ez is egyik oka, hogy a férfiak nagy tábora távol tartja magát az Oltáregylettől.

Nem ellenkeznek az Oltáregylet szellemével, ha férfi csoportokat is szerveznénk férfiterjesztőkkel élén, ha ilyen férfi csoportokkal néha-néha külön gyűléseket tartanánk, s ha azok érvényesülnének úgy a szentségimádás alatt, mint a közös áldozások alkalmával. Ez szintén egyik módja volna annak, hogy a férfiak erejét s természeti kiválóságait az Oltáregylet javára fordítsuk.

Egy szerve van az Oltáregyletnek, amely az igazgató vezetése mellett kizárólag nőkből áll s ez a *választmány*. Ez vezeti, tartja kezében a templomok segélyezésének ügyét, ez szerzi be az anyagot, dolgozik saját maga s egyúttal vezeti és ellenőrzi azt a kézimunkát, amelyet, már jóakarató hívek vállalnak.

Mindez műértelmet igényel s azért a választmány tagjai tulajdonképpen csak intelligens, finom kézimunkához értő úri nők, lehetnek.

Minthogy a választmány kezében futnak össze az Oltáregylet segélyezési számai, ezért a választmány tulajdonképpen csak a központban szükséges; a központokon kívül a szoros értelemben vett választmányra nincs szükség, sőt nem is célszerű.

Az Oltáregylet választmánya köteles a liturgikus szabályokhoz szorosan ragaszkodni. A legtöbb vidéki város úri közönségének nem állnak rendelkezésére eszközök és módok, hogy az egyházi stílusba, az egyházi liturgia szellemébe behatolhassanak. Nagy önmegtágadásba kerül feláldozni a modern ízlést, mellyel teleszívta magát szívük és lelkük s lelkesedni az eleinte oly egyszerűnek s komornak látszó egyházi stílusért, amelynek szépségeit csak hosszú idők gyakorlata s az egyház szellemében való teljes elmélyedés tárják fel.

Még a központi igazgatóknak is sokszor igen nehéz megkedveltetni a választmány hölgyeivel az egyház szigorú szabályait: mily nehezen bírhatja rá a vidéki város lelki pásztora az ott működő úri nőket, hogy mondjanak le kedvelt színeikről, áldozzák fel meggyőződésüket az egyház szelleméért, ne önmaguk, hanem az egyház lelke érvényesüljön hímzett formáikon.

Mert ez igen nehéz, azért kénytelen az igazgató szemet hunyni itt is, ott is, s kárba vész a drága idő és a sok munka s megakad útjában az egyház szellemének diadala. Ha pedig a választmány munka nélkül, pusztá szereplésekben merül ki, az béníthatja az egyszerű tagok, kivált a terjesztőnők munkakedvét. Ha azonban valahol az úrinőket csak ily külön szervezet alakjában nyerhetnők meg az Oltáregylet szent ügyének, akkor a lelki pásztor különös gonddal ápolja a választmányt s lassan-lassan és szeretettel vezesse be az aktív működés terére is.

Becsüljük mindenkinek munkáját, bármely adományát. Ne a hibákat keressük abban, hanem essék tekintetünk elsősorban arra, ami jó van benne, vagy legalábbis nézzük a jóakaratot, s azt emeljük ki s fogadjuk hálásan. Ez az Úr Jézus nevelő rendszerre, ezzel boldogulhatunk legjobban saját magunk is.

Ha az adományozó látja, hogy megbecsülik legjobb törekvését, elfogadja szívesen az útbaigazításokat s örömmel áldoz és dolgozik.

Úgy a választmány, mint a terjesztőnök vezetésére szolgálnak a havi gyűlések, melyek külön tartandók a választmány s külön a terjesztőnök számára.

A gyűlések rövid imádság, ha lehet, rövid szentségimádás után tanítással kezdődnek. Lehet ott szó akár a legméltóságosabb Oltáriszentségről, akár más hitágazatról, vagy pedig a lelki élet bármely pontjáról. Mindig csak keveset, röviden, szívükre hatva. Beszélhetünk az egyházi ruhák s az egyházi szerekről is.

De úgy a választmány, mint a terjesztőnök szelleme a közös imádási órán fejlődik ki a legkönnyebben s legtermészetesebben. Az ima és a tanítás, az elmélkedés és az ének, mint menyei harmat csepegnek azok lelkére; a szentségimádásból rájuk áradó isteni kegyelem megpuhítja s megtermékenyíti szívüket, megkedvelik az Úr oltárát, nemcsak a papokénak, hanem a saját magukénak is ismerik azt fel, melyért áldozni és dolgozni is készek.

## **Az Oltáregyesületek viszonya a többi hitbuzgalmi társulathoz; a naponkinti szentséglátogatás társulata; az eucharisztikus Gyermekszövetség**

Dr. Tiefenthaler József

Sajnálattal halljuk mindannyian *Kanter* Károly prelátus úr betegségét és azt, hogy a tétel kifejtését tőle nélkülöznünk kell.

Azért bátorkodom *Kanter* prelátus felkérésével és az elnökség szíves engedelmével e fontos dolgokra vonatkozólag legalább egy-két praktikus igazságot megpendíteni.

I. A tétel első része szól az oltáregyesületek viszonyáról, a többi hitbuzgalmi társulathoz. Ennél, mélyen tisztelt Kongresszus, azt kell mindenekelőtt és föltétlenül hangsúlyoznunk, hogy az oltáregyesület nemcsak nem ütközik más jól vezetett és helyesen megalapozott hitbuzgalmi egyesület kötelességeibe, hanem az oltáregyesület határozottan segíti, javára van bármely más egyesületnek.

Nem kerülhet az oltáregyesület más egyesület céljaival és szabályaival ellenkezésbe, mert hisz oly csekély a tagsági kötelesség, melynek mindenki könnyedén eleget tehet. Az oltáregyesület nem kíván egyebet tagjaitól, minthogy havonként töltsön egy órát az oltáriszentség imáadásában és évenként járuljon valamely csekély adományával az eucharisztikus Úr Jézus hajlékainak, a szegény templomoknak a felsegítéséhez. Ezen két kötelezettség nem is ró új terhet az emberre, mert mindegyik – az eucharisztia imáadás és a templomok segítése – legminimálisabb vallási kötelességeink. De a gyarló, gyöngye ember rászorul arra, hogy bizonyos megállapított renddel és vallási társulat kötelességeinek erkölcsi súlyával szoríttassék vallási kötelességének gyakorlására. „Tehát szó sem lehet arról, hogy az oltáregyesület ellenkezik más hitbuzgalmi társulat törekvéseivel, hanem az oltáregyesület feltétlenül javára szolgál a többi vallási egyesületnek, mert megadja a tagoknak a bensőséget, a Jézus iránti szeretetet, megadja a kegyelmi életre való törekvést, már pedig ezek nélkül semmiféle hitbuzgalmi egyesületi tevékenység nem lesz áldásos és gyümölcsöző; akár Mária-kongregáció, akár Szent Szív egyesület, akár Szent Alajos Társulatnak hívják azt a vallásos egyesületet, vajmi keveset ér az, ha a tagok nem buzognak az oltáregyesülettől sürgetett eucharisztikus szellemről. Sőt a tapasztalat bizonyítja, hogy a társadalmi irányú katolikus egyesületi élet sem ér sokat a vallásos bensőség, az eucharisztikus buzgóság nélkül. Magyar katolikus társadalmi egyesületeinknek szomorú fiaskója, mely miatt a kívánt keresztény restaurációt meg nem hozták, – nagymértékben a vallásos bensőség, kegyelmi élet ápolása elhanyagolásában keresendő. Hitbuzgóság nélkül, kegyelmi életre való törekvés nélkül például egy katolikus legényegyesület nem egyéb, mint mulatságokat és színelőadásokat rendező társulat.

Következőleg bármely katolikus egyesület nemcsak hitbuzgalmi, hanem még társadalmi irányú is beléphet összes tagjaival az oltáregyesületbe. Mindenképpen csak nyerhet általa. Karoljuk is fel mélyen tisztelt Hallgatóim az oltáregyesületeket. Ne legyen falu, vagy plébánia, hol üdvös hatását nélkülözni kellene, és minden más egyesület az oltáregyesületbe legyen beleágyazva, ez neveljen bármiféle egyesületi tevékenységre buzgó vezetőket és buzgó tagokat, minden egyesület az oltáregyesület talajából táplálkozzék.

II. Másodszor szólanom kell a mindennapi szentséglátogatás társulatáról, mely a múlt tavaszon alakult meg a budapesti középponti oltáregyesület kebelében. Sokan talán nem is gondolják, hogy milyen szükségszerűséggel, milyen követelő erővel lép elénk ez az igénytelennek látszó társulat. De méltóztassanak csak elgondolni, hogy az Úr Jézus nemcsak

a szentmise alkalmával, nemcsak az Úrfelmutatástól a pap áldozásáig van az oltáron, hanem állandóan éjjel-nappal ott lakik szentséges oltárainkon, a tabernákulum csendjében s akkor, mélyen tisztelt Kongresszus, Önök előtt elementáris erővel fog fellépni annak a szükségessége, hogy valamilyen egyesület vagy társulat rázzon fel végre bennünket közönyünkéből, hideg nemtörődömségünkéből, mellyel Isten-lakásul szolgáló szentélyeinket körül vesszük. Igenis, mélyen tisztelt Hallgatóim, kell oda az eucharisztia elé öröklámpa, de ezzel éppen nincs elég téve, mert az Üdvözítő nem a lelketlen csend kedvéért időzik ott, hanem az ő híveinek lelkét akarja gyakran maga előtt látni lángoló szeretetben, hódolatteljes imádatban. Erre nevel bennünket a gyakori szentséglátogatás társulata. Ebbe a társulatba tehát beléphetnek papok és hívek egyaránt és fölötte kívánatos, hogy minél tömegesebben kötelezzük magunkat arra, hogy mindennap legalább egy percre meglátogassuk a szentségi Úr Jézust. Ne csak a budapesti örökimádás templomában imádják egész nap az Urat, hanem minden templom legyen a papok és hívek buzgósága és finomsága révén, mellyel az eucharisziát meglátogatják, örökimádó templommá.

Itt természetesen felvetődik az a probléma, hogy miképpen oldjuk meg a templomok nyitvatartásának kérdését. Ezt szükségszerűen megkívánja a társulat szelleme. Erre nézve legyen szabad csak egy irányítást adnom. Egyik-másik katolikus nagygyűlés is pengette a dolgot és Budapesten már több templomban, megtalálták a megoldás módját abban, hogy befelé öblösödő rácsot alkalmaznak a templom bejáratánál. Csak egy-két térdeplőt kellett elhelyezni még és sohasem maradt a templom látogató nélkül. Igaz, hogy a rács pénzbe kerül, meg a sok por jobban is rontja a templomot, de ezen is segítve van, ha a térdeplő mellett perselyt helyez el a plébános vagy templomgondnok. Csak karolják fel a főtisztelendő urak a naponkinti szentséglátogatás társulatát, mert vele a megszentelődés olyan eszközhöz jutnak, mely önöknek absolute nem okoz munkát, mert ennek vezetése nem jár semmiféle nagyobb dologgal, s emelkedett az eucharisztia dicsőségét, de meg a lelkek ügyét is óriási mértékben mozdítja elő.

III. Et nunc venio ad fortissima. Amily mértékben fájjalom, hogy *Kanter* Károly úr beteg, olyan mértékben örvendek, hogy ez eucharisztikus Gyermekszövetség ügyét éppen én tehetem szóvá ezen előkelő helyen.

Ha elkoptatott hasonlat is, de szent igaz, hogy olyan szervezetet, amelyik fejlődik, növekszik, erősödik, csak fiatalon, zsenge korban lehet ízlésünk vagy bizonyos cél szerint idomítani. Ha áll ez minden fejlődő életnél, szervezetnél, sokkal inkább áll akkor a fejlődő, alakuló emberi lelkületnek, jellemnek és vallásos érzületnek kialakításánál. Éppen azért helytelen az a lelkipásztori törekvés és metódus, amely buzgóságának súlypontját kizárólag a felnőttek gondozására helyezi.

Mikor egyszer bátor voltam az eucharisztikus gyermekszövetséget egy főtisztelendő úrnak ajánlani, azt a feleletet nyertem tőle: csak nem fogok gyermekekkel vesződni, maga még nem messze áll tőlük, azért teszi. Hát mélyen tisztelt Uraim, öreg őszbecsavarodó embernek és fiatal kezdő lelki pástornak egyaránt be kell látni, hogy az ifjúság, a gyermeknek lelkipásztori kezelése elsősorú és kimondhatatlanul fontos. Aki ezt tagadásba veszi, az szembehelyezkedik először is az egész pedagógia mai irányával, mely Istennek hála, felismerte azt, hogy zsenge korban kell már erő kifejtést gyakorolni a lélek jövő kialakulása érdekében.

De szembehelyezkedik másodsor a gyakorlat, a tapasztalat napnál világosabb tényeivel. A hitetlenség tábora, mely bizonyára leleményes a célhoz vezető eszközök megválasztásában, a fiatal ifjúságra helyezi a fősúlyt. Vallástalan iskolák, vallástalan gyermekújságok, Tolnai Világlap gyermekmelléklete, ingyenes gyermekelőadások, mozik, baptisták gyermekvadászata, mind mind a gyermekekre hívják fel a lelkipásztor figyelmét. Ha nem gondozzuk a legnagyobb mértékben az ifjúságot, akkor lelkipásztori tevékenységünk örökös toldozás, foldozás lesz; mindig a kezdetnél leszünk és a legalább némileg kívánt keresztény

katolikus társadalom eldorádóját sohasem éadjük el. Folyton csak olyanokat kell tanítani – ha ifjúságunkkal többet nem törődünk, kik már megszokták a vallás nélküli életet, kik már megcsontosodtak vallás ellenes szokásaikban. S hány ezer és millió azoknak a száma, akik gyermekkorukban elhanyagoltatván, elkallódtak és sohasem kerülnek többé a vallás hatáskörébe; oly távol állanak tőlünk, hogy meg nem közelíthetők?

Azért mélyen tisztelt Kongresszus, a legnagyobb mértékben tessenek azokat az egyesületeket felkarolni, amelyek a gyermekeket, a serdülő ifjúságot határozottan vallásosságra nevelik és az Úr Jézushoz fűzik. Ezek az eucharisztikus gyermekegyesület, az ifjak eucharisztikus egyesülete és a leányok eucharisztikus egyesülete. Legyen szabad igazán siető rövidegességgel ezeknek szervezetét jelezni.

Minden tag, felvételi cédulát kap és elkönyveltetik a budapesti Örökimádás templom lelkészénél. A felvételi cédulán van a szentáldozásra vonatkozó kép, felszólítás és az alapszabályok jegyzéke, melynek lényege: a tag legalább egyszer hetenkint áldozzék és a kegyelmi állapot könnyebb megőrzése érdekében naponkint valami csekélységet imádkozzék. Az eucharisztikus Gyermekszövetség tavaszkor alakult és a kongresszus idejéig már 800 tagot bírt gyűjteni magában Budapesten, pedig akkoriban már ólomként nehezedett a gyermek lelkére a közeledő vizsga izgalma s így nehezen volt akcióba vonható. A már megalakult szövetség azután szinte magától terjed. A gyermekben óriási apostoli lelkület fejlődik ki s örül a lelke, ha egy új tagot hozhat. Vidéken most kezd ismeretes lenni és már 26 helyen összesen 1300 taggal működik. Nevezetesebb kolóniák: Csurgó, Sopron, Szelevény, Nezsider, Temesvár, Szatmár stb. Amerikai is van már. Az ifjak és leányok eucharisztikus szövetségéről nem mondhatok statisztikát, mert most van mindenfelé alakulóban.

Befejezésül szabadjon még a gyermekszövetséget illetőleg valamit még megemlítenem és a legnagyobb fokban becses figyelmüket reá felhívnom. Ez a gyermekszövetség lapja, kis újságja. A budapesti oltáregyesületben jelenik meg minden hó elején s a gyermekek 4 fillért szoktak számonkint fizetni. Ez legyen eszköze a tanításnak és lelkesítésnek, ez legyen összekötő kapcsa a szövetség különféle kolóniáinak. A gyermekvilág rajongva lelkesedik érte. Pater Linbello, mikor a lapot látta és tartalmáról értesült, fájó szívvel mondotta, hogy ők Belgiumban nem tudtak még ilyent megalakítani, pedig bizonyos benne, hogy nélküle a gyermekek tömeges elvezetése az Eucharisztia elé nem fog sikerülni.

## Oltáregyesületek szervezése, egymáshoz való viszonya, országos szövetsége

Dr. Révay Tibor

Az Oltáregyesület szervezéséről, egymáshoz való viszonyáról és az oltáregyesületek országos szövetségéről fogok kegyes engedelmükkel pár szót szólni.

Meeus Anna belga grófnő egy szegény templom felszerelését igen elhanyagolt állapotban találta. Midőn pedig azokat rendbe hozta, hasonló helyekről annyi folyamodványt kapott, hogy azoknak kielégítésére képtelen volt. Megalakította tehát 1848-ban az első oltáregyesületet oly célból, hogy ennek tagjai a szegény templomokat és missziókat egyházi szerekkel lássák el, az Oltáriszentségben levő Úr Jézust a megbántásokért kiengeszteljék, az Úr Jézus imádását terjesszék. Az oltáregyesületek egész Belgiumban gyorsan elterjedtek. Az oltáregyesület alapszabályát IX. Pius pápa 1872-ben jóváhagyta, a központi főegyesület pedig XIII. Leó pápa 1879-ben Brüsszelből Rómába helyezte át. Minden oltáregyesületnek a főegyesületbe kell – legalább közvetve – bekebelezve lenni, hogy a búcsúban részesülhessen.

A buzgó nő minden idejét az oltáregyleti munkálatok kötötték le. Belátta, hogy csak akkor lehet állandó sikerű az oltáregyletek működése, ha az oltáregyleteket külön, e célra rendelt női szerzet támogatja. Miért is P. Boone Jézustársasági atya közreműködésével, külön női kongregációt, szerzetet alapított. Az oltáregyesületek ezen római nőzárda vezetőségének alá vannak vetve.

A rendes tagok kötelessége 1. az egylet törzskönyvébe beiratkozni, 2. havonként bármely napon, a nap bármely szakában otthon vagy a templomban egy imaórát végezni és 3. az oltáregyesület céljaira évenként valamelyes alamizsnát adni. Aki ezeket a föltételeket teljesíti, az a búcsúkat elnyerheti és rendes tagja az oltáregyesületnek. Ez azonban nem akadályozza a helyi egyesületeket, hogy közös imádásórát tartsanak, vagy főleg a közös isteni tisztelet napjain óránként egymást felváltva teljesítsék az imádást, hogy az évi alamizsna nagyságát megállapítsák stb., de ez csak helyi kötelezettség. A búcsú és rendes tagság elnyerésére elégséges, ha valaki a három előző feltételt saját választása szerint teljesíti. Pártoló tagjai az egyletnek azok, akik csak tagdíjat fizetnek.

Az 1859-ben alakult budapesti oltáregyesületnek gr. *Cziráky* Jánosné volt az első elnöknője; örömünkre és büszkeségünkre szolgál, hogy az egy évvel korábban alakult bécsi oltáregyesületnek is magyar hölgy, Apponyi Júlia grófnő volt az első elnöknője. Ugyancsak Apponyi J. grófnő pendítette meg Trautwein Nep. János áldozárral a budapesti oltáregyesület megalakításának eszméjét is.

1. Az oltáregyesületeket a híveknek s a papoknak kell szervezniük. A szervezést tulajdonképp a családban kell kezdeni. A család az egyházi alkotásoknak is az alapja. Erre utal Szentséges Atyánk X. Pius pápa „Quam singulari” kezdetű körlevelében is, melyben a gyermekeknek gyakori szentáldozását sürgeti. Különösen fontos a körlevelnek azon része, melyben a pápa az ártatlan gyermekeknek első szentáldozását nem kifejezetten a gyónás előzetes végzésétől, hanem attól teszi függővé, vajon a gyermek a szent ostyát a közönséges ostyától, illetve kenyértől megkülönböztetni tudja-e? Szentséges Atyánk aquinói szent Tamást idézve: „cum pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere”, a legzsengőbb korban, amikor a gyermek esze még csak nyiladozni kezd, akarja a gyermeket első szentáldozáshoz vezetni. Nem akarja tehát bevárni azt az időt, midőn a gyermek az Oltáriszentség teljes ismeretére jut s a korának megfelelő bűnökkel szennyezte be a lelkét, hanem megelégszik az Oltáriszentség némi ismeretével is, s a valóban ártatlan korban akar az Úr Jézus személyes jelenlétének és uralmának a gyermekek lelkében helyet biztosítani.

Régekte nálunk a karon ülő gyermekek is áldoztak. A tridenti zsinat ezt nem helytelenítette, de szükségesnek sem mondotta. Szentséges Atyánk azonban annál inkább sürgeti a már gondolkodni kezdő gyermekek szentáldozását. Azt akarja, hogy a gyermek szűztiszta lelke először az Úr Jézusnak hozzon virágot, gyümölcsöt, hogy a gyermek ne a szenvedélyek, hanem az Oltáriszentség rabjává váljék, ki minden nap számot vet magával, hogy méltó-e az Oltáriszentség vételére, ahogy minden nap készen akar lenni az Isten előtt való megjelenésre is. Abett, sitteni (Schweiz) püspök, plébános korában gyakran bocsátott szentáldozáshoz hét éves gyermekeket és „sohasem kellett ezt megbánnom” írja egyik körlevelében.

Ehhez szükséges, hogy a gyermek idejekorán megismerje és megszeresse az Úr Jézust és kívánjon vele egyesülni az Oltáriszentségben.

Beszélni kell tehát a kisgyermeknek az Oltáriszentségről, az erre vonatkozó bibliai történetekről. Így lesz az Úr Jézus a gyermek érzelmi és gondolat világának központjába beállítva.

A gyermek egészen természetesnek találja, hogy az Isten, gyermeki testet öltött, neki így kedves az Isten. Hogy csodákat is művelt, azt meg éppen szívesen hallgatja s neki semmi nehézséget sem okoz annak megértése, hogy az Isten kenyér alakot öltött. A gyermek különös tiszteletet érez a pap iránt, ha erre kitanítják és meg tudja az ő kis eszének világánál érteni, hogy neki le kell térdelnie a templomban akkor, midőn mise alatt elhallgat az orgona, mert most száll le mennyből Jézus és ő láthatja a pap ujjai közt a szentostyát, amely most már nem közönséges kenyér, hanem a kis Jézus a szentostyába rejtőzve.

S ha látja azt, hogy a szülők szeretik az Oltáriszentséget és gyakran áldoznak, akkor már alig lesi azt a pillanatot, midőn ő hasonlóképp cselekedhetik és tiszta szívének egész szeretetével a kis Jézust veheti magához.

Kedves szülők, ti ismeritek gyermekeiteket és a jó Isten földi helytartója útján figyelmeztet arra, hogy használjátok fel ezen ismeretet az Isten dicsőségének terjesztésére.

Már az első római pápa, szent Péter apostol írja rólatok, hogy királyi papság, regale sacerdotium vagytok, nem ugyan a lelki hatalom birtoklásának, hanem a papsághoz hasonló hatalom gyakorlásának szempontjából. Isten ismeretere tanítjátok gyermekeiteket; ügyeltek, hogy gyermekeitek lelke be ne szennyeződjék és megbízik Isten a ti ítéleteitekben, hogy kisgyermeketek lelke még a kegyelem állapotában van. Valamint kedvesebb előttünk a gyóntatói tiszt teljesítése, mióta a gyakori szentáldozás van behozva, épp úgy növekedett a szülők nevelői hivatásának értéke is, mióta az ártatlan gyermekeknek akár előzetes gyónás nélkül való áldoztatása meg van engedve.

Királyi méltóságba vagytok helyezve. Magasabb a méltóságtok az ószövetségi papok tiszténél, akik állatokat mutattak be az Úr Istennek.

Istennél nincs értékesebb dolog a lelkeknél. Ti ezt a legkedvesebb ajándékot viszitek Isten oltára elé. Mivel pedig a földön élő ember szemeiben legnagyobb a királyi méltóság, azért adja Isten is ezt a címzést nektek kitüntetésképp azért, hogy neki a mindennél kedvesebb ajándékot adjátok.

Szent Péter apostolnak az volt a látomása, hogy a keresztény szülők megértik Jézus birtoklásának boldogságát és úgy fog átalakulni ez a pogányságra hajló világ, hogy nemcsak a szobákban lesznek feszületek és szentképek, hanem már a gyermekek szívébe is a szülők fogják belevésni a minket végtelenül szerető Jézus képét és Jézus fog uralkodni a szívek felett. Ennek a látomásnak, jövendölésnek teljeselednie kell; most pirkad ez új kor hajnala. Ti élvezitek ennek édes közelségét.

Nehéz-e az ily nevelés? Hiszen megkönnyíti nevelői munkátokat. Kellemetlen-e? Hiszen megédesíti családi élteteket az Úr Jézus szelleme, mely családjaitok tagjaiban fog szétáradni.

Meglássátok: a korán áldozó gyermekeitek csókja édesebb lesz, mert ezeknek ajkait az Úr Jézus érintette; forróbb lesz az ölelésük, mert szívük az Úr Jézus szent szívében, a szeretet

lángtengerében megfürdött; ezeknek szebb, mosolygósabb lesz a tekintetük, mert megigézte őket a boldog Isten élvezete.

Isten legforróbban azt óhajtja, hogy a lelkek a megszentelő malaszt állapotában megmaradjanak. Legyetek büszkék, hogy ti Isten óhajának teljesítésében közreműködhetek. Hiszen azért szentség a házasság, hogy szent legyen annak a gyümölcse is.

Mikor a szülő azt hiszi, hogy ártatlan gyermekét eléggé kioktatta és elviszi a paphoz, hogy szentáldozáshoz való bocsáttatását kérje, akkor az oltáregyletbe is beírathatja. Íme ez az oltáregyleti szervezés első és legfontosabb része. Az ilyen gyermek az oltárhoz nő, illetve Jézus szívéhez; bajos lesz azt onnét elszakítani.

A sokat emlegetett Foerster szerint a nevelés felemelés. Magasabbra pedig nem emelhetjük a lelkeket, mintha az oltárhoz visszük, hogy az Úr Jézussal egyesüljön.

A szervezés munkáját a hitoktató veszi át az iskolában. Jó, ha minden gyermek valamely hitbuzgalmi egyletbe van beiratkozva. Az oltáregyleti tagsággal járó havi egyórás szentségimádás két félóra osztra végezhető s tagdíjképpen a gyermektől havi 1 fillér fizetése is elégséges. Erre a gyermekek is vállalkozhatnak. A gyermek öntudatát nagymértékben növeli az, hogy ő már egy társulatnak tagja. Ha még kis jelvényt is kap hozzá, öröme teljes lesz és biztosak lehetünk aziránt, hogy az oltáregylet ezen tagjainak jó része egész életén keresztül híven fogja teljesíteni kötelességét, mert e kötelességteljesítés az ő lelkével össze van forrva.

A hívek közül könnyű oltáregyleti tagokat szerezni, mert az oltáregylet természeténél fogva benne van a nép lelkében. Az oltáregyletnek célja és lényege az, hogy minél jobban megismerjük, szeressük az Úr Jézust, őt kiengeszteljük főleg az Oltáriszentségben ért megbántásokért és gondozzuk azon szent helyeket, amelyeken az Úr Jézus magát értünk a szentmisében naponként feláldozza, jöjjünk el a szentmisére és nézzük, hogyan megy végbe a vér nélküli áldozat. Ez a legkedvesebb vallási kötelességünk. Tágabb értelemben véve tehát oltáregyleti tag vagyok, mihelyt katolikussá leszek. Az oltáregylet csak arra való, hogy bennem e tudatot minél élénkebben ébren tartsa. – Az anyagiakról való gondoskodás sem okoz nehézséget. Ezt a tagdíjat az egyleti tagok rendszeresen örömmel fizetik, sőt a hívek a templomok részére kézimunkákat is szívesen készítenek s a templomok felszerelésére általában készségesen adakoznak. Ez az áldozatkészség, mely sokszor nem megfelelő ajándékok által jut kifejezésre, az oltáregylet útján a helyes mederbe terelődik.

Minden ájtatossági egylet vezetése között tehát az oltáregyleté az, mely a lelkipásztor legtermészetesebb foglalkozását képezi. Minden lelkipásztor alkothat tehát oltáregyletet, illetve a hívek minden községben szorgalmazhatják az oltáregylet felállítását.

Az egylet vezetésében kiváló hivatása van a választmánynak. Ennek rendszeresen csak nők a tagjai. A választmány legfeljebb ötven tagból állhat, kiket a közgyűlés választ. A választmányi ülésen választják az elnöknőt és alelnöknőt, a pénztárnoknőt és helyettesét, a titkárnőt és a második titkárnőt.

A választmány azért van nőkből összeállítva, mert a választmány fő kötelességét az egyházi felszerelések elkészítéséről való gondoskodás képezi. A választmányi havi üléseken határoznak a felől, hogy milyen tárgyakat fognak elkészíteni, s az egyesületi tagok közül kiket bíznak meg a felszerelések elkészítésével.

Sok helyütt külön munkaórákat szokás tartani, mely alatt a titkárnők hitbuzgalmi könyvekből felolvasásokat tartanak, vagy valamely egyházi férfiú konferenciát tart. Kis városok és falvaknak sokszor lapos gondolatvilágában ezek a felolvasások és konferenciák emelik magasra a tökéletesség iránt érzékeny női lelkeket.

A tagsági díjakat és adományokat a pénztárnoknő gyűjti össze és kezeli az egyesület pénztét.

A papnak tehát a szorosan vett lelki vezetés, a havi szentségimádás megtartása, esetleg szentbeszéd végzése, a hívek gyóntatása s az új tagoknak törzskönyvbe való írása képezi feladatát.

Helytelen volna tehát, ha az oltáregyesület a választmány s a világi vezetőség mellőzésével működne, mert a pap egyedül e munkákat nem végezhetné, az egyesület szorosan vett hivatását nem teljesítené. Az egyesület azért áll természeténél fogva több egyénből, hogyha az egyik tag kidől, az intézmény azért fennmaradjon. Hagyjuk a nőket dolgozni az oltáregyesületért. Ők ezt szívesen teszik és ebben a szép munkában valóban nemesen teljesítik feladatukat. Ellenkező esetben minden munka egy-egy buzgó pap vállaira nehezedik, akinek utódja esetleg képtelen az előd munkájának folytatására, utóbb az egyesület, mint oldott kéve hullik szét s a lelki kincsek termelésének egész uradalmi elpusztulnak.

Ott, ahol apácák is vannak, az alelnöknői s pénztárnoknői tisztség az apácákra bízandó. Az oltáregyesület ugyanis megalakulásától kezdve szoros összeköttetésben van az apácázárdákkal, sőt külön női szerzet alapítására adott alkalmat. Ezen jellege fog tehát kifejezést nyerni akkor is, ha az új egyesületek szintén a női zárdák támogatását veendik igénybe.

Midőn az oltáregyesületek az egyesületi munka javarészét a nőkre bízván, velük együtt imádkoznak, akkor azokhoz válnak hasonlóká, akikről az Apostolok Cselekedeteiben írva vagyton, hogy „állhatatosak valának egyenlő akarattal az imádságban, az asszonyokkal és Máriával, Jézus anyjával”. (Ap. Csel. 1, 14.)

Jézus az Oltáriszentség szerzésével kötelezte magát arra, hogy minden községben köztünk marad; mi az oltáregylettel, az Oltáriszentség együletével, kössük le magunkat, hogy Őt felváltva állandóan imádni fogjuk.

P. Boone Jézustársasági atya, ki Meeus Anna grófnőt az oltáregyesületi intézmény és a női szerzet megalapításában támogatta, 1862-ben tartott egyik beszédében néhány magyarországi oltáregyesületet példaképp állított hallgatósága elé. Mi arra törekszünk, hogy e szép dicséretre tovább is méltók lehessünk.

Ugyancsak P. Boone mondotta: „ha szabad volna, bejárnám Belgiumot és magamat a hitszónokok, gyóntatók és lelkészek lábaihoz vetném, azt mondanám nekik, hogy 33 éves papi működésem alatt nem dolgoztam eleget, hogy növeljem a szeretet szentségében levő Jézus iránti hódolatot és kérve kérném őket arra a különös szeretetre, mellyel az Úr Jézus viseltetik irántuk, hogy e veszedelmes időben dolgozzanak jobban, mint eddig az Úr Jézusnak e szentségben való dicsőítésén azáltal, hogy minden plébánia területén alapítsák meg és vezessék az oltáregyesületet”.

Az Oltáriszentség nyújtása miatt van nagy tiszteletünk a nép előtt – nimis honorificati sunt amici tui Deus, – „igen tiszteletreméltók a te barátaid Isten”. (Zsolt. 138–17.) Ezt illik a Szentség tiszteletének terjesztésével meghálálnunk, abban a tudatban, hogy qui custos est Domini sui glorificabitur, „aki Urának őrzője, az megdicsőíttetik”. (Prov. 27-18.)

2. Ami az oltáregyesületeknek egymáshoz való viszonyát illeti, erre nézve a budapesti központi oltáregyesület adta meg a legjobb irányítást, midőn 1894. évben aziránt indított mozgalmat, hogy minden egyházmegye részére külön egyházmegyei igazgató neveztessék ki s az oltáregyesületek egyházmegyéenként szerveztessenek. Az oltáregyesület minél inkább magán viseli a katolikus jelleget, annál inkább kell, hogy magára öltse az egyházmegyei szervezetet. Így van ez Belgiumban is, mely mintája és bölcsője az oltáregyesületeknek.

Egyházmegyei szervezet révén a főpásztor mindenkor tájékozódva van az oltáregyesületek működéséről, azokat ellenőrzi és irányítja. Az egyházi elnök kinevezése különben is mindig a püspök jogát képezi. Egyházmegyei vezetés mellett az oltáregyesületek fennmaradása mindenkorra biztosítva van. Az a tudat, hogy maga a megyés főpásztor

érdeklődik mindegyik plébániájának oltáregylete iránt, úgy a vezetőségnek, mint az egyesületi tagoknak buzgóságára nagy hatással van.

Figyelembe veendő az is, hogy az oltáregyesületeknek második célját a szegény templomok felszerelése képezi; ilyenek pedig minden egyházmegyében vannak. Az egyházmegyei igazgató a legkönnyebben tájékozódhatik az iránt, vajon az egyházmegyei szegény hitközségek részéről benyújtott folyamodványok milyen elbírálásban részesítendők. Az is rendjén van, hogy az egyházmegyei egyesületek elsősorban – bár nem kizárólag – a saját területükön levő szegény templomok segélyezéséről gondoskodjanak. Az egyesületi tagok is szívesebben készítenek kézimunkákat az ismert szomszédos templomok, mint más ismeretlen hitközségek részére.

Az egyházmegyei igazgatónak alkalma nyílik a hozzáérkezett folyamodványokban felsorolt tárgyakat az egyházmegye területén levő egyesületek között szétosztani s ily módon megindul és állandósul az egyházmegyei egyesületek között az a vérkeringés, melynek a testvéries érzés, az Oltáriszentség szeretete s az antiochiai keresztények áldozatkészségének utánzása adja meg a mozgatóerőt.

A vidéki oltáregyletek az egyházmegyei igazgató útján lépnek összeköttetésbe az egyházmegyén kívül levő hazai és külföldi hitközségekkel és a missziókkal. Az oltáregylet működése nem szorítkozhatik szűk határok közé. A szűk látókör nem a katolikus világnézet sajátja. Mi mindig egyetemes célokra törekszünk. Az oltáregyesületnek pedig egyik dicsőségét éppen az képezi, hogy nem a saját javát, hanem az egyházét keresi s ezért minden jól vezetett vidéki oltáregyesület az egyházmegyén kívül eső célokat is szolgál, támogatja az ország távolabbi részében s a más világrészekben levő szegény templomokat is. Ez a vonás igen kedvessé teszi az oltáregyesületet. Képzeljék el kérem, mily örömmel dolgozik az az egyszerű asszony, akinek szemei előtt lebeg az, hogy az általa varrott egyházi ruha valamely néger misszió céljaira fog szolgálni! A belga oltáregyletek fennállásuk első félszázadában 750 missziót segélyeztek másfélmilliónyi frank értékben!

Minél inkább elmaradtunk a missziók segélyezésében, annál inkább kell megragadnunk ezt az eszközt, mellyel a missziókért sok jót tehetünk s emellett oly munkával látjuk el az oltáregyleti tagokat, amely munka végzése nekik valódi örömet okoz s az oltáregyesületi életet felélénkíti.

A változatosság jól esik az embernek. Az oltáregyesület imádkozik és dolgozik.

Ezen egyesületi munkafelosztás által növekedni fog a munka mennyisége s az oltáregyesületek akkora eredményt fognak felmutatni, hogy maguk is csodálkoznak majd rajta. A belga egyesületek például az első ötven év alatt hat millió frank értékű egyházi ruhákat készítettek Belgium részére, a budapesti pedig 7000 misemondó ruhát és 1800 palástot készítetett és osztott szét az első ötven év alatt.

Számítsuk e jótéteményekhez még azt a lelki hatást, mit a szegény hívek éreznek, midőn látják, hogy különféle községek oltáregyesületei mily buzgóságot és áldozatkészséget fejtettek ki, hogy az ő templomukon segítsenek! Ott, ahol a templomok teljesen el vannak hanyagolva, rendesen hiba van a lelki vezetésben is. Az ily községek tehát kétszeresen szánalomra méltók és ezért kiváló jótétemény az, ha az ily községen segíthetünk. De nagy segélyt csak több oltáregylet együttes támogatása nyújthat!

3. Az egyházmegyei szervezet azonban veszedelmessé is válhatik, ha teljesen kikapcsolódik az országos szervezetből.

Országos kapocs hiányában megtörténhetik, hogy ugyanazon hitközség más és más egyházmegyében levő oltáregyesületekhez folyamodván, több helyről ugyanazon segélyekben, vagy szükségleteit felülmúló nagy támogatásban részesülne.

A magára maradt országos központ működése is megbéníthatná.

Sok szegény egyházmegye pedig jórészt kizárólag a saját szegénységére volna utalva.

Országos szervezet nélkül igen sok egyesület pusztán csak imatársulattá válnék, mert nem volna elég működési köre. Az imatársulat magában véve igen üdvös dolog, de ez a jelen esetben elfajulás, mely ellenkezik az oltáregyesület természetével. Imatársulat oltáregyesület nélkül is létesíthető. Az oltáregyesület lényeges tulajdonságát képezi, hogy a Szentség iránti hódolatát a Szentség környezetének díszével, ennek emelésével, ajándékokkal is kifejezi, a három királyok hódolatát állandósítja. Ezek az ajándékok pedig ékesszólóan, behízeltgően beszélnek. Messze földre elmennek és idegen nyelven is azt hirdetik, hogy köztetek van valaki, akit ti nem tiszteltek eléggé. A ti mulasztástokat titeket nem ismerő jó lelkek pótolták, akik azért más jutalmat nem várnak tőletek, mint azt, hogy e buzgóságban ti velük versenyezzetek.

A vidék elszigeteltségénél fogva hajlandó a tétlenségre. A vidék rendesen hátrább van, mint a központ. Ez a jelleg rátapad az egyesületi életre is. Kell tehát, hogy szerves összeköttetésbe lépjünk az országos központtal.

*Országos szervezet mellett lehet csak nagy dolgokat alkotni.* Az oltáregyletek pedig nagy dolgok létesítésére vannak hivatva, mert az oltáregyleti tagok nem lehetnek névleges katolikusok. Ők a katolikus társadalom legjavát képezik, akik hitünk szerint élnek, akik Istentől másoknál több kegyelmet kaptak, akiktől Isten is ezért többet vár. Az oltáregyesületeknek tehát a katolikus közmunkából a javarészt, a legnehezebbet, a legfontosabbat kell kiválasztaniok. Melyek azok? Nem részletezem. Önök úgyis tudják. Elég annyit mondani, hogy a katolikus oltáregyesületi tagokra minden katolikus mozgalom támogatásában számítunk! Nagy munkák egységes végzésére pedig okvetlenül szükséges egy hatalmas lendítőkerék, melynek munkáját csak egy országos központ végezheti. Az a vidéki oltáregylet, amely tudja, hogy neki milyen templomok és missziótelepek részére kell ötven karinget előállítania, az jobban fogja a munkaórákat betartani, tagjai között nagyobb összetartást és lelkesedést fog fenntartani, mint az, amely egy-két buzgóbb nő áldozatkészségéből néhány csipkét horgol, hogy abból – a jó Isten tudja hová – pár méternyi szállítson.

Az ember munkakedvét a nagy célok sarkalják állandó tevékenységre. Az országos központ ily nagy munkaadó szerepét tölti be s ezzel villanyozza állandó jó munkára azokat a női kezeket, amelyek sokszor fáradságos és mégis hiábavaló kézimunkák végzésére vannak lekötve.

Az oltáregyesület egyik fontos eszközét, mellyel élethivatását teljesíti, képezi azon pénzösszeg, amellyel a tagsági díjából és adományokból rendelkezik. A pénz az érték képviselője, amelyet azonban a koldus is könnyen kidob, ha fillér a neve. A pénz csak akkor nagyhatalom, ha belőle sok van összehalmozva. Ezért szövetkeznek egymással a bankok is, hogy nagy dolgot művelhessenek. Nekünk is központosítani kell a katolikus pénzeinket, ha azt akarjuk, hogy ez a pénz – amelynek hova fordításáért Isten előtt számot kell majd adnunk – Istentől rendelt hivatását teljesítse, a katolikus országos ügyek kellő felkarolására felhasználtassék. Az oltáregyesületek országos szövetségének tehát módot kell találnia arra, hogy az országos központ e szükséges támogatást ne nélkülözze.

Nálunk annál is inkább szükséges, hogy az oltáregyesületek országos központi vezetőségével szerves összeköttetésbe lépjünk s az oltáregyesületek országos szövetségét megalkossuk, mert a budapesti oltáregyesületnek kezdettől fogva gyönyörűen működő intézményében rendelkezésünkre áll azon központi vezetőség, amely e hivatás kitűnő betöltésére valóban alkalmas.

E vezetőség gondoskodott arról, hogy az oltáregyesületek eddigelé is az országos szervezethez némi jellegével tudtak fellépni. A Gondviselés bölcs intézkedéséből ezen vezetőség Budapesten egy külön női szerzetet telepített le, mely az Örökimádási templomban, míg egyrészt boldogult Erzsébet királynénk emlékét örökítette meg a

legméltóbb módon, addig másrészt minden tevékenységét annak szenteli, hogy az Oltáriszentség imádása, kiengesztelése, a szentáldozások végzése minél nagyobb mértékben történjék s az oltáregyesületek megerősödjenek.

Ezen eléggé meg nem hálálható, fontos lépéssel a magyarországi oltáregyesületek is arra a biztos talajra helyezkedtek, amelyen a belga, francia, kanadai s az olasz oltáregyesületek állanak, amelyek központjában szintén egy-egy szerzetesrend végzi az országos szervezés munkáját. Annál kevésbé maradhat fenn tovább a jelenlegi állapot, amikor a budapesti központi oltáregyesület ezen nagy költségeinek fedezésében az ország oltáregyesületei nem vesznek részt abban a mértékben, amint erre képesek volnának. Az pedig nem helyes, hogy az ilyen nagy költségeket egyes családok szinte erejüket meghaladó módon viseljék. Ez a helyzet dicsőséget hoz az illető családokra, de épp oly arányban volna szegyenletes reánk nézve, ha ez az állapot tovább is fennmaradna.

Végül az országos szervezés nálunk különösen az egyesület férfitagjaira való tekintettel szükséges, akiknek a nyilvános életben helyzetük bölcs kihasználásával kell küzdeniök az Úr Jézus uralmának biztosításáért. Aki küzdeni akar, annak bátorságra, bátorításra van szüksége. A férfiakban pedig sokszor nem annyira a hit, mint inkább a bátorság hiányzik, hogy az Úr Jézusért valamibe belefogni merészeljenek. A bátran küzdőknek pedig támogatásra van szükségük, mert a krisztusi harc mezején is el lehet esni – árulás, elvfeladás nélkül is. Azt a tekintélyt, melyet az ország legjobb katolikusainak szervezete képvisel, a katolikus férfiak védelmére ki nem használni, végzetes mulasztás volna.

Minden oltáregylet kétféle oltárt díszít: az egyik látható minden templomban; a másik láthatatlan, a tagok lelkében van. Áldás van azokon, akik közreműködésükkel ezen utóbbi oltár díszítését is előmozdították.

Néhány évtizeddel ezelőtt ismeretlenek voltunk e földön. Csak az Isten ismert és szeretett minket. Pár évtized múlva újból ebben a helyzetben leszünk. Az örökkévalóság köztem és főleg az Isten között fog lefolyni.

Az oltáregyesület az Istennel való édes egyesülést e földön mozdítja elő, hogy zavartalan és boldog legyen az a másvilágon is. A mennyei látomásokban bővelkedő szent Teréz is bevallja, hogy e földön nem kívánhatunk egyebet, minthogy az Úr Jézust bírjuk az Oltáriszentségben. Az oltáregyesület abban múlja felül a többi hitbuzgalmi társulatokat, hogy ezen egyesülést az Úr Jézussal közvetlenül mozdítja elő, hogy lelkünk, mint az olvasztott viasz, olvadjon össze az Úr Jézuséval, mint alexandriai szent Cirill mondja.

*Martin* Konrád püspök szerint a Bonifácus-egylet felkarolása minden német katolikusnak legfőbb kötelessége. Nekünk lehet-e főbb kötelességünk, minthogy az oltáregyletbe lépve, az Úr Jézus jóságos Szívének áldásait terjesszük?

Az Oltáriszentség imáadásában előljáró Belgium püspöki kara 1911. augusztus 19-én kelt közös pásztorlevelében arról panaszkodik, hogy az Úr Jézus az Oltáriszentségben nem részesül a kellő tiszteletben, miért is közös engesztelőnap tartását rendelte el.

Ha nálunk minden plébánián szervezve lened az oltáregyesület s ezeknek tagjai havi imaóráikat pontosan betartják; ha ezen egyletek egymással szoros összeköttetésbe lépve és egymást támogatva fogják a szegény templomokat segíyezni, az Úr Jézus külső dicsőségét emelni; ha e több ezernyi egyesület egy nagy szövetségben egyesülve Magyarország hitbuzgó katolikus híveinek méltó és tekintélyes képviselőjévé lened: akkor nálunk nem lesz szükség közös engesztelőnap elrendelésére; akkor a Jézus Szívével érző hívek száma egyre jobban növekedni fog s hazánk egész területére vonatkozólag szervezve lesznek azon buzgó lelkek, akik minden éjjel, minden nap, óráról-órára buzgón imádják az Úr Jézust, az örökimádás szelleme áthatja ez országot és Isten dicsőségére boldogítani fogja ennek polgárait.

Határozati javaslatomat bátorodom a következőkben elfogadásra ajánlani: Mondja ki a bécsi eucharisztikus kongresszus magyar szakosztálya, hogy az oltáregyesületeknek minden plébánián való felállítását, az egyesületeknek egyházmegyei szervezetét és országos

szövetségét szükségesnek tartja és az elnöklő csanádi püspök úr ő méltóságát felkéri arra, hogy a nagyméltóságú püspöki kart e határozat támogatására megnyerni kegyeskedjék!

## Az oltáriszentség a hitnek és szeretetnek titka

Mondotta: Dr. Várady L. Árpád, győri püspök

Krisztusban Szeretteim!

Alkonyatkor a nap távozik a láthatárról, de visszaverődő fénye; az esti pír vörös lánggal borítja a felhőket, a hegyek csúcsait. A Kálvárián búcsúzott a földtől a lelkek napja, Krisztus, de úgy, hogy hátrahagyta örök szeretetének el nem múló tüzét az Oltáriszentségben. Az utolsó vacsorán gyújtotta fel ezen örömtüzet, onnan terjedt városról városra, ma az egész föld kerekiségén lobog lángja és e világkongresszuson összejöttünk, hogy a népek és nemzetek millióinak nevében bemutassuk az örök szeretet nagy műve előtt hódolatunkat.

Megőrizte az Írás számunkra az első keresztény gyülekezet képét: „Állhatatosak valának, mondja, az apostolok a tanításban, a kenyérszegés közösségében és az imádságokban.” (Ap. cs. 2, 42.) Rég eltűnt már a ház Sion hegyéről, amelyben az Egyház, mint mustármag kikelt, első életét élte. De minden ereklyénél becsesebb, mit e szavak hirdetnek, az Egyház egységének, termékenységének titkát: a kenyérszegést. Krisztusból erősödött, terjedt el a föld kerekiségére; s ma, 19 század után hálával, szeretettel gondolunk vissza a jeruzsálemi házra. A kis gyülekezetből, az Istennek magasra emelt városa lett; a második Jeruzsálem az, amelyről Izaiás látnoki szemmel jövendölte: „Kelj fel, világosulj meg Jeruzsálem; mert eljött a te világosságod, és az Úr dicsősége fölötted feltámadott; a népek a te világosságodban járnak és a királyok a neked támadott fényességben. Emeld fel körös-körül szemedet és lássad: Mindenek egybegyűlnek, hozzád járulnak, a te fiaid messziről jönnek és leányaid minden oldalról indulnak. Akkor meglátod a bővelkedést és csodálkozik és kitágul szíved, mikor hozzád tér a tenger sokasága és hozzád jó a nemzetek ereje.” (60, 1-5.)

Az elmúlt napokban megértük e helyen e szavak szösz szerint való teljesülését: mint gyűltek össze a népek és nemzetek, királyi, fejedelmi sarjak, a legkülönbözőbb állapotúak, minden rangból, osztályból; mint egyesültek a szentség előtt, hogy általa éltetve, neki élve, visszatérjenek ismét tűzhelyükhöz új erővel. Mi az ami bennünket összefűz? Az, amit Szent Pál mond az első hívekről: „Az áldás kelyhe, melyet megáldunk, nem a Krisztus vérében való részesedés-e, és a kenyér, melyet megszegünk, nem az Úr testében való részesülés-e? Mert egy kenyér, egy test vagyunk sokan, mindnyájan, kik az egy kenyérben részesülünk.” (I. Kor. 10, 16, 17.) Így tanulták az Úrtól, így adták tovább az apostolok. Ez az Úrnak nagy öröksége, megváltó szeretetének csodaműve, *a hitnek fölséges titka*, egyben az *isteni szeretetnek* is felséges titka.

Boruljunk le előtte s mérítsünk *hitet*, *szeretetet*.

Az ős egyházban a diakónus harsány szóval kiáltotta: „*Mysterium fidei*” *a hitnek titka*, amikor miseközben felhívta a híveket, hogy az oltárra érkező Krisztust imádatlal fogadják. A hit titka mert benne a titkoknak, Isten nagy tetteinek sokasága halmozódik; a hit titka, mert benne a többi titkok egyesülnek, találkoznak.

Hitet kíván tőled e titok, mert érzékeid felmondják körülötte a szolgálatot: a látás, a szaglás, a tapintás, az ízlés; csak a hallás vezet egymagában a titok mélyébe. Hallod Krisztus szavát: *ez az Én testem*. Ez a nagy szó éppoly teremtő, hatalmas szózat, mint volt a kezdet elején az a másik két szó: *legyen világosság*. A hit gyönyörűséggel fogódzik a teremtő szavakba és boldog, hogy lépést tarthat az isteni szeretettel, legnagyobb megnyilvánulásánál. „Mi hiszük, – írja Szent János apostol, – az Istennek hozzánk való szeretetét.” (I. 4, 16.) Ki tarthatja vissza, rövidítheti meg az Isten kezét? Ki merészel határt vetni az isteni Felsőnek, hogy az üdvösség rendjében, a lelkek világában ne műveljen nagyot, miután az anyagi világban már oly lesújtóan nagyokat művel? Nem, aki ezt belátja, hanem aki tagadja, az csúfolja meg az emberi észet. Aki tagad egy egész lelki világot, – mert a maga szűk érzéki

megismerésébe beszorítani nem tudja, – nem érdemli a nevet: *szabadgondolkodó*, mert sem nem *szabad*, sem nem *gondolkodik* igazán. Nem gondolkodik igazán, mert a gondolata nem teljes, nem gondolja az okokat végig, a végső okig; nem szabad, mert lenyűgözi az emberi lelket, mikor az az Istennek szárnyain emelkedni kész, akar s köteles.

Az Oltáriszentség a *hitnek* igazsága. Mégpedig szükséges igazsága. Semmit sem követel Jézus oly nyomatékmal, mint ezen hitigazságnak elfogadását. A kafarnaumi templomban isteni fölségének erejével jelenti ki: „A kenyér, melyet adni fogok, az én testem, a világ életéért.” (János 6, 52.) A szavak nem tetszenek a hallgatónak, morgás támad, ellenmondás hallatszik, a tanítványok továbbmennek, de az Úr nem enged, nem módosít semmit, sőt látva a tanítványok távozását, az apostolokhoz fordul: „Ti is el akartok menni?” (János 6, 68.) Őket is engedte volna távozni, ha nem fogadják el szavait.

Azt, amihez oly szilárd, erős hitet követelt, megszerezte halálának előestéjén, az utolsó vacsorán. Ha csak pusztá ember: akkor összerogyott volna azon éjjelen az események súlya alatt. A nép s vezérei ellene fordulnak. Tanítványai, egy maroknyi csapat, félénk, megbízhatatlan. Műve látszólag szétfoszlóban, mint az álom. S ugyanakkor ragyog előttünk fölülmúlhatatlan nagyságban; akkor mondja az örökké emlékezetes szavakat: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik. Igyatok ebből mindnyájan, ez az én vérem, az új szövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatjára.” (Máté 26, 27, 28.) Nem csügged, de inkább látja a győzelmet, megváltásának sikerét. Az örökkévalóság nyugalmaival állítja elének megváltó halálát, amely nélkül nincs üdvösség; ő a központja Isten országának. Tudja győzelmét a halál felett, különben nem ígéri testét örök táplálékul. A szentség szerzésekor oly rendíthetetlen erejű, mint megígérésekor. Választásra kényszeríti a világot: Vagy vele üdvözölni, vagy sehogy: vagy hinni szavának, vagy távozni tőle. Ekkor emlékeztek vissza az apostolok az ígélet szavaira, ekkor veszik át a titokzatos testet, melyről előbb nem tudták, csak hitték, hogy számunkra adatni fog. Ezután még kevésbé lehetett helye habozásnak, visszalépésnek: Krisztus teste az Egyház kincse lőn, melyhez soha hűtlen nem lehet.

Nem tágíthatunk e szent titoktól azért sem, Krisztusban Szeretteim, mert az összefoglalása a többinek. Amint az anyagi világ tervszerű, egész alkot, a benne lefektetett gondolatok, erők, nagyszerű egységben futnak össze; úgy fonódnak össze a hit igazságai az Oltáriszentségben. Az valamennyinek záróköve. Belékapcsolódik a Szentháromság titka, mert a második isteni személy van a szentségben; bennfoglaltatik a megtestesülés, mert a testté lett Ige rejlik a szentség alatt; benne van a megváltás, mert az Úr teste és vére folytonos megújítása a kereszt áldozatának; benne van a feltámadás, örök élet, mert itt a megdicsőült testet imádjuk; benne van Máriának méltósága, mert ez a test fogantatott a Szentlélektől. A titkok egész koszorúja fonja körül az Oltáriszentséget. Mint a rózsa minden szirmát összefoglalja: ez a titok is a többit mind egybefűzi. Aki e napba erős hittel tekint, a többinek fényét is elbírja. Ez a titok vezet be a keresztény élet szívébe, kellős közepébe, ez emel fel mennyei magaslatra. Milyen szomorú a sorsa annak, aki e titoktól elfordul: tekintete az ürességbe mered, s nem tud egyebet látni a sötét sírgödörnél. Mi a legfőbb kincset bírjuk, mely erőt, világosságot ad a léleknek az örökkévalóságra. Az Oltáriszentség titkát hittel fogadva: a legnagyobb hitet nyújtjuk, a legmesszebbre, a legmagasabb csúcsra követjük az Istent; azért nem lehet előtte kedvesebb, mint az engedelmisségnek, a bizalomnak ez a tanúságtétele.

Minő viszonzást, jutalmat tarthat fenn azok számára, kik érzékeik fogyatékosága mellett nem törődve gúnyal, ellenmondással, követik őt? Nem mondta-e Tamásnak, miután meggyőzte őt feltámadásának valóságáról: „Hiszsz, mert láttál; boldogok, kik nem látnak, s hisznek.” Hogyan bánik az Üdvözítő a benne hívőkkel? A jobb lator hitt benne, hitt az ő végső elhagyatottsága idején, a keresztfán, hitt az ő szégyene, meggyaláztatása óráiban. És mi volt e hitre Krisztus válasza „Még ma velem lész a paradicsomban!” – A pogány százados

hitt benne, a hit mondatta vele: „Uram nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak szóval mondjad és meggyógyul az én szolgám!” E vallomás oly tisztelethelyet foglal el az egyházban, hogy immár évszázadok óta ismétlik minden áldoztatásnál. E vallomás meg van örökítve minden ércnél, kőnél maradandóbban. Milyen jutalma lehet hát annak, aki azt legelőször kimondotta!

Keresztény Hallgatóim! Valahányszor e szavakat hittel ismétled, te is a boldog századoshoz szegődöl, kiveszed részedet érdeméből, jutalmából. Milyen drága kincs e hit; hogyan fénylik, ragyog minden oldalról. Vegyük ki részünket az örömből, mit e kincsnek bírása szerez, hisz oly kevés és ritka az igazi öröm. Vegyünk példát az egyházzal: hogyan bánik a Szentséggel, az áhíthatnak, összeszedettségnek, figyelemnek, imádatnak mennyi jelével veszi körül, halmozza el; kövessük e példát, legyen imádatunk az Oltáriszentség iránt előképe annak az imádatnak, mellyel az isteni Bárányt a megdicsőültek környezik.

Hódolunk az isteni Báránynak, aki a Jézus Krisztus. Jézus felséges elméjével, mellyel ellenségeit megszegényítette; megdicsőült alakjával, melyről napként ragyog öt szent sebe; bölcsességével, amellyel oly világbirodalmat alkotott, aminő az egyház. Tekintsétek Szívét, ezt a legnagyobb Szívét, telve gyengédséggel, mely dobog az emberiségnek minden nagy érdekéért. Volt-e lény, amely szebb, kedvesebb, szeretetreméltóbb, jobb, szelídebb lett volna, mint Jézus Krisztus? Csoda-e, hogy hús század óta hozzá esengnek a szívek? És most tekintsétek az Oltáriszentséget: emeljétek fel róla a kenyér színéből szőtt fátyolt, ott látjátok ugyanazon Jézus Krisztust, s minő szeretetreméltó módon lakozik ott! Nem rettent isteni hatalmának súlyával, inkább elrejtí az a kenyér alázatos színe alá. Nem tűz és földindulás jelzi jelenlétét, hanem inkább alászáll szelíden, mint az éjszakának harmata.

Mi hozott le, Uram, hozzánk? A szeretet. Mi indít arra, hogy folyton köztünk légy? A szeretet. Nemcsak egy helyen vagy, mint egykor a szentföldön, hanem minden országban, városban, faluban, ahol templomod van. Meghallgatsz, elfogadsz mindenkit, nemcsak az előkelőket, a tisztákat, a jókat, hanem a szegényeket is, a bűnösöket, a rútakat; elmégysz a betegszobákba, a kórházakba, a börtönökbe. Mi indít erre? A szeretet. Láttad előre a sok tiszteletlenséget, bántalmat, amely érni fog. Láttad, s mindez nem tartott vissza attól, hogy kimondjad a nagy ígéket: Ez az én testem!

Hogyan viszonzzuk, Krisztusban szeretteim, ezt a túláradó isteni szeretetet? Nemde viszonzszeretettel? Az emberi szív elsősorban Isten szeretetére van teremtve. A földi szerelem gyakran csak lázbetegsége a léleknek, telve fájdalommal, gyötrellemmel. Jézus szeretete megnyugtat, boldogít, békét, örökéletet jelent. Ez a szeretet kárpótolja az apát az anyát sok-sok fáradságért, bánatért; ez a szeretet ad erőt hivatásunk töviseinek viselésére. Ha ez a szeretet lakik szívünkben, vele együtt mennyi erő költözik abba napi munkánk hű végzésére, mennyi türelem, kitartás, bátorság a szenvedések viselésére, mennyi készség magunk feláldozására. E szeretet fényénél minő mély bepillantást nyerünk a földi élet minden fordulatába, mennyivel szabadabb lesz a lélek, mennyire nem téveszti meg szemünket a külső csillogás, mennyivel igazabb, tartalmasabb, értékesebb, gazdagabb lesz életünk.

Az Oltáriszentség fakasztotta szeretet lehozza az eget a földre, megnemesíti, fölmagasztalja a földi életet. Millió meg millió lélek lesz búzaszemmé Krisztusban az áldozás, a mise, a Szentség ünneplése által, egy testnek, Krisztusnak lesznek tagjaivá, amelyben csodálatos vérkeringés útján cserélődnek ki a kegyelmek: az imádság, munka, szenvedés, érdem, elégtétel, bűnbánat.

Rafaelinek csodált képe, a *Disputa*, elénk állítja az oltáriszentséget, mint az eszmélő, érző, munkálkodó világnak centrumát, középpontját. Körülötte sorakoznak a különböző élethivatások képviselői: imádkozva, dolgozva, tudományos-művészi alkotásokba merülve, az egész kultúrvilág tevékenységében. A kép felső részében van a megnyílt ég Krisztussal; most már a kenyér színének fátyola nélkül, mutatva, hogy a becsülettel, hűséggel befutott földi pályának – ha az egyesül Krisztussal – mi a folytatása, betetőzése.

Krisztusban szeretteim! A disputának képe megújult most szemeink előtt. Láttuk a nemzetközi hódolat megnyilvánulását az Oltáriszentség előtt. Átaljárta lelkünket e napok alatt a tudat, hogy az Oltáriszentséget imádvá a világ centrumában állunk, benne vagyunk a lelkeket igazán életető, frissítő, üdvözítő áramlatban. Elhoztuk ide a magyar zászlót, elhoztuk imádságos hálánkat azért, hogy e nagy Szentség a magyar népet és hazát annyi csapás, viszontagság között is fenntartotta.

Vigyük innét vissza a fokozott életet, az erősödött hitet, a mélységesebb ragaszkodást, terjesszük mindezt környezetünkben, másoknál a szeretet örök, el nem múló vallomásával: Christus heri – Krisztus tegnap; Christus hodie – Krisztus ma; Christus in saecula benedictus – Krisztus áldassék mindörökké! Ámen.

## „Imaóra” a bécsi eucharisztikus kongresszus alatt

(A Szent Ágoston templomban)

Vázlat. Szinek J. Sándor

A vándor, ha útja hosszú és nehéz, közben meg-megáll és visszanez, hogy mekkora utat tett már meg és megfontolja, mennyi van neki még hátra. A kereskedő, ha tisztában akar lenni üzletével, bizonyos időkben megcsinálja vagyoni mérlegét, visszatekint a nyereségekre és kiadásokra ... Mi, akik a nagy kongresszuson összejöttünk, vándorok vagyunk és kereskedők. Vándorlunk az örökkévalóság háza felé és közben kereskedünk, míg el nem jön értünk az Úr és számon nem kéri sáfárkodásunkat. E kongresszus is csak úgy ér valamit, ha egy része az örökkévalóság felé vezető útnak, ha nyereségszámba megy az örökké való élet számára. Nem a pompa és a fény, nem a látványosság az, ami összejövételünkben a fő; ez csak a ruhája; hanem az örökké való élet felé való haladás; hanem a nyereség hitben, reménységben és szeretetben, amit az összejövétel kilátásba helyez. Azért álljunk meg egy kissé e szent órában és vessünk számot magunkkal, mit haladtunk és mi van hátra; mennyit nőtt az Oltáriszentségben való hitünk, Benne való reményünk és iránta való szeretetünk tőkéje. Összegezzük egy kissé tanulságainkat és rendezzük elhatározásainkat;

- a 1. negyedórán az Úr Jézusnak az Oltáriszentségben való jelenlétére,
- a 2. negyedórán a szentmisére,
- a 3. negyedórán a szentáldozásra vonatkozólag.

### 1. negyedóra

Az emberi szív epekedik az Isten után. Az Isten az ember szívét önmaga számára teremtette és nem boldog e szív, míg Istenben nem talál nyugtot. A testében halandó, képességeiben korlátolt embernek halhatatlan és vágyaiban végtelenbe törő lelke van. Semmi sem tudja kielégíteni, semmi sem tudja kitölteni, csak a végtelen Isten. A pogányok nagy költője (Homéros) is azt mondja: Epekednek az emberek az istenekért. Még a hitetlen is érzi a végtelen után való vágyat és ha még annyira igyekszik is szomjúságát véges értékekkel kitölteni, szíve mindig üres marad és boldogtalannak érzi magát. Ezért panaszozzák azok, kik az emberi szív gyászos tévedése folytán nem Istenben keresik boldogságukat, hogy az élet fő jellemvonása a halálos unalom. Ez a végtelen Isten meg nem találása. Azért viszont az Isten, mikor az ember még ártatlansága birtokában, a paradicsomban lakott, állandó társa volt neki ... atya ... barát. A bűn által az ember elszakította magát Istentől, de szívéből a sóvárgást kiirtani nem tudta. Epekedett az Isten után ... egy Istent kívánt ... akit látni, tapintani, hallani lehet; Istent, kinek van szíve, mint neki, teste, mint neki; kire rábízhatja gondjait. Innen a bálványok ... áldozatok ... Viszont Isten is mutatja magát ... az „angyal” alakjában ... égő csipkebokor ... tüzes felhő ... bírák, királyok, főpapok, proféták útján ... De még ez sem elég az embernek, ... sem az Isten szeretetének ... nemcsak közben, közben ... megtestesülés! ... De ez is csak egy emberi élet határai közt ... az újszövetség, a szeretet szövetsége többet kíván ... mindig, mindenki számára ... ezt valósította meg az Oltáriszentségben. „Nincs több oly nemzet, melyhez ... más népeknek is vannak templomai, benne holt szobrok, képek, ... másoknál még az istenség képe sincs ... a keresztény katolikus templomokban is lakik Őmaga ... valósággal, testével, lelkével, Istenségével ... az emberré lett Ige ... az Isten Fia ... az Isten!

Ezen végtelenül fenséges, isteni, irgalomteljes és szeretetteljes jelenlétének dicsőségét, mélységes titkait halljátok ezen kongresszuson fejtegetni. Ezen hitetek erősödik, vésődik mélyebben szíveitekbe ...

De a hit, a meggyőződés nem teljes, nem élő, ha annak megfelelő kifejezést nem adunk életünkben! Hogyan fogunk kifejezést adni? ... Mik lesznek tehát kongresszusi elhatározásaink? ... Elsősorban: hogy gyakran fölkeressük a templomban. De ha csak így általában tesszük föl, elhatározásunk hamar füstbe megy ... gondolkodjék most mindenki, hogy mily alkalmakat fog a látogatásra felhasználni; mikor, hányszor, mit fog ott tenni, mondani ... Azután, templomban való viselkedésünkre vonatkozólag, ... szórakozottság ... beszélgetés, tekintetés ... Úrfelmutatáskor ... szentségi áldás ... Szentségimádás ... beteghez vitel ...

## 2. negyedóra

De az Oltáriszentségben az Üdvözítő nemcsak az ember epekedését egy érzékelhető Isten után elégíti ki, még többet is tesz. Az ember nemcsak látni, tapintani kívánja Istenét, hanem dacára bűnösségének, békében, szeretetben akar vele élni. A bűn rettentő gonoszság, emberi elme nem is képes felfogni gonoszságának, rettenetességének mérhetetlen voltát, hisz ehhez át kellene értenie Isten végtelen fenségét és nagyságát, kit a bűn megsért. Az ember érzi is ezt és minden becsületes lelket, még a pogányét is, mélyen szántja a bűntudat. És az ember mégis eped utána, hogy az Isten szeresse őt s ezért bocsássa meg bűneit, sőt halmozza el barátsága jeleivel. Ezt a vágyát az embernek is kielégíti Krisztus az Oltáriszentségben. Minden szentmisében megújul az oltáron a keresztfá áldozatja, mellyel végtelen szeretetből eleget tett helyettünk az Isten igazságosságának ... és így megszerezte nekünk bűneink bocsánatát, Isten barátságát; hatalmat adott, hogy Isten barátai, sőt fiai lehessünk ... A szentmise és keresztfá áldozatja ugyanaz az áldozat. Ugyanaz a Krisztus az, aki szerezte ... aki ott föláldozza magát ... aki az áldozatot bemutatja. Csak figyeljétek meg mi történik a szentmisében! Ki miséz? A pap? Igen; de nem annyira a pap, mint Krisztus. A pap csak eszköz Krisztus kezében; ha az atya megveri gyermekét, ki üt? Persze, hogy a bot, de mégis inkább az atya ... így a szentmisében is az igazi miséző Krisztus. Azért a pap nem azt mondja: „Hoc est corpus Christi”, hanem: „Hoc est corpus meum” ... és akit feláldoz ... ki az? ... nem: bárány, kenyér, arany, drágakő, kincs, nem is angyal, szeráf ... hanem ... tehát ugyanaz, mintha a Kálvárián volnánk ...

Kongresszusi elhatározás: a szentmise nagybecsülése ... vásár- és ünnepnap. hacsak lehet hétköznap is ... ott lenni, mintha a Kálvárián lettünk volna, azon tudattal, hogy bűneinkért feszítik keresztre.

## 3. negyedóra

Az emberi szív sokat, kimondhatatlanul sokat kapott az Oltáriszentségben való jelenlét és a szentmise által; de végtelen törtéteése még többet kíván. Mindig az volt a leghőbb vágya, hogy Istenével egyesülhessen. Ez volt mindig az emberiség vágya, mikor; Istenének áldozott. Még a pogányok is, mikor áldozatot mutattak be Istennek, vagy képzelt Istenüknek, azon hiszében, hogy az az áldozati tárgy a feláldozás által az Istennel mintegy eggyé lett, maguk is ettek belőle, hogy így ezen étel közvetítésével, az Istennel maguk is egyesülhessenek. Az emberi szív e vágyát nem tudta kiirtani soha semmi. Sem a bűn, sem az eredeti bűn szörnyű következményei: tudatlanság, gonoszság, kegyetlenség, nyomor, az emberiség ezer vérző sebe, égő fájdalma ... Isten írta bele és csak Isten elégítheti ki ... Azért lesz Isten étellé ... lelkünk eledele, bús szívünk öröme, megváltó Jézusnak teste és vére ...

Sokat hallottatok erről a kongresszuson: hogyan áldozni, mikor, hányszor stb.

Kongresszusi elhatározások: Gyakori szentáldozás, lehetőleg mindennapi ... ennek megfelelő élet ... gyakori gyónás ... (néhány indítók ...) Még fontosabb a jó szentáldozás ... Miért? Tehát gyakran, de jól ... Mikor lesz jó? ... Feltételek a készülétre vonatkozólag ... milyen? ... Hogyan? ... Hálaadás ... Otthoni viselkedés, áldozás után: Látszassék meg, hogy szeretetlakomában volt része. Háláljuk meg Krisztusnak a felebaráton, hisz amit egynek ezek közül ... terjesszük a gyakori áldozást ismerőseink és barátaink körében, főképp az ifjúság és a gyermekek körében, mert csak így jön utánunk egy a mienkénél jobb nemzedék.